Sfânta Teodora a primit moarte mucenicească. Dar, înainte de a muri, s-a rugat: „ia-mi. Doamne, sufletul şi iartă-i pe acuzatorii mei. Te implor, cu voia Ta, să faci din trupul meu biserică, din sângele meu râu şi din părul meu copaci". Şi Dumnezeu i-a ascultat rugăciunea. La locul de mucenicie a izvorât în chip minunat un izvor. Iar la bisericuța ridicată in cinstea ei s-a întâmplat o altă minune: pe acoperişul bisericii au crescut, în mod inexplicabil, 17 copaci, dintre care unii sunt foarte înalți şi au o grosime de un metru. Totuşi, deşi acoperişul bisericuței e subțire, rezistă. Cu toate că rădăcinile copacilor nu au trecut prin tavan în interiorul bisericii. Oamenii de ştiință care au cercetat cazul îşi mărturisesc neputința de a explica cum cresc copacii pe un acoperiş subțire fără să se prăbuşească biserica...

Pelerinii, care vin la bisericuță mai ales de praznicul Sfintei Teodora (pe 11 septembrie), rămân pur şi simplu uimiți văzând această minune greu de contestat. E adevărat, întotdeauna vor exista cârtitori, pentru care nu există minuni incontestabile - doar rău-credincioşii contestă chiar apariția Sfintei Lumini în noaptea de Paşti la Sfântul Mormânt. Dar fiii Bisericii cred că la bisericuță văd un semn dumnezeiesc...

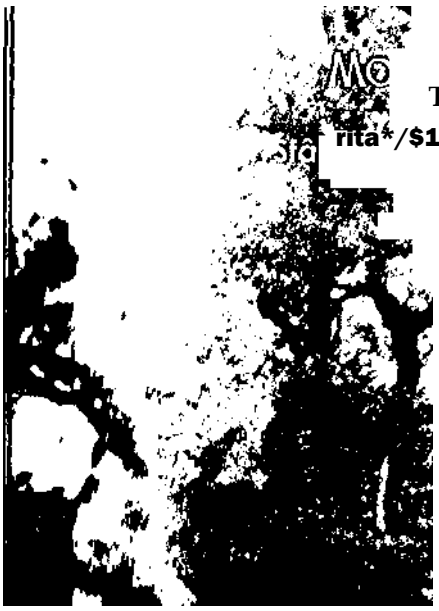

NĂHUI. LONGHIN GHeRONTIRNOU

Tf*.

rita*/$1ănă stir*e>q$Cuviosului David din Evvia

' î/r wi,
#6^*
' t-e '*■
* v ^
i 4V- ' v>
F
- -* •/« *. ,e
ifV y

Cuvioasa fecioara mucenica

Teodora DIN. PeLOPONEZ
tifev

vF5 ′

<u>Doam</u>ne... cu voia Ta; să faci din trupul meu biserica, din sângele meu râu şi din părul meu copaci...”

Monahul Longhin Gherontianou

Cuvioasa fecioară mucenică
TEODORA DIN PELOPONEZ

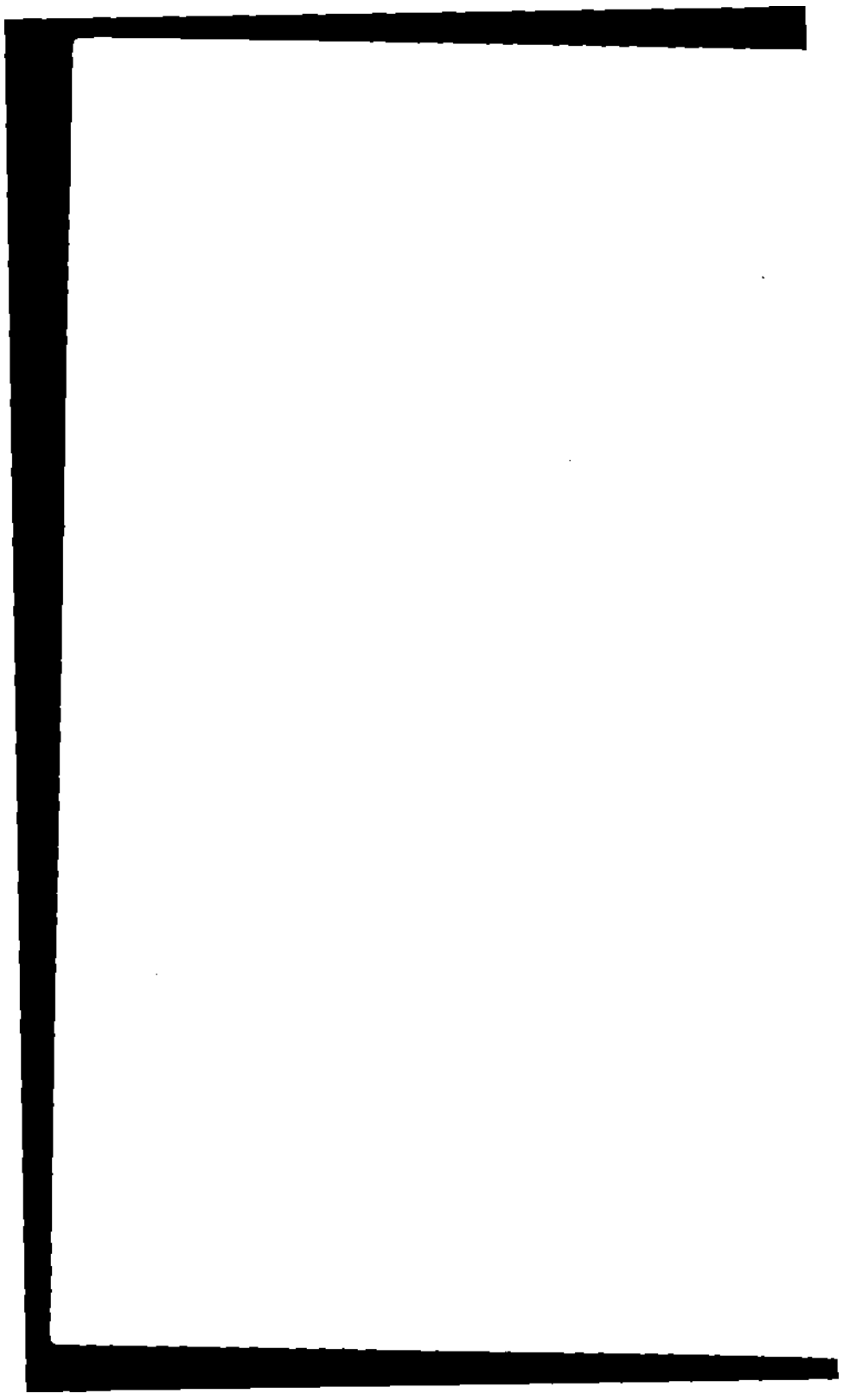

Monahul Longhin Gherontianou
(Sfânta Mănăstire a Cuviosului David din Evvia)

Cuvioasa fecioară mucenică
TEODORA DIN PELOPONEZ

*

Viața şi biserica ei pe acoperişul căreia au crescut prin minune 18 copaci

Traducere de Cristian Spătărelu

**Carte tipărită cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului**

mwu **ewMeiwa**
Editura Cartea Ortodoxă 2007
H
05J0IIAP9EN0MAPTYE
0EOAGOPA H
llEAOnONNHHEIA
Atena 2006

Tradus dupa originalul:

Editura Egumenită
1.5. B.N. 978 - 973 - 8926 - 45-5

Editura Cartea Ortodoxa
1.5. B.N. 978 - 973 - 1710 - 68-6

„Şi de aş da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi foloseşte" (I Corinteni 13:3).

„Iubirea, chiar şi fără mucenicie, naşte ucenici ai lui Hristos, dar mucenicia fără iubire nu foloseşte la nimic"
(Sfântul Ioan Gură de Aur, PG 50, 607 D)

Spre slava Domnului nostru Iisus Hristos şi a Preasfintei Sale Maici şi spre cinstirea tuturor celor care au suferit pe nedrept din pricina defăimărilor

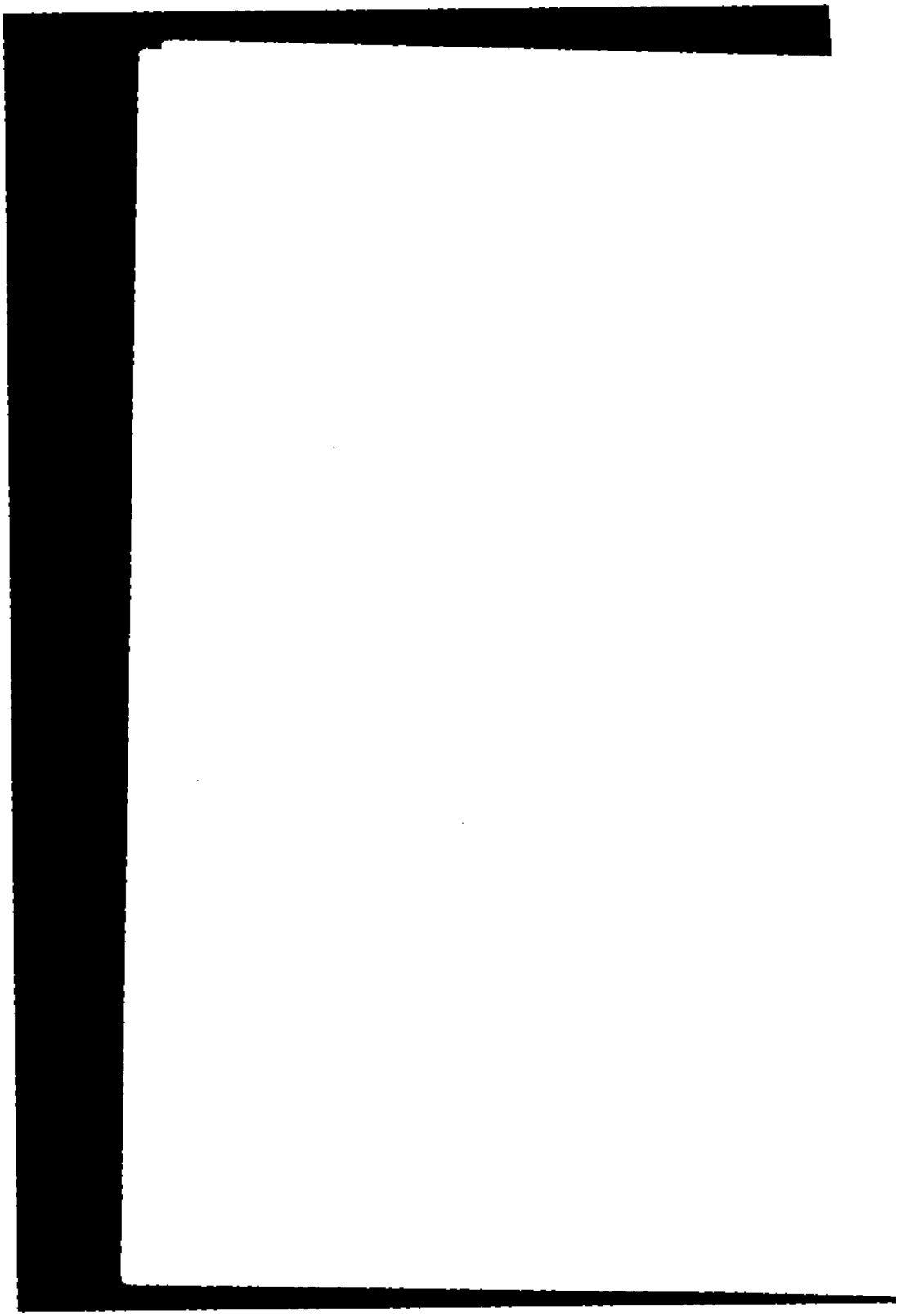

Prologul ediției a doua şi totodată protest

Dragă cititorule,

Din păcate, puterile întunecate şi antiortodoxe care din anul 1959 s-au pus pe o luptă nebună de a vătăma sfinții copaci care au crescut în chip minunat pe acoperişul bisericuței Sfintei Teodora din Peloponez, vrând să distrugă minunea vădită şi unică a cuvioasei fecioare mucenițe, au reuşit, după cum se vede din fotografia de mai sus, să pună „caldarâm" pe acoperiş. (Celelalte fotografii din carte înfățişează minunea cuvioasei Teodora înainte de schimbarea formei sale).

Este întristător că noi toți (clerici şi laici), fără să protestăm şi fără să ne împotrivim, am acceptat pângărirea acestui lăcaş de închinăciune.

însă „greu le este acestora să lovească în țepuşă cu piciorul" (parafrază la Fapte 26:14).

în loc de prolog: „Iubiți-i pe vrăjmaşii voştri!"

Cineva l-a întrebat pe un părinte:

— Cum voi putea, părinte, să-l iubesc pe cel care mă urăşte şi mă respinge? Cum îl voi putea iubi pe cel care mă invidiază şi mă vorbeşte încontinuu de rău şi încearcă să mă vatăme în toate felurile? Din firea lucrurilor, aceasta este cu neputință! E firesc ca patima supărării să mă silească a-1 urî pe cel care m-a necăjit!

Atunci părintele i-a răspuns:

— Fireşte, pentru reptile şi fiare este cu

neputință să nu se războiască cu cei care le atacă! Fiindcă sunt călăuzite doar de instinctele lor oarbe, însă pentru oameni, care au fost plăsmuiți după chipul lui Dumnezeu, care sunt călăuziți de cuget şi care s-au învrednicit să primească cunoaşterea lui Dumnezeu şi a voii Sale, acest lucru nu e imposibil! Dimpotrivă, este posibil, nu numai să nu-i urască pe vrăjmaşii lor, dar şi să-i iubească.

Şi cuviosul părinte a continuat:

— Dacă n-ar fi fost cu putință asta, Dumnezeu nu ne-ar fi dat porunca: „Iubiți-i pe vrăjmaşii voştri; faceți bine celor ce vă fac rău". Şi nu l-ar fi pedepsit pe călcătorul acestei porunci. Căci mai întâi Hristos a arătat asemenea neținere de minte a răului, încât i-a iertat pe cei care l-au răstignit - cu totul pe nedrept - pe Cruce. Dar şi ucenicii Lui s-au luptat până la

moarte pentru iubirea față de semenul lor, rugân- d u-se fierbinte pentru cei care-i omorau.

însă noi, deoarece suntem iubitori de plăceri şi de lucruri materiale, preferăm plăcerea şi lucrurile materiale în locul poruncilor lui Dumnezeu. De aceea nu putem să-i iubim, nu numai pe cei care ne urăsc, dar - de multe ori - nici chiar pe cei care ne iubesc!... Şi astfel arătăm un comportament mai rău decât cel al fiarelor sălbatice şi al reptilelor!...

(Sfântul Maxim Mărturisitorul, Cuvânt ascetic 8, PGB, F 14,367)

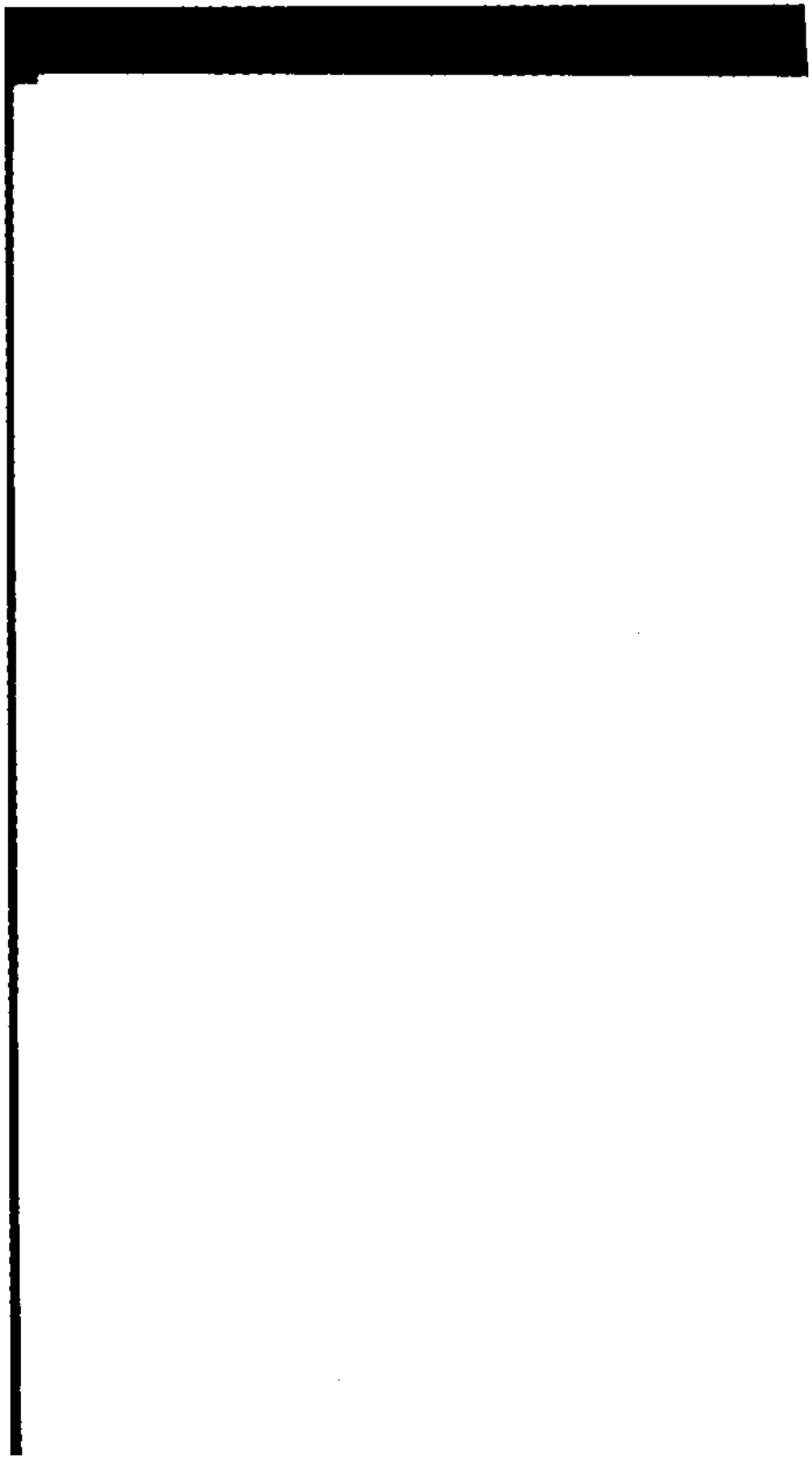

INTRODUCERE

Sfânta noastră Biserică cinsteşte pomenirea multor cuvioase femei care poartă numele Teodora.

în Sinaxarul Bisericii Ortodoxe Greceşti sunt pomenite următoarele femei cuvioase cu numele Teodora:

1. Teodora, împărăteasa (secolul IX), care a statornicit Ortodoxia, 11 februarie.

2. Teodora, cuvioasa, împărăteasa Artei, (secolul XIII), 11 martie.

3. Teodora, mucenica (286-305), 20 martie.

4. Teodora, fecioara mucenică, 2 aprilie.

5. Teodora, cuvioasa, de la Tesalonic, 5 aprilie.

6. Teodora (şi Didimos), mucenica (284-305), 5 aprilie.

7. Teodora, mucenica, din Corint (t 258), 16 aprilie.

8. Teodora, cuvioasa, de la Tesalonic (t 892), 29 august.

9. Teodora, cuvioasa, din Alexandria (t 490), 11 septembrie.

10. Teodora (şi Castor), 18 septembrie.

11. Teodora, împărăteasa (soția lui Iustin), secolul VI, 15 noiembrie.

12. Teodora, cuvioasa, din Cezareea (secolul VIII), 30 decembrie.

De asemenea, în România şi Rusia este cinstită şi Sfânta Teodora de la Sihla (secolele XVII-XVIII), ale cărei moaşte se află în Rusia.

în ceata cuvioaselor femei de mai sus trebuie să

fie adăugată şi cuvioasa fecioară mucenică Teodora din Peloponez, care a mucenicit la Vasta Arkadiei în secolul al IX-lea d.H., şi care de atunci şi până astăzi este cinstită ca o sfântă locală.

E curios faptul că în trecut, vreme de aproape un mileniu, nimeni nu s-a preocupat de viața cuvioasei şi de minunata ei bisericuță, nici cei din Biserica locală, nici cei din Biserica Greciei, în general.

Constatarea aceasta mi-a stârnit interesul şi m-am hotărât, încă de la vârsta de douăzeci de ani, să mă ocup de biografia cuvioasei mucenice Teodora şi cu interpretarea „viei" şi „grăitoarei" minuni care-l cutremură pe orice om ce se află în fața bisericuței sale, şi să prezint, pe cât posibil, trăirea, activitatea minunată şi mucenicia cuvioasei, precum şi opiniile şi pozițiile cercetătorilor în legătură cu existența crânguşorului de copaci care se află pe acoperişul acestei biserici.

Acest lucru s-a dovedit foarte dificil, pe de o parte pentru că eu nu mă trăgeam din regiunea în care s-a nevoit şi a mucenicit cuvioasa, iar pe de altă parte pentru că până de curând n-am avut acces să vorbesc cu locuitorii regiunilor acelora, spre a primi ajutorul de care aveam nevoie.

Primul meu „contact" cu „ciudata" bisericuță a cuvioasei mucenițe Teodora a avut loc în anul 1964, privind o fotografie a ei, pe care mi-o oferise veşnic-pomenitul părinte Atanasie Karmos, pe atunci preot în satul Limnis din Arkadia. Fiind pătruns de dorul arzător de a vedea cu ochii mei biserica şi de a dezlega nelămuririle pe care le aveam, în luna decembrie 1972

am vizitat acest sfânt loc de închinăciune, unic în felul său.,

Sincer, când l-am văzut, m-am cutremurat. Era prima oară în viața mea când mă aflam în fața unei mari şi nemaipomenite minuni a Credinței noastre. A unei minuni vii, care grăia limpede: „Veniți să vedeți..." (Ioan 1: 47); „Adu degetul tău încoace şi vezi... şi nu fi necredincios, ci credincios" (Ioan 20: 27).

După ce, nu din necredință, ci din bună intenție „am cercetat" lucrul acela minunat şi am rămas extaziat de îndrăzneala muceniței, am plecat, slăvindu-L pe Atotputernicul şi îndurătorul nostru Domn.

Uimirea continuă care mă cuprinsese a născut în mine dorința de a ajuta, pe cât cu putință, ca acea bisericuță izolată şi necunoscută, dar şi inaccesibilă - atunci -, pe drept cuvânt numită minunea cuvioasei fecioare mucenice Teodora, să fie cunoscută de cât mai multă lume.

Important este că, încă de la această primă vizită a mea, plin de curiozitate, „mă legasem" foarte mult sufleteşte de cuvioasă şi de minunata ei bisericuță, încât am început să cercetez şi să adun datele necesare. Cu binecuvântarea ei, de atunci am mers de multe ori să mă închin la bisericuța sa.

Tot ceea ce cunoaştem despre mucenică a fost transmis doar prin viu grai, prin tradiția veche de o mie de ani.

Cuvioasa fecioară Teodora, după tradiția vie care se păstrează până astăzi din gură în gură, după cum povestesc locuitorii vârstnici ai satului Monastiraki din Messinia, precum şi cei din satele Isari şi Vasta din Arkadia, a trăit în secolul al IX-lea d.H. şi s-a închinoviat - în chip neobişnuit - ca „monah" la o mănăstire de călugări.

A fost acuzată ca fiind făcătoare de nedreptăți (de păcate) de natură morală şi a fost condamnată la moarte. După mucenicia ei, adevărul a strălucit şi i s-a dovedit nevinovăția. Dintr-o dată, datorită semnelor minunate trimise de Dumnezeu, locuitorii acelei regiuni au început s-o cinstească ca pe o Sfântă. Prin urmare, în locul muceniciei sale au ridicat în cinstea ei această bisericuță care există până în zilele noastre, pe al cărui acoperiş se află de secole 18 copaci mari şi mici.

Această tradiție orală, al cărui nucleu, analizat pe larg într-un capitol al acestei lucrări, alcătuieşte convingerea comună a locuitorilor regiunilor la care ne-am referit, după cum se crede, corespunde realității.

Se impune să remarc faptul că, la alcătuirea biografiei muceniței, bazându-mă pe elementele tradiției orale, aveam încontinuu în minte cuvintele cuviosului arhimandrit Iustin Popovici, egumenul mănăstirii Celie din Serbia: „Cu adevărat există doar o biografie în lume, care are valoare veşnică: este

biografia teantropicului Hristos; în ceea ce priveşte biografiile omeneşti, ele au valoare doar dacă sunt puse în legătură cu Acesta".

Lucrarea de față, generală şi amănunțită, vorbeşte despre cuvioasa fecioară mucenică Teodora, a cărei biserică, sărăcăcioasă şi simplă, cu copaci înalți pe acoperiş, din satul Vasta, este pentru cei drept cugetători o adevărată minune. Minune, pentru că greutatea copacilor se sprijină şi apasă pe biserică; pentru că o asemenea privelişte nu mai există nicăieri pe planeta noastră, decât aici.

Interesul meu s-a concentrat îndeosebi pe remarcarea şi prezentarea, pe cât posibil, a acelor virtuți ale cuvioasei pentru care a primit harisma „nemaipomenitei" îndrăzneli, Domnul împlinind după mucenicia ei cererea pe care ea o făcuse în rugăciune, pe când trăia. Şi asta pentru că - în spațiul Ortodoxiei - legătura dintre viața virtuoasă a cuvioasei, cererea neobişnuită făcută în rugăciunea ei de dinainte de mucenicie şi materializarea sa după aceasta este unică. în plus, după cum s-a constatat din cercetări, cuvioasa fecioară mucenică Teodora este singura femeie cunoscută până astăzi care a trăit în Grecia într-o obşte de călugări ca „monah" şi singura, dintre cele opt cuvioase cunoscute ale Bisericii noastre, care au trăit în obşti de călugări ca „monahi" şi la care ne referim în capitolul al VH-lea din lucrarea de față, care, atunci când a fost acuzată din pricini de natură morală, nu numai că n-a dezvăluit că este femeie, ci a şi mucenicit din cauza acestei calomnii.

Legenda că Sfânta Teodora a fost căpitan de

oaste, după părerea unor persoane respectabile din regiunea în care s-a închinoviat, cercetători ai vieții ei, dar şi după părerea noastră, reprezintă o abatere de la tradiția vie.

Din argumentele aduse în acest scop, pe care le cuprindem într-un capitol al acestei cărți, legenda aceasta întăreşte tradiția vie, adică faptul că Sfânta a trăit ca „monah" într-o obşte de călugări.

In strădania mea de a alcătui biografia cuvioasei mucenițe Teodora din Peloponez m-au ajutat mulți, însă îndeosebi următorii, cărora le mulțumesc mult:

1. Părintele Nectarie Ziobolas, arhimandrit, preot militar născut în satul Isari din Megalopol.

2. D-l Koulouris Spiridon, general.

3. D-l Stavrogiannis Constantin, învățător, locuitor al satului Desilla din Messinia.

4. D-l Tinkas Anastasie, teolog, istoric, arheolog şi scriitor.

5. D-l Filis Loukas, profesor al Şcolii Teologice din cadrul Facultății Atena, filolog.

De asemenea, m-a ajutat mult şi veşnic-pomenitul Hristos Mantelos, funcționar la Poşta elenă, care se trăgea din satul Monastiraki, Messinia, şi a adormit întru Domnul în anul 1990.

Deoarece cred că greutatea cu care m-am împovărat pentru prezentarea biografiei cuvioasei a fost mai presus de puterile mele din mai multe motive, însă mai ales datorită lipsei datelor scrise, o rog mai întâi pe cuvioasă (împreună cu mulțumirile

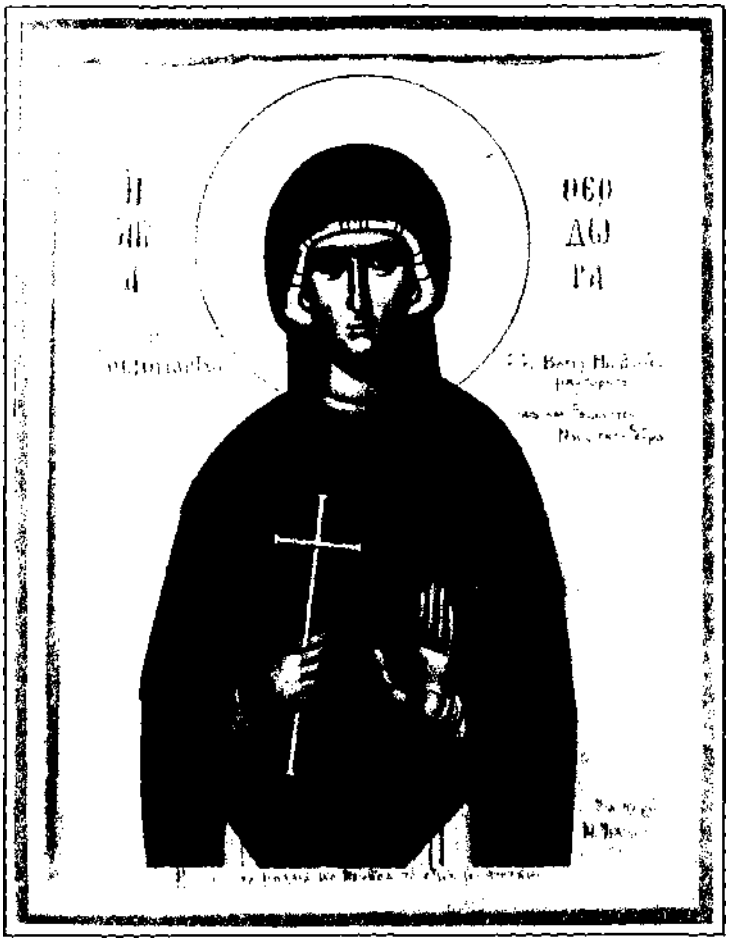

Sfânta Teodora de la Peloponez.

Cuvioasa Teodora rugându-se înainte de a i se tăia capul, în vreme ce Domnul „binecuvântează" cererile sale.

„Acolo unde voieşte Dumnezeu, se biruieşte rânduiala firii".

Interiorul bisericuţei.* Se *văd catapeteasma, Altarul şi Sfânta Masă. Rădăcinile copacilor nu ajung în naos.

„Minunat este Domnul întru Sfinții Lui".

mele fierbinți pentru văditul ajutor pe care mi l-a dat l.i strângerea materialului lucrării acesteia) să mă ici le pentru eventualele lipsuri, modificări sau poate •,i exagerări cu privire la viața ei, iar cititorii să mă critice în spiritul îngăduinței şi înțelegerii pentru greşelile care mi-au scăpat.

în încheierea acestei introduceri, trebuie să spun că Sfânta Teodora din Peloponez, dincolo de cei o mie de ani în care a săvârşit încontinuu minuni, şi ni ziua de astăzi mai săvârşeşte. Cele care au ajuns la cunoştința noastră au fost cuprinse întru-un capitol din lucrarea de față, cu titlul: „Fapte şi minuni ale cuvioasei mucenițe Teodora". Cea mai importantă pentru noi este minunea arătării cuvioasei, ca monahie, în vedenia unei credincioase care purta .acelaşi nume.

Să nu încetăm, aşadar, să chemăm ajutorul cuvioasei şi să luăm cu credință din agheasma sa, care izvorăşte din abundență lângă bisericuța ei.

Fie ca prin mijlocirile cuvioasei fecioare şi mucenițe Teodora din Peloponez să ne învrednicim a intra în împărăția cerurilor. Amin.

CAPITOLUL I

Datele biografice ale cuvioasei Teodora din.Peloponez

1.
Origine - Educație

în ceea ce priveşte locul de origine al cuvioasei Teodora, cercetările n-au ajuns la niciun rezultat evident. Au fost adunate diverse informații care spun că Teodora se trăgea din centrul Peloponezului, probabil din regiunea Arkadia sau Messinia, şi poate chiar din Lakonia.

O informație izolată, care spune că cuvioasa se trăgea din satul Sellasia din Lakonia, este considerată ca necorespunzătoare realității. Şi asta întrucât în rândul locuitorilor din satul acesta nu se păstrează tradiția privitoare la locul de origine al cuvioasei mucenice Teodora.

S-a născut din părinți evlavioşi şi creştini greci în secolul al IX-lea d.H. Părinții ei erau săraci şi neînsemnați şi aveau şi alte fiice, pe care le creşteau „întru învățătura şi certarea Domnului" (Efeseni 6: 4).

Teodora încă de mică arăta mare dragoste către Dumnezeu. Pe vreme ce creştea, îşi îndrepta cugetul din ce în ce mai mult spre scopul vieții sale, care de la vârstă fragedă presimțise că este în directă legătură cu Dumnezeu, căci sufletul ei căuta statornic şi stăruitor trăirea monahală.

Sufletul Teodorei, înaripat de dumnezeiască dragoste, auzea încontinuu chemarea poruncitoare a

lui Iisus „urmează-Mi" (Matei 8: 22, Marcu 2: 14, Luca 9: 59), iar cuvintele „Cel ce iubeşte pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine" (Matei 10: 37) îi cutremurau inima.

Această dragoste dumnezeiască o îndemna spre „înstrăinarea întru Domnul", care o făcea să-şi adune mintea şi să o îndepărteze de simțuri, încât să vorbească cu Dumnezeu fără ocolişuri, pentru a fi „curățită de razele Sfântului Duh", fără ca în ele să se amestece „ceva din cele pământeşti şi tulburi" (Grigorie Teologul, Cuv. 12,4, PG 35, 848 A).

2.
Marea hotărâre

Motivul care o îndemna spre monahismul ortodox nu era pesimismul sau nesocotirea față de trup sau părăsirea familiei părinteşti, ci o trăire personală intensă a iubirii dumnezeieşti şi un simțământ de datorie față de Iisus Cel Răstignit. De altfel, scopul acesta stăpâneşte în cugetul şi ființa tuturor acelor sfinți bărbați şi sfinte femei care se leapădă de lume şi se duc în pustie, unde se nevoiesc şi îşi nimicesc egoismul.

„Faptul că felul de viață al monahilor şi asceților nu este şi nu conduce spre o sinucidere indirectă este vădit şi din lungimea vieții acestora, iar, mai ales, pentru că asceza aspră şi stăruitoare pe care o lucrează este considerată de aceşti monahi ca o jertfă binecuvântată, datorită succesului scopului malt pe care-l au şi al cărui sens depăşeşte universul nostru;

univers zădărnicit în fața lumii duhurilor din jurul tronului Atotțiitorului Dumnezeu. Când te gândeşti că în realitate aceşti oameni nu trăiesc deloc viața simțurilor, ci cugetul lor s-a identificat perfect cu cugetul sau cu voia lui Hristos (Galateni 2: 20) şi vă, cu cât sunt mai ascetici, cu atât mai mult sunt luminați de lumina dumnezeiască, al cărei gust şi experiență oamenii trupeşti nu le cunosc, se justifică perfect un fel de beție duhovnicească a monahilor care se învrednicesc de o asemenea jertfă" (Arhimandritul Hristofor Kaliva, Presa Ortodoxă, 13.01.1984).

Asemenea beție a vrut să trăiască şi fericita Teodora, încercând să ajungă pe culmile iubirii întru Hristos.

Aşadar, în fiecare zi credea că la urechile ei a ajuns ecoul cuvintelor Sfântului Ignatie Teoforul: „Nimic din lucrurile plăcute ale acestei lumi nu-mi vor fi de folos. Mi-e dor de Cel ce a murit pentru noi. îl vreau pe Cel care a înviat pentru noi. Lăsați-mă să urmez patimile Dumnezeului meu" *(Către Romani* **VI 3 şi VII 2; VEPES 2 272).**

în vremurile acelea viața monahală era înfloritoare şi iubirea pentru Mântuitorul lumii câştiga multe suflete. Vrând aşadar să răspundă chemării dumnezeieşti, cuvioasa Teodora s-a hotărât să se călugărească, pentru a trăi în faptă smerita cugetare, care este martiriul zilnic al monahului, dar totodată şi odihna lui.

Se pare că încet-încet a început să-i înştiințeze pe părinții săi despre viteaza ei hotărâre de a se călugări, iar ei n-au arătat împotrivire, ci dimpotrivă,

au fost mulțumiți că una din fiicele lor se va afierosi lui Dumnezeu.

Ciudat este că, pentru această luptă şi nevoință neîntreruptă care este viața monahală, tânăra Teodora a ales o mănăstire de călugări, motivele pentru care a făcut această alegere fiindu-ne în adânc necunoscute. După părerea noastră a ascuns că este femeie din dorința de a se nevoi cât mai aspru, şi a intrat într-o mănăstire de monahi pentru a ridica povara grea a vieții lor severe. Un rol primordial în realizarea acestui scop îndrăzneț trebuie să-l fi jucat credința ei profundă şi nădejdea în Mirele Hristos, Care - negreşit - îi îndruma paşii după cum o îndemna neprihănitul ei suflet.

Căci cum altfel ar fi ajuns această cuvioasă Teodora să-şi pună la încercare cinstea ei şi idealurile monahal-îngereşti „prin sabie ascuțită", dacă în hotărârea aceasta n-ar fi fost luminată de Sfânta Treime?

Iubirea ei pentru Dumnezeu, smerenia, ascultarea, răbdarea, aşteptarea nădăjduitoare, nevoință, blândețea față de vrăjmaşi, respectul pentru schima monahală, puterea rugăciunii, îndrăzneala sa „exagerată" înaintea lui Dumnezeu şi sfârşitul mucenicesc ne conduc, neşovăielnic, la concluzia că fusese pregătită „din pântecele mamei sale" (Galateni 1: 15) pentru a deveni „vas ales" (Fapte 9: 15) şi „locaş al Im I)Dumnezeu în Duhul" (Efeseni 2: 22).

Alte motive care au contribuit la hotărârea ■măritei Teodora de a se închinovia la o mănăstire de călugări poate au fost:

1. Imitarea vieții altor sfinte femei, care au trăit

„<■<! monahi" în chinovii de călugări şi au strălucit de virtute fără să se facă cunoscute până la moartea lor, precum Sfânta Pelaghia („Pelaghie"), Sfânta Teodora („Teodor") din Alexandria, cuvioasa Eufrosina („Smarand"), cuvioasa Anastasia („Anastasie") sau Ltricia.

Desigur, nu ştim numele cărei Sfinte Teodora a fost luat spre prăznuire şi cinstire de către cuvioasă. Însă nu este exclus să-şi fi luat numele „Teodora" pentru a-1 cinsti îndeosebi pe vreun Sfânt care purtase numele „Teodor".

2. Existența în acea obşte a unui singur egumen şi, probabil, a puțini monahi, care aveau mare nevoie de îngrijire.

3. Convingerea că acesta era cel mai bun mod de a nu fi găsită de către părinții sau surorile ei sau recunoscută de vreun sătean, pentru ca astfel să poată să-şi ducă la capăt fără tulburare dumnezeiasca ei misiune.

4. Trăsăturile bărbăteşti, precum şi aprecierea că, prin purtarea rasei şi schimbarea înfățişării ei, datorită ascezei, nu va fi recunoscută ca femeie.

Există împrejurări în care mintea îngustă a omului nu poate percepe şi tâlcui cu rațiunea ches**tiuni rânduite de Ziditorul lumii. Domnul, fără a desființa voia şi libertatea omului, lucrează pentru slava şi mântuirea lui.**

Astfel, şi în împrejurarea aceasta, să nu căutăm explicații logice, ci să ne minunăm de rezultat şi să credem neclintit că de la începutul şi până la sfârşitul acestui caz Dumnezeu a fost prezent, ca acoperământ şi ocrotitor al cuvioasei. Aici a fost pus în practică

cuvântul: „Dacă Dumnezeu e pentru noi, cine este împotriva noastră?" (Romani 8: 31).

3.
Drumul spre viața monahală

După un timp, aşadar, a luat hotărârea definitivă de a le părăsi pe cele lumeşti, de a-şi lăsa numele şi înfățişarea femeiască, pe cât posibil, şi de a se închinovia, împlinindu-şi evlavioasa ei dorință.

în seara acelei zile n-a dormit, pentru că noaptea trebuia să plece pe dumnezeiasca sa cale. Drumul ei de aici înainte şi toată viața sa a lăsat-o în mâinile lui Dumnezeu. Nicio teamă şi niciun sentiment de laşitate nu-i puteau umbri bucuria negrăită. După ce s-a rugat fierbinte, s-a îmbrăcat pe dedesubt în haine bărbăteşti şi pe deasupra în haine de femeie şi fără s-o observe cineva a deschis uşa cu mare atenție, a ieşit şi a plecat. Păşea iute prin întuneric, ca un nor purtat de vânt, ca un fulg rătăcind prin văzduh.

După ce s-a îndepărtat, înainta uşurată, bucuroasă, *precum* **căprioara care aleargă spre izvoarele limpezi. în zorii zilei s-a oprit istovită, aflându-şi popas într-o peşteră. Acolo, lepădându-şi hainele de femeie, a rămas în cele bărbăteşti. în felul acesta s-a preschimbat într-un tânăr. După aceea, călătoriile şi primejdiile, posturile şi privegherile, gerul şi năduful, au făcut-o să-şi piardă „înflorirea" de odinioară a trupului ei şi de-acum părea mai degrabă întărită decât obosită. După o perioadă de timp, într-o zi însorită, pentru a vedea ce-a rămas din Teodora de**

altădată, s-a privit pe sine într-un lac cu apă limpede. Un surâs de doliu, care totodată oglindea şi o mulțumire ascunsă, îi colora buzele palide. Slăbise îndeajuns şi fața îi devenise puțin negricioasă, iar bustul îi era atât de schimbat, încât prin sărăcăcioasele haine bărbăteşti pe care le purta nu i se observau trăsăturile femeieşti. După noul său chip părea că-i un tânăr zvelt şi sărman.

După constatarea aceasta, o intensă nevoie sufletească a făcut-o să bată la poarta unei mănăstiri de călugări. Dar se gândea că, fiind tânără fecioară, cu ce drept ar fi putut intra în mănăstirea aceea? Va fi primită? Iar dacă da, cu atât mai rău. „Vai omului aceluia prin care vine sminteala" (Matei 18: 7). Deşi cugetele de felul acesta îi umblau prin minte şi o tulburau, totuşi n-au putut în niciun fel s-o întoarcă de la fapta aceea cu adevărat îndrăzneață.

într-o după-amiază, în ceasul când soarele apunea şi-şi arunca ultimele raze pe munții înalți din jur, tânăra Teodora, îmbrăcată în haine bărbăteşti şi

încredințată şi mulțumită că înfățişarea femeiască îi dispăruse, a bătut la poarta primei mănăstiri de călugări care i-a apărut în cale, mănăstirea Maicii Domnului. Această mănăstire se afla deasupra satului care astăzi se numeşte Monastiraki, în Messinia de Sus, la hotar cu Arkadia. Biserica rezidită a mănăstirii se păstrează până astăzi. La poarta bine zăvorâtă peste noapte a mănăstirii aceleia de călugări a avut următorul dialog:

— Cine eşti?

— Un tânăr care vine de departe. Vreau să mă închin şi mâine dimineață să vorbesc cu egumenul.

— Cum te cheamă?

— Teodor.

4.
Aşezarea în mănăstirea de călugări

i-au deschis îndată şi l-au dus să înnopteze într-o cameră pentru oaspeți. Stând în genunchi toată noaptea şi cu privirea îndreptată spre cer, „Teodor" se ruga la Iisus să binecuvânteze acea lucrare a lui şi să-l ajute să rămână la mănăstire fără să fie recunoscut de cineva. Dimineața, după rugăciunea făcută din inimă noaptea întreagă şi cu credința neclintită că Domnul i-a ascultat cererea, s-a prezentat în fața egumenului şi, căzându-i la picioare, a cerut obişnuita binecuvântare.

Egumenul, după ce l-a binecuvântat, l-a ridicat şi, crezând că este un tânăr băiat, l-a întrebat: „De ce-,ai venit la noi, frate?" Atunci acela a răspuns:

„Motivul pentru care am venit aici, sfințite părinte, este că vreau să mă afierosesc din toată puterea sufletului meu Mântuitorului nostru Hristos şi să-i slujesc„ cu ajutorul Lui dar şi cu rugăciunile şi părinteasca voastră iubire, ca monah. încă de mic copil am fost cuprins de dorul de a umbla pe drumul înălțător al mântuirii, îmbrăcat în rasa sfințită a monahului, pentru ca în ziua Judecății să aflu milă de la Preabunul nostru Domn, care a mucenicit pe nedrept pe Cruce pentru noi".

Iar egumenul, privindu-l cu simpatie, ca un părinte bun ce era, i-a vorbit despre toată viața ascetică a fraților monahi, care este mai împovărătoare şi mai grea pentru un trup slab şi neobişnuit cu privegherile îndelungi şi cu statul în picioare, cu metaniile şi munca din mănăstire, care cer trupuri puternice şi învățate cu nevoință. însă „Teodor", conştientizând toate cele spuse de egumen, l-a implorat fierbinte şi stăruitor, încât acela i-a ascultat rugămintea. Astfel deci, după povețele părinteşti şi binecuvântarea egumenului, a rămas la mănăstire ca ucenic.

Nu este exclus ca egumenul să fi crezut că „Teodor" este eunuc. Dar acest lucru nu-1 putem lua ca adevărat, fiindcă - după cum vom vedea în continuarea „vieții" sale - niciodată nu i-a fost pusă la îndoială bărbăția: nici atunci când a fost acuzat că ar fi siluit o tânără.

„Teodor" a văzut din prima clipă că este greu, dar şi nepotrivit, ca o femeie să facă tovărăşie cu bărbații şi să se ascundă până la sfârşit, şi de aceea se ruga necontenit la Dumnezeu, zicând:

„Cu voia Ta, Doamne, am venit la mănăstire pentru a mă nevoi şi Te urmez cu râvnă, după cum m-ai luminat. Aşadar, nu mă uita pe mine, roaba Ta, ci întăreşte-mă să-mi împlinesc dorința aceasta sfântă neclintit, până la moarte".

înzestrată de-acum cu puterea nebiruită a credinței şi rugăciunii, ieşea mereu învingătoare din atacurile neîntrerupte urzite de satana.

Important este că - în fiecare zi - constata că Atotputernicul Dumnezeu, în chip minunat, o întărea în lupta ei aspră, încât să nu fie recunoscută de nimeni.

Tânăra neprihănită, care trăia viața monahală străduindu-se să participe la durerea, răstignirea şi moartea Domnului, nu putea în niciun chip să trădeze virtutea monahului. Virtute al cărui element nedespărțit este pe de o parte moartea față de lume sau eliberarea de patimi, iar pe de altă parte nădejdea puternică spre viața de dincolo. Căci virtute este atunci când cineva se îndreaptă spre limanul mântuitor al sufletelor, „trăind şi lucrân- du-le doar pe cele duhovniceşti". Spre această virtute desăvârşită, care nu are egal în lume, se îndrepta şi cuvioasa, cu râvnă mucenicească. Fiindcă numai prin aceasta putea birui trupul şi potoli zvâcnirile lui ruşinoase.

Au urmat câțiva ani de nevoințe duhovniceşti şi „Teodor" a fost socotit de mănăstire vrednic de a fi tuns monah. După ce a primit schima monahală, şi-a

continuat şi mai intens nevoinţele şi se îndeletnicea încontinuu cu lucrarea virtuţii. Se nevoia cu stăruinţă pentru a dobândi eliberarea de patimi[1].

[1] La eliberarea de patimi a ajuns, cu harul Domnului, prin nevoinţele ei, şi cuvioasa Teodora. După Sfântul Maxim Mărturisitorul (580-662), eliberarea de patimi este starea de linişte a sufletului în timpul căreia omul nu mai înclină spre nicio răutate (Migne PG, Voi. 90, p. 967).

Pentru a compara în mod simplu eliberarea de patimi la care a ajuns cuvioasa Teodora, trăind ani întregi într-o mănăstire de călugări, cu eliberarea de patimi a pustnicilor şi monahilor, care au trăit minunat în muntele Carantaniei, unde a postit Iisus Hristos vreme de 40 de zile, este bine să vedem ce scrie Evagrie (secolul VI d.H.) în istoria lui bisericească referitoare la viaţa acestora.

încă din primele secole creştine, nenumăraţi pustnici, vrând să urmeze pilda Domnului, au mers pe muntele Carantaniei şi s-au nevoit în peşterile lui, trăind o viaţă isihastă. După ce s-au lepădat de toate ale lumii, se străduiau prin lupte duhovniceşti să ajungă la desăvârşirea evanghelică. Toate peşterile din muntele acesta au fost umplute de anahoreţi, zi şi noapte auzindu-se rugăciunile lor către Domnul. Văzând acele nenumărate chilii, ai fi zis că te afli în faţa unui stup imens de albine, în care acei cuvioşi anahoreţi, ca nişte albine harnice şi sârguincioase, adunau prin virtutea lor dulcea miere duhovnicească.

Deşi modul lor de viaţă era diferit, trăirea lor tindea spre unul şi acelaşi dumnezeiesc scop. Unii trăiau în grup, dar nu aveau nici bani, nici hainele pe care le purtau nu erau ale lor, ci considerau că aparţin tuturor. La trapeza obştească se punea mâncare foarte simplă, fără condimente, doar legume şi orz, într-o cantitate îndeajuns să trăiască. Zi şi noapte se rugau împreună la Dumnezeu. In felul acesta se nevoiau, ca şi cum ar fi vrut să facă din trupurile lor morminte goale. Posteau două-trei zile, sau chiar cinci, apoi mâncau doar hrana necesară.

Iar alţii se zăvorau în chilii atât de scunde şi strâmte, încât nu se puteau ridica în picioare sau dormi cum trebuie. Alţii locuiau împreună cu fiarele, iar alţii se îndeletniceau cu alt fel de nevoinţe, stând în pustia fierbinte, femei şi bărbaţi împreună, după ce-şi acopereau doar părţile ruşinoase, iar celelalte părţi ale trupului erau goale, nesocotind canicula şi gerul.

La mâncare era înfrânat, la purtare, simplu, la tăcere, neîntrecut, la studierea cuvântului dumne-

zeiesc, vrednic de admirație, la respectarea tipicului şi la smerenie, deosebit. Fără exagerare, era un înger pământesc. Suflet cuvios întru toate. Trăia ca un necunoscut între necunoscuți, „singur doar cu Dumnezeu", dedicat cu totul diferitelor nevoințe pentru a ajunge la îndumnezeire.

Oare de la înălțimea duhovnicească la care ajunsese „Teodor", se gândise vreodată că s-ar putea

Eliberarea lor de patimi şi lepădarea de toate lucrurile zadarnice şi trecătoare ale lumii acesteia erau pilduitoare. Eliberarea lor de patimi ajunsese la un asemenea nivel, încât în tovărăşia bărbaților se simțeau ca bărbații, iar în tovărăşia femeilor se simțeau ca femeile.

Fiindcă diferențele se amestecaseră atât de mult, spune Evagrie, încât harul dumnezeiesc le-a adunat pe cele amestecate şi iarăşi le-a despărțit, iar în ei locuiau împreună şi viața şi moartea. Astfel, acolo unde exista patimă, se simțeau morți față de ea, ca şi când ar fi fost în mormânt, iar acolo unde exista virtute, simțeau implorare către Dumnezeu, putere în trup, vigoare tinerească, chiar dacă erau la o vârstă înaintată.

Lucrau, se rugau, psalmodiau şi primeau cu bucurie şi mulțumire orice vizită. Şi se simțeau fericiți, spune Evagrie, cu felul acesta de viață, dar şi mai fericiți pentru strămutarea din viața aceasta, pe care o doreau încontinuu, nerăbdători să-L vadă pe cel mult-dorit (adică pe Hristos).

Din descrierea de mai sus a felului de nevoință a anahoreților şi monahilor de pe muntele Carantaniei şi din izbutirea eliberării de patimi, putem accepta că şi cuvioasa Teodora, nevoindu-se într-o mănăstire de călugări preschimbată în monah, a izbutit omorârea trupului său şi a ajuns la o asemenea minunată măsură de eliberare de patimi, încât, cu binecuvântarea lui Dumnezeu, în mijlocul bărbaților nu se mai simțea femeie. Desigur, la fel s-a întâmplat şi cu celelalte Sfinte care s-au nevoit ca monahi, în chinovii de călugări.

jertfi pentru iubirea lui față de Hristos, față de defăimătorii lui şi față de idealul monahal? Se gândise că va urma calea pe care o dorise, patimile Mirelui său?

CAPITOLUL II

Calomnia împotriva monahului „Teodor". Mucenicescul său sfârşit

1.
Vinovat din pricina calomniei

Caracterul virtuos şi minunat al lui „Teodor", precum şi râvna sa, au fost apreciate mult şi de egumenul mănăstirii, şi de aceea îl trimitea cu treburi şi în afara obştii.

Tradiția orală referitoare la ieşirea monahului „Teodor" din mănăstire a păstrat şi următorul fapt minunat. într-o perioadă de timp, datorită lipsei ploilor din regiunea Messinia de Sus, izvoarele secaseră şi nu mai exista apă, nici pentru oameni, nici pentru animale. Monahul „Teodor", cu binecuvântarea egumenului, a luat de la mănăstire animale de povară şi vase şi a plecat spre sat, pentru a aduce apă la mănăstire. Pe drum a început să se roage cu credință fierbinte la Dumnezeu să-l ajute să găsească apă. în vreme ce înainta însetat şi istovit, a găsit un izvor, care însă era lipsit de apă. Atunci s-a rugat la Domnul din toată puterea sufletului să facă o minune.

Şi într-adevăr! în chip minunat, izvorul sec şi gol s-a umplut de apă, atât de multă, încât dădea pe-afară. După ce L-a slăvit pe iubitorul de oameni
I)Dumnezeu pentru dragostea arătată față de făpturile Sale, a umplut vasele şi a plecat spre

mănăstire. Minunea aceasta s-a făcut cunoscută în regiunea din jur şi sătenii s-au dus să ia apă, mulțumindu-I lui Dumnezeu. Fără îndoială, această minune a arătat
trăirea cuvioasei şi harul care sălăşluia în dânsa.

De asemenea, tradiția spune că odată s-a iscat o (epidemie şi o foamete în timpul cărora mănăstirea a început să fie lipsită şi de pâinea cea de toate zilele. Astfel, monahul „Teodor" a mers în satele dimprejur, cu gândul de a aduna pâine şi alte lucruri necesare.
I evenimentul acesta ne conduce la concluzia că cuvioasa nu putea să se tragă din satele din apropierea mănăstirii Maicii Domnului, unde se nevoia, deoarece putea fi recunoscută de locuitorii regiunii şi ar fi provocat scandalizare, cu urmări lesne de prevăzut.

Aşadar, odată a ieşit din mănăstire şi, cu binecuvântarea egumenului, a înnoptat într-un sat. Familia în casa căreia a rămas peste noapte avea o fată care, la câteva luni după ce „Teodor" a trecut pe acolo, s-a aflat că este gravidă „din flori". După ce a fost silită de părinții ei să spună cu care bărbat a rămas gravidă, a spus că a fost siluită de acel monah care în urmă cu câteva luni a trecut prin casa lor, pe care însă, fiindcă i-a fost ruşine, nu l-a pârât. Această dezvăluire a devenit treptat cunoscută în mediul din jurul fetei. Cum era firesc, părinții ei au alergat la mănăstire şi au reclamat la egumen fapta imorală a monahului „Teodor".

Egumenul l-a chemat îndată pe monahul „Teodor" şi în prezența acuzatorilor i-a adus la cu-

noştinţă cumplita calomnie pe care ei o mărturiseau.

„Teodor" a negat liniştit şi statornic că ar fi săvârşitorui acestei fapte şi a susţinut cu putere că este nevinovat, de vreme ce toate poruncile Domnului se află în centrul vieţii sale. Nu le-a călcat nicicum,, fiindcă a fost păzit de continua rugăciune a minţii. „Mu voia mea, ci voia Ta să se facă, o, Dumnezeul meu".

Apologia lui împotriva calomniei a fost socotită neconv ingătoare.

După această acuzaţie, egumenul şi monahii s-au cutremurat. Nu puteau crede că monahul „Teodor", a cărei trăire era cu totul sfântă, săvârşise o asemenea faptă imorală. Şi deşi îl priveau cu compătimire, urzeala bine organizată împotriva lui i-a făcut să rămână în nedumerire.

Paradoxal este că înfricoşătoarea acuzaţie, deşi putea fi atât de uşor respinsă de Teodora, dezvăluind taina preschimbării sale în monah şi dovedindu-şi astfel nevinovăţia, a rămas nelămurită până la moartea acesteia. A tăcut fără să răspundă, s-a resemnat şi a ajuns la mucenicie cu smerenie şi nădejde minunate, până ce Dumnezeu a descoperit totul, după jertfa sa. Iată tăcerea smereniei!

Dincolo de tăcerea aceasta, monahul „Teodor" a socotit că nu-i bine să dezvăluie adevărul, fiindcă, îndepărtând un scandal, ar fi provocat altul. Fără vreun argument deosebit, s-a susţinut că n-a arătat că este femeie pentru a evita pedeapsa mănăstirii, în
care a trăit ca bărbat.

începătorul uneltirilor şi al minciunii părea că pentru moment este triumfător, pentru că reuşise în

chip inteligent să ascundă adevărul. Deja calomniaţiarea cea mizerabilă şi pătimaşă, răutăcioasă şi •satanică, se liniştise, după ce a izbutit să-l ascundă pe săvârşitorul acestei fapte şi să arunce povara asupra nevinovatului „Teodor". Evoluţia lucrurilor a mulţumit-o pe tânăra fată, îndeosebi viclenia cu care l-a băgat în cursă pe călugăr. însă, oricât ar fi părut de liniştită, e cu neputinţă să nu fi avut mustrări de conştiinţă.

Rudele şi familia fetei însărcinate, vădit iritate, pentru a scăpa cât se poate de repede de prezenţa „siluitorului" şi pentru a-şi spăla oarecum ruşinea, au cerut iute ca acest caz să fie judecat.

2.
Judecata şi osândirea la moarte

După un proces scurt de judecată şi în ciuda intensei şi statornicei negări a lui „Teodor", tribunalul „local" a fost prins în capcana satanică şi, după ce a fost convins de vinovăţie, l-a osândit pe nevinovatul „Teodor" la moarte pentru siluire[1].

„Teodor" a primit hotărârea în linişte şi, plecându-şi genunchii, I-a mulţumit lui Dumnezeu şi L-a slăvit, pentru că se apropia ceasul să-şi jertfească viaţa pentru iubirea lui Hristos, lucru pe care sufletul său îl dorea de copil. A ridicat povara unei fapte pe

[1] **„însă crima aceasta (a siluirii)", după cum afirmă profesorul de Drept Bisericesc de la Facultatea din Atena, dl. Spiros N. Troianos, în lucrarea iui *Tipuri de comunicare în izvoarele de drept bizantine*, „pusă in ipostaza obiectivă de astăzi, era necunoscută atât în dreptul roman,**

care el n-o săvârşise, pentru a nu deveni neascultător către Domnul tuturor. Hotărârea a fost aspră, fiindcă în vremea aceea lucrurile imorale se pedepseau sever şi pângărirea cinstei unei fete era socotită o mare fărădelege, mai ales dacă fapta respectivă era săvârşită de un rasofor.

Dreapta - în aparență - judecată a tribunalului n-a ținut cont, desigur, de tragicul adevăr, în care drepturile smeritului şi nevinovatului pârât fuseseră călcate, adevărul fusese încă o dată neînțeles şi vocea intensă care-şi striga nevinovăția fusese sugrumată.

cât şi în cel bizantin, pentru că era acoperită de prevederea de răpire, unde folosirea forței, în sensul ei mai larg constituia o condiție... în dreptul iustinian, pentru răpitori era prevăzută pedeapsa cu decapitarea. Totodată s-a instituit scăparea victimelor de orice răspundere, chiar dacă se dovedea consimțământul lor..." (pp. 244-245).

în continuare, cercetând „conținutul interdicțiilor, care se referă îndeosebi la persoanele de ambele sexe afierosite lui Dumnezeu şi legate cu făgăduiala înfrânării", observă că „legi referitoare la aceasta existau şi înainte de Iustinian, dar primele rânduieli scrise care s-au păstrat provin din vremea acestui împărat.

Aşadar, în cazul constatării legăturilor erotice cu monahii sau alte femei afierosite cultului dumnezeiesc, se prevedeau la început pentru ambii copărtaşi condamnarea la moarte. Printr-o modificare de mai târziu, această pedeapsă a fost limitată doar pentru bărbat, prin confiscarea averii de către mănăstirea copărtaşei, iar pentru femeie era prevăzută închiderea în altă mănăstire..." (pp. 245-246).

Prin urmare monahul care săvârşea legături erotice cu orice femeie era condamnat la moarte. Pedeapsa aceasta era impusă de judecătorii statului bizantin din motive morale.

Dar nu cumva asta este singura judecată nedreaptă?

Câți oameni n-au fost judecați pe nedrept - de-a lungul veacurilor - de judecători experimentați şi de jurişti faimoşi, care n-au putut distinge adevărul sau

au fost biruiți de calomnia organizată, încât adevărul a fost strivit sub greutatea lucrării şi uneltirii satanice!

Astfel, monahul „Teodor" se pregătea de mucenicie, urmând să fie numărat în ceata mucenicilor lui Hristos.

E demn de remarcat că satana este posibil să nu fi cunoscut că „Teodor" era femeie, fiindcă nu îi era permis lui şi slujitorilor lui să cadă într-o asemenea cursă şi să contribuie la mucenicia unui „monah" nevinovat, care era femeie.

Este adevărat că satana, deşi foarte viclean, uneltitor şi urâtor de oameni înrâureşte deseori anumite împrejurări fără să aprecieze că rezultatul va fi în defavoarea lui. în cazul acesta să ne aducem aminte de cuvintele unui om al Bisericii, care spunea: „Diavolul de multe ori conlucrează pentru a se face voia lui Dumnezeu".

Mulțumiți de-acum de hotărârea judecătorească, rudele şi familia „celei siluite" l-au înşfăcat ca o haită de lupi pe monahul „Teodor" şi l-au condus, „ca o oaie spre înjunghiere" (Fapte 8: 32), la locul execuției.

Oare, în adâncul ei, tânără cea vicleană care l-a acuzat era mulțumită de osândirea la moarte a unui nevinovat? Atât pe drum, cât şi la locul de mucenicie, nevinovatul „Teodor" continua să susțină că este victima uneltirii, însă fără să facă, până la moarte, dezvăluirea că este femeie, încât nevinovăția lui să strălucească ca razele soarelui şi să topească mizerabila calomnie care i s-a adus. Se spune că „Teodor", pe când

mergea spre locul jertfirii sale, chinuit de cei care-1 însoțeau, îşi zicea: „Dumnezeul meu, cum se poate ca „Teodora" să devină „Teodor"?" Dar cine din cei ce au auzit aceste cuvinte ar fi putut pricepe taina pe care-o ascundeau?

Care au fost în cele din urmă motivele pentru care cuvioasa fecioară a ales chinurile oamenilor şi cumplita mucenicie?

Fără îndoială, acestea nu pot fi căutate în afara idealului monahismului creştin, care s-au înrădăcinat prin asceză şi luptă continuă, iubindu-L pe Dumnezeu în chip autentic şi adevărat. Cuvintele de iertare ale lui Hristos: „Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac" (Luca 23: 34) n-au putut-o lăsa neinfluențată pe cuvioasă, care, punând şi aici în practică porunca Lui: „Iubiți pe vrăjmaşii voştri" (Matei 5: 44, Luca 6: 27 şi 35), s-a jertfit pe sine pentru calomniatorii ei.

Adevărat, doar o iubire creştină conştiincioasă față de vrăjmaşi ar fi putut duce la o asemenea jertfire de sine. Cel ce iubeşte se jertfeşte.

Aceasta este porunca iubirii lăsată de Domnul şi cântată de Apostolul Pavel (I Corinteni 13). Aceasta este legea Vieții!

Nu-i e frică de moarte. Nesocoteşte durerile, chinurile şi diferitele încercări.

Este adevărat că toți mucenicii credinței noastre au răbdat cu bărbăție durerile cumplite, ca şi când nu i"i erau cei care sufereau. Şi asta s-a întâmplat pentru că harul dumnezeiesc alina durerile lor şi deseori le vindeca şi rănile, spre a-î ruşina pe vrăjmaşii Domnului.

în legătură cu această intervenție a Domnului, iată ce a spus Sfântul Agathangel (23 ianuarie) către liran, în ceasul în care era torturat pentru a se lepăda de credință: „Trupul acesta pe care-1 chinuiți nu este al meu, de aceea nu mă doare. Căci trupul acesta mi- a fost dat de Domnul, şi, dacă ni-l veți nimici, El o să-mi dea unul mai tânăr" (Doukakis Kon., Sinaxarul Mare, Ianuarie, Voi. V, p. 443).

Asemenea au fost mereu răspunsurile mărturisitorilor şi mucenicilor Bisericii noastre către prigonitorii lor. Durerile îndurate pentru Hristos, deşi înfricoşătoare, în realitate sunt binecuvântate de Domnul şi „dulci", am putea spune. De aceea mucenicii le-au răbdat cu bucurie şi neîmpotrivire, dorind - cât mai curând - să se afle în brațele Mântuitorului Hristos.

3.

Rugăciunea dinainte de tăierea capului

Atunci când convoiul a ajuns la locul de jertfă, „Teodor", cu puțin înainte de tăierea capului său, a cerut să se roage. Călăii i-au împlinit această dorință şi după tradiție, îngenunchind, a spus: „Ia-mi,

Doamne, sufletul şi iartă-i pe acuzatorii mei. Te implor, cu voia Ta, să faci din trupul meu biserică,

din sângele meu râu şi din părul meu copaci".

O, ce neprihănire minunată şi câtă simplitate a inimii, ce măreție sufletească, dar şi ce cereri negrăite! în fața securii ascuțite, cu care peste puțin avea să i se taie capul, se ruga în liniște la Dumnezeu, precum Hristos pe Cruce, să-i ierte pe nedrepții, neşovăitorii şi cumpliții ei acuzatori. L-a urmat pe Domnul nostru. L-a urmat pe întâiul Mucenic, Ştefan, care în ceasul în care aruncau în el cu pietre se ruga: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta" (Fapte 7: 60). Cuvintele rugăciunii ei nu erau egoiste, ci implorarea unui suflet care pleacă spre împărăția cerurilor. Sunt cuvintele mucenicilor credinței, care au îndrăzneală la Dumnezeu.

Isaac Şirul (în Cuvântul 48) ne explică cum poate credinciosul să dobândească îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu şi să ceară primirea rugăciunilor lui. „Din iubirea pe care Sfinții au arătat-o lui Dumnezeu, prin cele suferite pentru numele Său, în ceasuri de mâhnire, în care El nu Se depărtează de cei care-L iubesc, inima lor capătă îndrăzneală, încât îl văd față către față şi cer de la El cu mult curaj ceea ce vor. Mare este puterea rugăciunii făcute cu îndrăzneală!"

Sfârşitul său mucenicesc, descoperirea că este femeie şi vădirea nevinovăției sale

După ce osânditul „Teodor" s-a rugat fierbinte, a mers spre mucenicie ca „prieten" al oamenilor, arătându-şi sentimente de iubire chiar şi față de prigonitorii lui.

L-a urmat pe Mielul lui Dumnezeu, Care a mers

spre jertfa pe Cruce „ca o oaie fără de glas înaintea celor ce o tund" (Isaia 53: 7). înlăuntrul lui ardea focul puternic al dragostei de Dumnezeu, dar şi de aproapele. Moartea sa era o încercare aspră, dar totodată şi o slavă, căci prin aceasta s-a arătat şi iubirea lui față de semeni în toată măreția ei.

însă, dincolo de acestea, moartea a dezvăluit că monahul „Teodor" era de fapt fecioara Teodora.

Pentru ea, descoperirea dinainte a faptului că era femeie n-ar fi fost cu putință, pe de o parte fiindcă ar fi creat un mare scandal şi pe de altă parte fiindcă şi-ar fi pângărit „cinstea fecioriei". Sensibilitatea acestei chestiuni astăzi cei mai mulți n-o înțeleg, pentru că nu au organul de simț cu care să facă asta. într-adevăr, această harismă deosebită şi rară - dar al Atotputernicului Dumnezeu - s-a sălăşluit şi în ea, deoarece a cerut-o din toată puterea sufletului, cu credință şi rugăciune neîntreruptă. Această harismă a păzit-o „arzând în cuptorul chiliei" şi războindu-se cu vrăjmaşul omului. Iar

după ce a biruit poftele trupeşti, a făcut din trup organ de virtute şi sfinţenie, adevărat „templu al Dumnezeului Celui viu".

După osânda nedreaptă şi executarea pedepsei cu moartea adevărul a strălucit şi s-a vădit că Teodora era nevinovată. După omorârea sa prin tăierea capului, călăii şi ajutoarele lor au constatat cu uimire că „monahul" nu era bărbat, ci femeie. Ce constatare ciudată! Se rugau cu toţii ca ceea ce văd să nu fie adevărat. Faptul acesta vădit i-a cutremurat şi simţeau remuşcări, pentru că nu putuseră să-şi dea seama că e femeie înainte de a i se tăia capul. Se spune, încă, că un unul dintre călăi a înnebunit. în ceasul acela au înştiinţat autorităţile despre întâmplare, iar acestea au venit imediat la locul execuţiei şi cu lacrimi în ochi au rugat-o pe mucenică să-i ierte, pentru că a fost pe nedrept condamnată la moarte înfricoşătoare.

Emoţionaţi şi cu sentimente de tristeţe au ajuns în locul de mucenicie, de asemenea, egumenul mănăstirii Maicii Domnului şi călugării de acolo. După ce au sărutat-o cu respect, şi-au adus aminte drumul ei mucenicesc şi L-au slăvit pe Dumnezeu, pentru că nu numai că i-a redat cinstea pângărită, şi totodată faima mănăstirii, dar a şi slăvit pentru încă
o dată schima monahală şi trăirea asemenea îngerilor a cuvioasei fecioare muceniţe Teodora.

Este adevărat că nu e cu putinţă ca mintea omenească să descrie scenele dramatice care au avut loc acolo. Şi aceasta pentru că ne aflăm în faţa unei
întâmplări minunate, care se petrecea pentru prima

oară în monahismul ortodox.

Trebuie să amintim că distanța de la mănăstirea Maicii Domnului şi până la locul unde a mucenicit cuvioasa (adică până la bisericuța sa) se parcurge
îm două ore. Locul acela s-a considerat potrivit, pentru că era izolat, împădurit şi îndepărtat de vreo regiune locuită în vremea aceea. Distanța şi locul încredințează faptul că cuvioasa s-a închinoviat - in mod logic - la mănăstirea de mai sus.

Iarăşi, trebuie să excludem că în locul unde a fost omorâtă Teodora ar fi existat vreun râu. Pentru că mereu, pe lângă râuri, treceau oameni, şi călăul şi ajutoarele sale ar fi evitat un asemenea loc prin care treceau ciobani şi locuitori ai regiunilor învecinate.

Apariția neaşteptată a izvorului

în afară de cele spuse mai sus, se păstrează tradiția referitoare la apariția în chip minunat a unui izvor. Aceasta spune că, după constatarea faptului că „Teodor" era femeie, în vreme ce călăul şi ajutoarele sale se îndepărtaseră de locul muceniciei, s-a auzit un zgomot puternic şi ciudat, un „vuiet" care venea dintr-acolo. S-au apropiat îndată de locul acela sfânt stropit cu sânge şi au observat cu uimire că, acolo unde mucenica fusese jertfită, a țâşnit un izvor din care curgea cu zgomot apă din belşug.

Astfel, călăii care se aflau în locul de mucenicie au avut ocazia, la puțină vreme după osândă, să vadă

şi o altă întâmplare minunată, care i-a cutremurat şi au crezut că fata care a fost osândită şi omorâtă pe nedrept a fost, într-adevăr, un suflet iubitor de Dumnezeu, cu trăire sfântă.

6.
Zidirea bisericuței şi răsărirea de copaci pe acoperişul ei

întâmplările minunate de mai sus s-au transmis fulgerător locuitorilor din satele apropiate şi le-au făurit convingerea că Teodora era o fată sfântă, care a ales să se jertfească pe nedrept, din iubire de oameni. Căci, desigur, dacă era altfel, ar fi putut să-şi dovedească nevinovăția.

Fără îndoială, credința nezdruncinată a egumenului şi a monahilor mănăstirii Maicii Domnului, a clericilor şi în general a credincioşilor din regiune în sfințenia Teodorei i-a condus la zidirea - care există până astăzi - bisericuței, spre cinstirea ei.

Cu dreptate, în locul sfințit cu sângele ei a fost ridicat acest „monument", ca dovadă a iubirii ei pentru semeni, dar şi ca semn nemincinos al nevinovăției sale. Monumentul acesta va dăinui şi va fi un „acuzator" tăcut împotriva uneltitoarei şi viclenei acuzatoare a cuvioasei.

Cererile cuvioasei mucenițe - rostite cu puțin înainte de a i se tăia capul - au fost auzite şi împlinite. Astfel:

1. Imediat după mucenicie, de sub trupul său a

țâşnit izvorul sfințit şi minunat care există până astăzi lângă bisericuța ei, ca rezultat al cererii sale: „Fă din sângele meu râu".

2. Pe acoperişul bisericuței ridicate în cinstea muceniței au răsărit şi există de secole copaci nefiresc de înalți, care sunt răspunsul la prima ei cerere: „Fă din trupul meu biserică şi din părul meu copaci".

Câtă smerenie, iubire şi jertfă, şi câtă dreptate, cinste, slavă şi discernământ!

Atotştiutorul Dumnezeu, la care nimic nu este cu neputință, ci „toate sunt cu putință" (Matei 19: 26) şi prin care „toate sunt cu putință celui ce crede" (Marcu 9: 23), a auzit rugăciunea fierbinte a smeritei şi virtuoasei Teodora şi a răspuns îndată şi direct cererilor sale. Se apreciază că minunea cea întreită s-a împlinit în vremea în care papistaşii s-au despărțit de Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească Biserică a lui Hristos.

Dumnezeu ar fi putut, şi fără rugăciunea ei, în clipa aceea, să dăruiască acele lucruri, şi chiar mai multe, fericitei Teodora. însă acestea s-au întâmplat aşa, adică cuvioasa s-a rugat şi Dumnezeu i-a împlinit ruga, pentru inima vicleană a celei care a calomniat-o, pentru vrăjmaşii ei, pentru călăii şi oamenii vremurilor ei, dar şi pentru oamenii din toate neamurile şi vremurile, care mereu sunt necredincioşi sau reci în iubirea pentru Dumnezeu sau vor mereu argumente pentru a crede. Astfel, cei care înțelegem mucenicia cuvioasei Teodora, cei ce cunoaştem trăirea sa şi cei care, în fine, credem în puterea pe care o au Sfinții, mărturisim că Dumnezeu ascultă rugăciunile

noastre şi le împlineşte, atunci când ele ies din adâncul sufletelor noastre şi sunt pline de credinţă şi sinceritate, de iubire şi cumineţenie.

Vrednicia în care a trăit cuvioasa mucenică Teodora a venit din mila lui Dumnezeu şi este dovada iubirii Lui. Dumnezeu a ascultat rugăciunea ei şi i-a împlinit cererile întru totul.

Cuvioasa a avut îndrăzneală la Dumnezeu, fiindcă L-a urmat pe Domnul şi şi-a dat viaţa pentru fraţii ei şi n-a vrut să pună în primejdie viaţa vrăjmaşilor săi. Sfântul Ioan Evanghelistul, în prima Epistolă a lui (3: 21-24), ne spune când are credinciosul îndrăzneală către Dumnezeu şi i se ascultă rugăciunea:

„Iubiţilor, dacă inima noastră nu ne osândeşte, avem îndrăznire către Dumnezeu. Şi, orice cerem, primim de la El, pentru că păzim poruncile Lui şi cele plăcute înaintea Lui facem. Şi aceasta este porunca Lui: să credem întru numele lui Iisus Hristos, Fiul Său, şi să ne iubim unul pe altul, precum ne-a dat poruncă. Cel ce păzeşte poruncile Lui rămâne în Dumnezeu, şi Dumnezeu în el; şi prin aceasta cunoaştem că El rămâne în noi, din Duhul pe care ni L-a dat".

Aşadar, cuvioasa Teodora, sprijinindu-se pe îndrăzneala pe care o avea la Dumnezeu, datorită păzirii poruncilor Lui, având iubire pentru Hristos şi pentru oameni şi vestită fiind de Sfântul Duh că în inima ei sălăşluieşte Dumnezeu, şi-a ridicat mâinile la cer şi s-a rugat la Atotputernicul Domn să-i împlinească aceste cereri neobişnuite. Şi Dumnezeu i-a ascultat rugăciunea şi a făcut după voia ei.

Bisericuţa sa simplă şi minunată stă până astăzi,

ca un far călăuzitor, şi îi arată fiecărui om că dreptatea este deseori sugrumată de mărturii mincinoase şi calomnii şi adevărul este zăvorât pentru o ***clipă,*** dar, în cele din urmă, şi dreptatea şi adevărul biruiesc şi strălucesc. Iar izvorul îi cerne părul cuvioasei, fiind încă o minune pentru noi, ortodocşii, şi totodată leac al sufletelor şi trupurilor, de veacuri întregi, dar şi binecuvântare a cuvioasei fecioare mucenițe pentru cei ce beau din el cu credință. Apele lui cristaline, care izvorăsc aproape de dedesubtul bisericuței, după cum a fost constatat de mulți, se păstrează neschimbate şi nestricăcioase; este agheasmă. Şi s-a dovedit că sunt şi tămăduitoare. (A vindecat bolnavi de rinichi în ultimele stadii. Vezi minunile cuvioasei.) Acest izvor este şi el unul din afluenții râului Pamisou, denumit de locuitorii satelor învecinate „Râul cuvioasei Teodora".

7.
Locul îngropării muceniței

Dar şi despre locul îngropării cuvioasei tradiția orală ține tăcere. Nu ştim unde a fost îngropată, dacă s-a făcut strămutarea sfintelor sale moaşte şi dacă da, unde se află ele.

Ceea ce pare să se potrivească acestei cercetări este să acceptăm că îngroparea s-a făcut la mănăstirea Maicii Domnului, căci este de neînțeles ca egumenul şi călugării de acolo, după recunoaşterea faptului că era femeie şi, prin urmare, nevinovată, să nu fi strămutat moaştele ei la mănăstire. Căci în afara faptului că se jertfise nevinovată şi de-acum era o persoană cuvioasă pentru ei, pentru mănăstirea la care se nevoise mulți ani, trebuiau să facă asta şi din simplă îndatorire creştină. De vreme ce creştinii ortodocşi, oriunde ar muri ei, sunt îngropați (dacă e cu putință), într-un cimitir ortodox, cu atât mai mult o monahie şi mucenică, care a fost omorâtă lângă mănăstirea ei de metanie.

Dimpotrivă, cine ar fi îndrăznit, şi cu ce justificare, să ceară să fie îngropată în locul de mucenicie, în pustie?

Nu cumva vrăjmaşii ei, calomniatorii ei? De ce? Ca s-o cinstească atât de departe, aprinzându-i candelă? Sau ca să vadă bisericuța sa şi să-şi aducă aminte de fărădelegea lor?

Dincolo de cele spuse mai sus, suntem de părere că, chiar dacă ar fi fost vorba despre un bărbat (monah) şi săvârşitor al acestei fapte imorale, egumenul şi călugării nu l-ar fi îngropat în locul osândei,

atât pentru faptul că asta nu se potriveşte cu rânduielile Bisericii noastre, cât şi pentru că vrăjmaşii rasei monahale ar fi pângărit mormântul şi schima monahală ar fi devenit obiect de batjocură. Mai mult, pentru că prin asta ar fi arătat nesocotire față de un frate mort. Iar în inima monahilor credincioşi şi nevoitori nu trebuie să se ascundă invidia şi nesocotirea față de oameni, îndeosebi față de morți.

în fine, se crede că, pentru viața ei ascetică şi pentru drumul slăvit către cer, dar şi pentru sfințenia ei, a fost îngropată la mănăstirea sa de metanie. Iar mormântul ei, datorită îndrăznelii pe care o avea la Dumnezeu şi a minunilor săvârşite, a devenit un important loc de închinăciune. Dacă cuvioasa muceniță ar fi fost îngropată în locul osândei, s-ar fi pus un semn pe mormântul ei.

în pământul stâncos din locul de mucenicie, după cum se vede până astăzi, nu este cu putință să se fi săpat mormânt. Malul este plin de pietre şi mai jos de bisericuță se află o peşteră. în locul acesta stropit cu sânge, un alt „Ioc al căpățânii", trebuie să privim cu recunoştință minunea Preabunului Dumnezeu. Minune unică şi continuă, pe care harul Lui a statornicit-o veacuri întregi, ca un călăuzitor luminos pe calea îndatoririlor evanghelice, calea mântuirii. De altfel, modul în care a fost omorâtă cuvioasa Teodora, prin tăierea capului, dincolo de faptul că a ajuns până la noi - prin intermediul tradiției orale corespunde realității, din următoarele motive: prin cuvintele pe care Teodora le-a spus în rugăciunea ei - „fă din sângele meu râu" - după părerea multora, lasă să se înțeleagă limpede că, în felul în care tribunalul a hotărât să fie omorâtă, prin tăierea capului, a fost vărsat mult sânge.

8.

Părerea unui om de ştiinţă în legătură cu hotărârea tribunalului

Terminând capitolul de faţă, am considerat folositor să adaug şi părerea unui om de ştiinţă din domeniul juridic, cu privire la hotărârea tribunalului faţă de cuvioasa Teodora, care n-a avut nicio ezitare sau n-a găsit o rezolvare mai blândă.

După acestea, am hotărât să adaug în continuare câteva fragmente din studiul special şi bazat pe argumente - studiu despre viaţa cuvioasei muceniţe Teodora, pe care 1-a scris de curând şi l-a cuprins în cartea lui cu titlul „Trilogie", distinsul scriitor şi jurist Andrei Mihalopoulos, profesor de grafologie.

„... Din tot istoricul cuvioasei, ultima etapă a vieţii sale este lipsită de dreptatea lumească. Lipseşte explicarea dreptăţii cu privire la cuvioasa Teodora. Sfânta Teodora a urmat viaţa ascetică, făcând din ea organ al vieţii sale interioare. Organul acesta al stării ei interioare a fost pentru viaţa ei ascetică dogmă, care a înălţat-o pe bolta cerească a sfinţeniei ca cea mai strălucitoare stea. Biserica sa continuă să strălucească de lumina muceniciei sale, care nu s-a stins şi nici nu se va stinge vreodată. Ea n-a fost roaba vieţii ascetice feminine, ci şi-a aşezat duhul pe un tron sfinţit.

Satul Vasta în ziua de astăzi face ca lumea ortodoxiei să vadă mucenicia şi visul cuvioasei aşa cum a fost. în fiinţa cuvioasei sunt gravate cântările psalmilor şi cinstirea ascetismului ortodox... în această corolă poetică a sufletului său au răsărit florile înmiresmate ale vieţii ei ascetice, cu care a aşternut calea tainei sale suprafireşti, dar şi a tainei monahismului. îi iubea pe Dumnezeu şi pe oameni, îi

iubea pe oameni pentru că simțea că înlăuntrul ființei sale trăieşte şi se mişcă marele adevăr al cuvântului evanghelic. Testamentul ei: „fă din trupul meu **biserică" vădeşte cugetul său că viața monahală** este **un** adevăr **mai** mare **decât oricare altul şi că** adevărul acesta **i-a** mărit **dorința de a-şi săvârşi fără** şovăială lucrarea...

în timpul muceniciei sale, ființa ei a stat mai presus decât frica. Nu s-a înspăimântat la vederea securii călăului, nici nu i-a ocărât pe judecătorii ei. Nu i-a ocărât nici chiar pe martorii mincinoşi care au depus mărturie împotriva sa. Conştiința ei a stat neclintită şi plină de credință în fața călăului. Judecata pentru ea avea să fie nedreaptă, A fost o judecată grăbită şi o hotărâre injustă. N-a funcționat judecata ortodoxă; a lipsit ochiul drept al judecății, care vede corect şi ascultă de legile veşnice şi stă aproape de lumea nemărginită a luminii. Din hotărârea tribunalului a lipsit balanța lui Themid, care le arată judecătorilor cugetul unic cu care trebuie să dea această hotărâre. Judecătorii care au judecat-o nu erau înzestrați cu virtutea dreptății, nici cu cumpătarea, care, atunci când un om este judecat, rânduieşte pedeapsa cu înțelepciune. Judecătorii care au osândit-o la moarte prin decapitare nu credeau nici în dreptate, nici în adevăr.

In timpul muceniciei sale, cuvioasa Teodora este statornică precum un astru luminos. Stă dreaptă în fața vieții de dincolo de mormânt. Erou legendar al Ortodoxiei. Fire femeiască ce făureşte o figură eroică. Este încă tânără şi ştie unde merge. Ochii ei privesc spre cer şi se roagă la Maica Domnului. Ştie că există viață dincolo de moarte şi crede în ea. Este monahie ortodoxă şi exprimă vocea care se aude dincolo de

locul muceniciei sale; o voce a vieții care vine de după mormânt; urmează lumina adevărului" *(Trilogie,* **Atena, 1997, pp. 183-184).**

„După fire sunt femeie, dar nu şi după cuget"
(Amma Sara - *Pateric)*

CAPITOLUL III

Cererile neobişnuite din timpul rugăciunii muceniței., Legende despre viața ei

1.

Din ce motiv l-a calomniat fata însărcinată pe monahul „Teodor"

Tradiția vie păstrează tăcerea în ceea ce priveşte motivele pentru care fata însărcinată l-a calomniat pe monahul „Teodor", calomnie în urma căreia acesta a fost omorât. Nu s-a găsit nimic nici despre vreo altă faptă imorală pe care ar fi făcut-o monahul.

Desigur, mulți cred că fata a fost îndemnată şi de satana. Căci vicleanul şi vrăjmaşul omului - negreşit - îl invidia pe monahul „Teodor" (despre care nu ştia că este femeie) pentru trăirea lui virtuoasă şi nevoințele aspre şi a plănuit nimicirea lui prin calomniere, dar şi osândirea sa la moarte, vrând să scape de prezența unui monah sfânt în regiune. Astfel, ar fi adus o rană monahismului şi, în general, Bisericii lui Hristos.

Este adevărat că diavolul cel viclean a avut un „oarecare câştig" până ce monahul „Teodor" a fost osândit şi a mucenicit, însă, după omorârea lui nedreaptă şi dezvăluirea faptului că era femeie, a suferit el însuşi o rană adâncă, gravă şi dureroasă.

Dincolo de conlucrarea vrăjmaşului binelui la hotărârea de osândire a lui „Teodor" prin îndemnul făcut fetei însărcinate, trebuie să ne străduim, pe cât posibil, ajutându-ne de tradiția orală, să aflăm motivele care au făcut-o pe calomniatoare să adauge la fapta ei imorală şi o alta, mult mai gravă. Oricum, aflarea motivelor şi explicarea lor sunt deosebit de grele. Amestecarea în întâmplarea aceasta a nevinovatului „Teodor" se bănuieşte că s-a făcut fie din inițiativa fetei, fie la îndemnul altor persoane: a familiei sale, a rudelor sau a adevăratului săvârşitor al faptei imorale. Au existat cazuri în care făptuitorul a amenințat c-o va ucide nu numai pe cea gravidă, dar îi va ucide familia. Iar dacă cei din familia fetei erau oameni liniştiți, se crede că de cele mai multe ori se supuneau, şi nu-1 pârâu pe săvârşitorul faptei, în cazurile acestea, siluirile găseau teren liber, fiindcă societatea de atunci nu era bine păzită de jandarmi, mai ales la sate.

Trebuie să remarcăm că în patria noastră, până de curând, mai ales în regiunile muntoase, unde faptele imorale erau mai aspru pedepsite, în cazul în care o fată rămânea gravidă fără să fi fost măritată, ori era omorâtă de părinții ei, ori era obligată să se sinucidă. Doar în cazuri rare se străduiau s-o îndepărteze de sat ca să facă avort, sau o ascundeau până ce năştea, după care omorau pruncul. Se considera o mare ruşine, pentru părinți şi frați, dacă o femeie nemăritată din familie săvârşea o astfel de faptă imorală.

Mai demult, măsurile luate de autorități, dar şi de societate, împotriva unei femei care se apuca cu voia ei să săvârşească fapte ruşinoase (să se desfrâneze) erau imediate, severe şi bizare. Se practica

„pedeapsa" defăimării. Defăimarea consta în expunerea la vedere a persoanelor care săvârşeau fapte imorale. După cum s-a păstrat scris, urcau persoana respectivă pe un animal şi o purtau prin sat, unde locuitorii o batjocoreau. Defăimarea, după cum se vede, avea ca scop prevenirea faptelor ruşinoase şi asigurarea onoarei familiei.

Desigur, astăzi, faptele imorale se săvârşesc deseori şi în public, fără să fie pedepsite.

Avorturile au fost legiferate şi se fac pe bani publici. Desfrâul îşi bate joc de înfrânare şi de cinste şi „se recompensează". Dacă fata aceasta calomniatoare trăia în vremurile noastre, n-ar fi mai avut nevoie să-l acuze pe nedrept pe monahul „Teodor", fiindcă ar fi putut cu uşurință să avorteze, fără ca fapta ei imorală să se facă cunoscută şi fără ca viața să-i fie amenințată. „O tempora, o mores" (O, vremuri, o, năravuri). însă acuzația n-ar fi dispărut nici în cazul acesta, dacă fata gravidă sau alți necuvioşi, dare ar fi influențat-o, ar fi vrut să pângărească „rasa monahală".

în alte timpuri, după asprimea năravurilor, în funcție de regiune, deseori viața celui care săvârşea fapta imorală era amenințată de rudele fetei. Alteori făptuitorul era înfricoşat şi se căsătorea cu fata în timpul sarcinii sau după ce năştea, şi astfel îşi recunoştea copilul.

De altfel, îh împrejurarea de față, fata gravidă, în hotărârea ei de a-1 acuza ca făptuitor pe „Teodor", nu-i exclus să fi fost îndemnată şi de altcineva. Asta se putea întâmpla dacă săvârşitorul faptei era din familie, rudă, însurat, om mai în vârstă sau dacă era necunoscut ori primejdios.

Se poate bănui şi că fata aceasta l-a acuzat pe monahul „Teodor" din interes personal. Şi asta pentru

că, deoarece cu puțin timp în urmă înnoptase în casa lor, ea putea evita să fie omorâtă imediat de cei din familia sa, gândindu-se că ar fi fost judecată blând, atât de aceştia cât şi de locuitorii satului, întrucât „siluirea" fusese săvârşită de un prieten al familiei şi pe deasupra şi rasofor. Dar de unde să-şi închipuie că monahul „Teodor" era femeie? Sau poate că a crezut că nu-1 vor osândi niciodată la moarte pe „Teodor" pentru această faptă de care l-a acuzat. Tradiția orală nu spune dacă - după mucenicia Teodorei - s-a descoperit motivul pentru care a calomniat, sau ce fel de argumente au adus calomniatoarea şi susținătorii ei, sau dacă a fost descoperit adevăratul săvârşitor al faptei imorale de către rude ori autorități.

Să nu uităm că Dumnezeu este drept: îi iubeşte pe cei drepți, dar îi pedepseşte pe cei nedrepți, pe calomniatori. Psalmistul spune că Dumnezeu „va umili pe clevetitor" (Psalm 71: 4), precum şi pe toți necuvioşii, fiindcă „viclenia lor i-a orbit" (înțelepciunea lui Solomon 2: 21).

Ca exemple de umilire şi pedepsire a calomniatorilor de către Dreptul Judecător putem să le amintim pe acele două fete gravide, ce i-au calomniat pe nedrept - cu conlucrarea satanei - pe Sfântul Macarie Egipteanul (19 ianuarie) şi pe Sfântul Simeon cel nebun pentru Hristos (21 iulie), care au trăit în secolele IV şi respectiv VI şi care, în timpul naşterii lor grele, dureroase şi îndelungate, au mărturisit adevărul şi acei bărbați sfinți au fost dezvinovățiți.

2.
Binecuvântata tăcere a muceniței Teodora

„Teodor" a tăcut în chip voit până la tăierea capului său. Această tăcere de bunăvoie a fost binecuvântată, pentru că provenea din frica de a nu păcătui. Proorocul David, în Psalmul 38, spune: „Pus-am gurii mele pază când a stat păcătosul împotriva mea" (Psalm 38: 2). Iar Procopie Gazeos sfătuieşte: „Mai bine să te păzeşti prin tăcere, nu negând adevărul, ci ținându-l în adâncurile inimii tale, şi lasă-L pe Dumnezeu să dea rezolvarea; căci potrivnicii noştri n-au de-a face cu noi, ci cu El" (PG 87 b, 2313).

Iată de ce „Teodor" s-a supus pe sine „dezarmării" de bunăvoie.

Cel mai clar exemplu în cazul de față este Domnul nostru Iisus Hristos, Care, deşi în viața Lui pământească a fost provocat de multe ori să

*

vorbească, a tăcut, a) în timpul ispitelor din pustie nu-i dă diavolului răspunsuri clare, care să dezvăluie slava dumnezeirii Lui. b) După aceea tace în fața lui

Iuda, care, cu cât se apropia ceasul trădării, devenea mai neliniştit, c) Nu răspunde nici chiar în faţa întrebărilor lui Pilat şi d) Nu vorbeşte nici pe cruce, când este provocat: „Mântuieşte-Te pe Tine însuți coborându-Te de pe cruce!" (Marcu 15: 30). El biruie ispita. Vai lor, dacă, cedând ispitei, ar fi coborât de pe cruce pentru a răspunde şi pentru a-Şi arăta puterile! Dar atunci cum s-ar fi mai mântuit lumea? „Dar şi în ziua de astăzi Hristos tace atunci când aude atâtea guri care-L hulesc şi-L provoacă. Se potrivesc şi aici cuvintele cântării Joia Mare. Fiecare hulă este o provocare ca Dumnezeu să răspundă aspru celor care-L blasfemiază. însă El este îngăduitor, îndelung-răbdător; rareori răspunde cu fulgerele dreptei urgii şi pedepse" (Episcopul Augustin Kandiotou). Exemplul Domnului nostru Iisus Hristos este urmat de Sfinții din toate veacurile, printre aceştia aflându-se şi cuvioasa fecioară mucenică Teodora.

Primul care biruie ispita răspunsului este apostolul Pavel, care amână vreme de paisprezece ani să dea răspuns la acuzațiile care i se aduceau. Şi asta pentru că el considera nepotrivit pentru un creştin să-şi arate în public harismele cu care a fost înzestrat. Tace smerit pentru a evita păcatul laudei. Doar când se teme că tăcerea lui va vătăma Biserica îşi deschide gura, dar şi atunci prin cuvinte reținute.

Când este atacată credința lui Hristos, dreptatea celui slab, adevărul lui Dumnezeu, atunci tăcerea este păcat şi duce la trădare; atunci nu se impune tăcerea, ci mărturisirea.

însă atunci când în joc sunt chestiuni sau interese personale este mai bună tăcerea. Cel ce vrea în momentele de criză să păzească Evanghelia Mântuitorului Hristos, să asculte şi povața lui David:

„Biruieşte ispita răspunsului".

Monahul „Teodor", arzând de iubirea de Dumnezeu şi de vrăjmaşi, vrând să evite scandalizarea şi tulburarea, a ales în acea clipă grea binecuvântata tăcere. A biruit ispita răspunsului, urmând exemplul Domnului. A arătat răbdare şi smerenie. Cuvioasa n-a vrut să răspundă clar pentru a se mulțumi pe sine, pentru a i se recunoaşte dreptatea şi a fi slăvită. Dacă ar fi cedat ispitei şi ar fi arătat adevărul, fireşte, ar fi fost cuprinsă de patima mândriei şi a slavei deşarte. Şi-ar fi pierdut sfințenia şi toate nevoințele sale ar fi fost lipsite de mireasmă duhovnicească. N-ar mai fi primit nici răsplată de la Domnul. Atunci Ortodoxia ar fi fost lipsită de o cuvioasă mucenică, care prin smerenia, dragostea, îndrăzneala şi jertfa ei a fost slăvită din belşug de Dumnezeu. Am fi fost lipsiți de pilda ei plăcută lui Dumnezeu.

însă, pentru ca această ispită să fie biruită este nevoie de harurile Sfântului Duh: „dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția" (Galateni 5: 22-23). Sfântul Grigorie de Nissa spune că ispita răspunsului este biruită de cel ce nu este răzbunător, „de cel ce nu răspunde la răutate" (PG 6, 94, pp. 484-486). Iar cel care răspunde la toate şi nu se lasă pe sine umilit, acesta în principiu este biruit, întrucât este atras de cele pământeşti. însă cuvioasa Teodora, cu harul Sfântului Duh, a-biruit ispita şi a primit cununa nestricăcioasă.

Fie ca Dumnezeu să ne lumineze a discerne când trebuie să vorbim şi când trebuie să tăcem. Şi, când apare nevoia jertfirii vieții noastre spre slava Domnului, să biruim ispita răspunsului, după cum a făcut şi cuvioasa Teodora prin binecuvântata tăcere. Şi

să ne aducem mereu aminte că însuşi Izbăvitorul nostru a spus limpede acest lucru: „Cine ține la sufletul lui îl va pierde, iar cine-şi pierde sufletul lui pentru Mine îl va găsi" (Matei 10: 39).

3.
Cuvioasa, prin cererile sale, a alungat slava lumească

Cuvioasa, după cum am văzut, în rugăciunea ei n-a cerut de la Dumnezeu, nici chiar în ultima clipă, s-o izbăvească de calomnie în chip direct şi minunat, ci a mers în linişte spre călău. împlinirea „ciudatelor" ei cereri, care pentru prima dată au fost auzite de pe buzele vreunui cuvios sau mucenic al Bisericii noastre, a lăsat-o la judecata Domnului. Şi totuşi toate s-au înfăptuit după cum le-a cerut mucenica. Pentru că era smerită şi-şi dăruise inima Mirelui său, Hristos.

Cât despre viața ei, putea să repete cuvintele apostolului Pavel: „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăieşte în Mine" (Galateni 2: 20). Cuvintele rugăciunii ei n-au avut urme de egoism sau iubire de sine. Cererile sale, deşi la prima vedere nu par să aibă vreo logică, provin din inima unei roabe credincioase a Domnului, care voia ca El să fie slăvit şi sufletele să se folosească. Nu înclina spre cinstea omenească, fiindcă acest lucru ar fi fost cunoscut de Atotştiitorul Dumnezeu: „Ochii Domnului de zece mii de ori sunt mai luminoşi decât soarele şi privesc la toate căile oamenilor şi văd toate părțile cele ascunse" (Sirah 23: 27). De altminteri, toată viața L-a slăvit pe Izbăvitorul ei pentru bucuriile pe care i le-a dat, dar şi pentru necazurile şi suferințele pe care le-a primit cu

mulțumire. întrucât ştia că Dumnezeu ne iubeşte şi ne binecuvântează mai mult atunci când ne trimite ispite decât bucurii, toată viața ei n-a încetat să spună: „Slavă lui Dumnezeu, Celui Atoate- dătător".

în legătură cu slava pe care omul trebuie să I-o aducă lui Dumnezeu, Sfântul Nicodim Aghioritul scrie în Povețele lui duhovniceşti: „Tu, frate, din nimicul care erai, ai devenit om, pentru scopul acesta: pentru a-L slăvi pe Făcătorul tău Dumnezeu, împăratul tuturor; în scopul acesta lucrează toate făpturile cereşti şi pământeşti. Iar dacă nu împlineşti această îndatorire, vei fi nimicit şi vei deveni iarăşi nimic" (Studiu VI, 4).

Dacă cuvintele de rugăciune ale Sfintei, cererile ei, ar fi fost egoiste, n-ar fi fost împlinite de Domnul, fiindcă nu I-ar fi plăcut. Domnul, prin gura proorocului Isaia, spune în legătură cu asta: „Nu voi da nimănui slava Mea şi nici chipurilor cioplite cinstirea Mea" (Isaia 42: 8). Dumnezeu, toate harurile Sale, i le transmite omului, însă slava vrea să o aibă doar pentru El. Şi Sfântul Nicodim Aghioritul, în scrierile sale *(Meditația* **VI, 4 d) afirmă: „După cum a spus un înțelept, Dumnezeu stă cu sabia pregătită deasupra tuturor făpturilor şi, acolo unde vede că încep să se mândrească şi să se fălească că au dobândit vreun lucru bun prin puterea şi cunoaşterea şi sporirea lor şi caută prin aceasta să răpească slava Lui, îi loveşte imediat cu sabia şi le dă diferite necazuri, până ce se smeresc... Aşa a făcut şi cu regele Nabucodonosor, pe care l-a pedepsit pentru că s-a mândrit că el, cu puterea lui, a ridicat zidurile Babilonului, şi n-a dat slavă lui Dumnezeu... Dar şi pe împăratul Irod l-a lovit printr-un** înger **al Său, pentru că s-a trufit şi n-a dat slavă lui Dumnezeu, încât,** *mâncându-l viermii, a murit*" **(Fapte 22:**

23).

însă dacă omul, primind bunătățile de la Dumnezeu, îl slăveşte pe Acela de bunăvoie, Dumnezeu îi întoarce slava aceea şi i-o dă omului fără ca el să vrea, de aceea şi spune: „Eu preamăresc pe cei care Mă preaslăvesc pe Mine, iar cei ce Mă necinstesc vor fi ruşinați" (I Regi 2: 30). Asta înseamnă că Dumnezeu îi răsplăteşte prin slava şi puterea Lui pe oamenii care-L cinstesc şi-i nesocoteşte pe cei care-L nesocotesc. Oferirea darurilor dumnezeieşti şi, în general, răsplata pe care Dumnezeu o dă celor care fac voia Lui este un adevăr biblic.

Psalmistul David spune că Dumnezeu „cu Sfinții săi *încă de pe pământ face minimi". Cineva* **poate spune că lucrarea aceasta a lui Dumnezeu către oamenii Lui, de a face minuni, este un dar unic şi deosebit. în Noul Testament slava lui Dumnezeu, dar şi a oamenilor, este şi bine-ştiută, şi încredințată. „Acum a fost preaslăvit Fiul Omului ,şi Dumnezeu a fost preaslăvit întru El" (Ioan 13: 31). Iar în altă parte se spune că Dumnezeu, „pe care i-a îndreptat, pe aceştia i-a şi mărit" (Romani 8: 30).**

Biserica are în legătură cu aceasta o mărturie limpede şi argumentată. în fiecare duminică, dar şi în fiecare zi, atunci când se săvârşeşte Sfânta Liturghie, participanții, spre final sunt vestiți că preotul se roagă la Domnul să-i sfințească pe cei ce cred în El, să mântuiască poporul Său şi să binecuvânteze moştenirea Sa. Şi, după ce se roagă şi pentru altele, se roagă şi pentru cei din biserică, „să-i întărească pe ei întru slavă dumnezeiască...".

Şi, într-adevăr, cei aflați în biserică, care au participat la Sfânta Liturghie, s-au rugat împreună către Dumnezeul cel în Treime şi s-au împărtăşit cu

Preacuratele Taine, sunt deja sfinţiţi. Preotul rosteşte rugăciunea şi-L cheamă pe Domnul să pogoare din sfinţenia şi din slava Lui, pentru ca omul de pe pământ să devină „sfânt", să fie preamărit. Acest lucru este rezultatul unei împreună-trăiri de scurtă durată, dar intense, a creştinilor între ei pe parcursul Sfintei Liturghii, încât omul poate fi preaslăvit, poate deveni pentru o clipă sfânt. Această sfinţenie, prin participarea deasă şi repetată la slujbele Bisericii,

prin viața tainică şi prin credință statornică, ne călăuzeşte direct la Dumnezeu.

Credem nezdruncinat că cuvioasa Teodora, dacă n-ar fi avut convingere deplină că cererile ei vor fi împlinite de Domnul, nu le-ar fi rostit niciodată. Nu e exclus ca, atunci când a îngenuncheat pentru a se ruga la Domnul, cu puțin înainte de tăierea capului ei, datorită credinței sale neclintite, datorită iubirii față de Dumnezeu şi de vrăjmaşii ei, datorită tăcerii, smereniei, păzirii poruncilor şi a jertfei sale, să fi auzit cuvintele acestea ale Lui:

- Fiica mea binecuvântată, cere-Mi orice doreşti şi Eu îți voi dărui după voia ta.

Există însă şi alți mucenici ai credinței noastre care să fi cerut în rugăciunea lor - înaintea muceniciei - lucruri care să se întâmple după moartea lor? Desigur! Foarte mulți au auzit chiar glasul Mântuitorului Hristos: „Am auzit rugăciunea ta şi se va face după cum ai cerut!" îl amintim aici pe Sfântul Procopie (8 iulie), pe Sfânta Cristina, mare mucenică (24 iulie), pe Sfânta Paraschiva (26 iulie) şi pe Sfântul Pantelimon (27 iulie).

în continuare, vom arăta pe scurt două cazuri de cerere a mucenicilor. Doi mucenici dintre cei mai cunoscuți de Biserica noastră, ale căror cereri s-au împlinit după moartea lor.

1) Sfântul Haralambie (secolul II d.H.), mucenic care - prin rugăciunea sa - a văzut cerurile deschizându-se şi în fața căruia a apărut Domnul şi i-a spus:

— Vino, preaiubite Haralambie, care ai pătimit atât de mult pentru numele Meu. Cere-mi orice har doreşti şi voi asculta ruga ta.

Iar Sfântul, după ce I s-a închinat şi I-a mulțumit, deoarece s-a învrednicit să vadă slava înfricoşătoare a

prezenței Lui, I-a cerut să-i împlinească următoarele cereri:

„în orice loc se vor afla fragmente din moaştele mele şi în orice țară se va prăznui mucenicia mea, acolo să nu fie niciodată foamete, nici ciumă, să fie abundență de grâne, vin, untdelemn, pace statornică, mântuire a sufletelor şi vindecare a trupurilor...".

Domnul, după ce l-a încredințat că se va face voia sa, a dispărut, iar veşnic-pomenitul şi-a dat duhul înainte ca călăul să apuce să-l osândească.

2) Sfânta Ecaterina (307 d.H.), care a cerut de la Domnul, în rugăciune, ca trupul ei să se facă nevăzut şi să se păstreze întreg după mucenicia sa şi să-i ajute pe cei care o cheamă pe patul de moarte.

Şi, într-adevăr, după cum spun sinaxarele, în ceasul tăierii capului ei s-au petrecut două minuni. Prima este că, în loc de sânge, din gâtul ei a curs lapte, iar a doua, că trupul său a dispărut din fața ochilor lumii care-i urmăreau sfârşitul. îngerii au dus-o pe cel mai înalt vârf al muntelui Sinai, care de atunci îi poartă numele. Paradoxal este că lespedea cu care au fost astupate sfintele sale moaşte a luat forma trupului ei.

Sfintele sale moaşte au stat acolo până în secolul al VUI-lea, când au fost duse la mănăstirea ce i-a luat numele, pe care Iustinian a construit-o în cinstea ei, la poalele muntelui Sinai.

După toate acestea, vedem că Dumnezeu îi iubeşte pe cei smeriți şi acestora le dăruieşte din belşug harul Său: „Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har" (Iacov 4: 6).

Aşadar, dacă în străfundurile sufletului cuvioasei mucenice Teodora exista fie şi o sămânță de egoism sau slavă lumească, credința ei n-ar fi fost dreaptă şi prin

urmare n-ar fi fost răsplătită de Domnul. „Cum puteți voi să credeți, când primiți slavă unii de la alții, şi slava care vine de la unicul Dumnezeu nu o căutați?" (Ioan 5: 44). Iar Sfântul Vasile cel Mare spune despre aceasta: „Atunci când căutăm slava lumească înseamnă că suntem necredincioşi şi fără evlavie la Dumnezeu" (Vasile cel Mare, PG 31, 1105 CD). Iar marele apostol al neamurilor, Pavel, propovăduia: „Dacă aş plăcea încă oamenilor, n-aş fi rob al lui Hristos" (Gaîatem 1:10).

Dar şi Sfântul Simeon Noul Teolog, care a studiat îndeosebi slava lumească şi pe cea dumnezeiască, scrie în legătură cu asta: „Cel ce iubeşte slava lumească este lipsit de orice virtute şi nu va izbuti nimic bun" (Simeon, Cateheza 1, 2-4, SC 104, p. 138). Iubirea de slavă lumească micşorează iubirea de Dumnezeu. însă slava dumnezeiască este reală şi se dă celor care o cer cu credință fierbinte; această slavă dumnezeiască este dăruită de însuşi Dumnezeu. De asemenea scrie că alegerea slavei lumeşti îl lipseşte pe om de participarea lui la învierea Domnului, fiindcă prin învierea lui Hristos omul învie, prinde

viaţă şi se împreună-slăveşte. Sfântul Simeon mai mărturiseşte că în viaţa de aici n-a aflat slavă lumească nepăcătoasă şi neprihănită, ci, dimpotrivă, a aflat slavă lumească, a cărei ţel era doar păcatul.

însă slava aceasta este „vrăjmaşă lui Dumnezeu". Elementul principal al slavei dumnezeieşti este smerenia şi lepădarea de voia proprie, iar cel al slavei lumeşti este mândria şi trufia. Cel ce alege una dintre aceste slave obligatoriu o părăseşte pe cealaltă, fiindcă căutarea sau lucrarea simultană a slavei omeneşti şi a celei dumnezeieşti este cu totul imposibilă.

Iubirea de slavă lumească şi năzuinţa continuă spre aceasta murdăreşte sufletul, după cum desfrânarea murdăreşte trupul, îl îndepărtează pe om de Dumnezeu şi-l dovedeşte necredincios.

Să nu uităm că şi Adam şi-a pierdut slava lui Dumnezeu pentru că a călcat porunca Acestuia (Facerea 3: 6-7).

Prin urmare, omul trebuie să ***năzuiască*** spre iubirea de Dumnezeu şi spre slava Acestuia, care este statornică şi veşnică. Sfântul Vasile cel Mare ne povăţuieşte să nu fim interesaţi de slava deşartă, deoarece ea dispare odată cu viaţa de aici, ci să fim lucrători şi evlavioşi. Omul trebuie să dezrădăcineze din el plăcerile bunătăţilor pământeşti, socotindu-le pe toate zadarnice şi mincinoase, şi să trăiască virtuos, dacă vrea ca in vremurile din urmă sufletul lui să se odihnească în împărăţia cerurilor. Trebuie să se mâhnească şi să se necăjească doar atunci când nu se învredniceşte de singura slavă adevărată şi curată, cea dumnezeiască (Simeon, Cateheza II, 184-193, SC

96, p. 258). Sfântul Simeon spune că „slava de jos" este „vătămătoare de suflet", fiindcă în cele din urmă duce la orbirea sufletească şi omul nu mai poate vedea lumina adevărată şi dumnezeiască, nici frumusețea lui Dumnezeu, slava Lui, încât să guste din ea. Trăieşte ca un orb şi se comportă ca un om al cărui suflet se găseşte în întuneric duhovnicesc, numind întunericul lumină.

De asemenea, Sfântul defineşte cu limpezime slava dumnezeiască „cea mai presus de minte" ca lumină dumnezeiască pe care oamenii credincioşi o primesc în sufletele lor. „Slavă şi desfătare şi hrană este", spune, „vederea lui Dumnezeu". Iar de vreme ce lumina este Hristos, părtaşul la această lumină se face părtaş la slava dumnezeiască.

Dacă de obicei slava dumnezeiască este numită lumină a lui Hristos, Sfântul Simeon nu uită să accentueze că aceasta este „însuşi Sfântul Duh", dar şi „lumina Sfintei Treimi", iar în alt loc - „crucea şi patimile pe care le-a suferit pentru noi, pentru ca noi să fim slăviți".

Pentru ca omul să primească „slava", trebuie să dea şi el ceva; adică să dea virtute, să devină virtuos; viața lui virtuoasă devine slavă şi laudă către Dumnezeu şi Dumnezeu îl răsplăteşte pe acesta cu slava „negrăită".

Sfântul Simeon consideră ca şi condiții necesare dobândirii slavei dumnezeieşti viața virtuoasă, nesocotirea laudelor oamenilor precum şi a oricăror cinstiri care provin de la aceştia.

în plus, învață că părtaşi ai slavei dumnezeieşti vor deveni toți cei care au crezut în Dumnezeu şi s-au curățit pe ei prin împlinirea sfintelor porunci.

Astfel, creştinii credincioşi şi evlavioşi, precum

şi Sfinții, printre ei numărându-se şi cuvioasa Teodora, nesocotesc „slava de jos", socotindu-le pe toate cele pământeşti umbră şi fum. Ar fi fost de neînțeles ca cuvioasa mucenică Teodora, care se nevoia „în ascuns" şi care adunase în sufletul ei „bogăția negrăită" a slavei dumnezeieşti, să dea importanță, la sfârşitul vieții sale, în ultimele clipe, lumii acesteia şi să încline către slava omenească, care este „lipsită de strălucire", „pieritoare" şi „stricăcioasă".

Este cu neputință ca cel care a gustat din darurile duhului şi s-a unit cu Dumnezeu să se întoarcă spre slava lumească, de vreme ce năzuieşte doar la iubirea lui Dumnezeu, doar pe Acesta doreşte să-L aibă în fața ochilor - şi în viața de aici, şi în cea de dincolo.

La fel ca toți Sfinții, aşa şi mucenica Teodora s-a rugat la Dumnezeu să-i dăruiască slava Lui, iar nu slava deşartă a lumii. Cererile sale au fost binecuvântate, deoarece căutau spre slava lui Dumnezeu, în care trăia datorită vieții ei virtuoase. A fost o răsplată a lui Dumnezeu pentru smerenia ei. Niciunul dintre cuvioşii şi mucenicii Bisericii noastre n-a dorit şi n-a căutat slava omenească. Mulți Sfinți, desigur, s-au rugat la Dumnezeu ca moaştele lor să nu fie aflate, pentru a nu fi cinstiți după moarte (precum Sfântul Atanasie Atonitul - 5 iulie al cărui mormânt, atunci când monahii de la mănăstirea Lavra au vrut să-l deschidă, a scos flăcări; după informațiile noastre şi veşnic pomenitul părinte Porfirie, care a adormit întru Domnul în anul 1991, pentru a nu fi cinstit de fiii lui duhovniceşti şi de alți oameni, a cerut de la părinții de la chilia lui din Kavsokalivia ca, după ce va muri, să-l îngroape pe

ascuns şi, după dezgropare, să-i ascundă moaştele, lucru ce s-a şi întâmplat).

Iată, aşadar, de ce Dumnezeu a împlinit cererile cuvioasei Teodora, după mucenicia ei.

Pur şi simplu pentru că împlinirea lor a fost binecuvântarea şi răsplata Domnului, deoarece n-a preferat slava lumească, care este vrăjmaşă lui Dumnezeu, care îi provoacă omului păcatul satanic al „trufiei", ci a căutat doar mântuirea ei, slava dumnezeiască, prin smerenie, pocăință, întristare, rugăciune şi jertfă. N-a vrut după mucenicia sa slavă şi cinstiri. In viața ei n-a fost iubitoare de slavă deşartă, nici n-a slujit cu iubire de sine.

Astfel a izbutit să fie răsplătită în felul acesta neobişnuit de Izbăvitorul nostru Iisus Hristos, Care S-a răstignit pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire.

4.
Mănăstirea de metanie a cuvioasei

După cum am mai spus, cuvioasa, după tradiția orală, se crede că s-a nevoit ca „monah" la mănăs- ti rea de călugări a Maicii Domnului, care astăzi se află în paragină, lângă satul Monastiraki din Messinia de Sus. Se păstrează doar biserica rezidită a mănăstirii, care cinsteşte numele Teodorei şi prăznu- ieşte, la 23 august, ziua adormirii sale. în jurul bisericii se află chiliile pe jumătate năruite şi ruinele clădirilor mănăstirii, semne vădite ale apusei sale străluciri.

Această mănăstire istorică era în înflorire în vremurile bizantine. Informații concrete despre istoria mănăstirii şi activitatea monahilor ei nu s-au păstrat.

După unele informații, mănăstirea Voulka- nou, în vechime era metocul mănăstirii Maicii Domnului de la Monastiraki, iar după altele a fost invers. Singurul lucru pe care-1 cunoaştem este că, pe la mijlocul primei jumătăți a secolului nostru, mănăstirea Maicii Domnului liturghisea ca mănăstire de maici, avându-1 ca duhovnic pe veşnic-pomenitul părinte Ieremia Pletsis.

Pentru a aduce o ofrandă de cinstire acestui fericit ieromonah şi ascet, care s-a nevoit şi a liturghisit în repetate rânduri, vreme de aproape 30 de ani, la mănăstirea Maicii Domnului din Monastiraki, am considerat că e bine să povestim pe scurt viața lui. Arhimandritul Ieremia (în lume Ioan) Constantin Pletsis s-a născut în anul ***1870*** la Agrilo- vounos, în Messinia de Sus. Studiile gimnaziale şi le-a făcut la Kalamata. în anul 1895 s-a transferat de la Facultatea de Filozofie de la Atena la cea de Teologie, pe care a şi absolvit-o. în anul următor (1896) a îmbrăcat schima monahală şi, în continuare,

după ce a fost hirotonit diacon şi preot (arhimandrit), s-a afierosit pe sine slujirii Bisericii.

Din anul 1899 şi până în 1918 a fost egumen al mănăstirii Agaton din Fthiotida. Pe parcursul anilor 1918 şi 1919 a fost egumen al mănăstirii Petrakis. în anul 1920 a fost ales supraveghetor al mănăstirilor din Kefalonia, având sediul la mănăstirea Sfântului Gherasim. în anul 1923 s-a întors la mănăstirea Petrakis şi cu permisiunea arhiepiscopului Atenei a plecat la mitropolia Messinia.

în timpul şederii sale acolo a slujit ca preot la diferite parohii, mai ales în Messinia de Sus, şi liturghisea la mănăstirea Maicii Domnului de la Monastiraki. Prin grija şi lucrarea sa, s-a reuşit construirea mai multor chilii la mănăstirea Maicii Domnului, unde s-au închinoviat un număr mic de maici ucenice. Fericitul părinte Ieremia a fost numit preot al mănăstirii şi părinte duhovnic al maicilor. Având ca grijă principală realcătuirea mănăstirii, n-a încetat să se nevoiască zi şi noapte, din toate puterile, pentru slujirea acesteia. într-o zi, pe când lucra din greu, s-a rănit la mâna dreaptă, iar mai târziu din pricina aceasta a suferit o anchiloză. Această infirmitate a sa avea să-i îngreuneze mereu activitatea.

După circa 30 de ani, a plecat de la iubita lui mănăstire spre Atena. A ieşit la pensie datorită bătrâneților şi s-a dus iarăşi la mănăstirea Petrakis. în felul acesta mănăstirea Maicii Domnului a cam încetat să funcționeze. Ultimele două monahii au adormit întru Domnul înainte de anul 1980, după care mănăstirea s-a destrămat definitiv. Veşnic-po- menitul părinte Ieremia a plecat la Domnul duminică, 24.01.1960, în mănăstirea Petrakis, în vârstă de 90 de ani.

Părintele s-a deosebit prin trăirea lui ascetică, prin predicile şi iubirea sa de oameni. A trăit într-o nevoință pilduitoare şi deplină, în post şi rugăciune neîntrerupte. Fericitul arhiepiscop al Atenei, Teoclit, care a fost fiul duhovnicesc al părintelui, a rostit în timpul ceremoniei înmormântării, printre altele: „Părintele a fost un exemplu de ieromonah, duhovnic desăvârşit, cinstit şi virtuos. Avea o uriaşă cultură enciclopedică şi multe cunoştințe de medicină, mecanică şi drept, de aceea era şi foarte prețuit de societate".

înainte de a încheia această mică referire la strălucitoarea, în vechime, mănăstire a Maicii Domnului, o intensă dorință interioară mă obligă să-mi îndrept ochii sufletului spre Preasfânta Născătoare de Dumnezeu şi s-o rog - în toată păcătoşenia mea - să binevoiască, prin lucrarea activului ierarh al Messiniei, ca în mănăstirea aceasta istorică a ei să se liturghisească din nou ca odinioară.

Rezidirea şi reînceperea liturghisirii la slăvită mănăstire va fi garantată de bisericuța minunată a cuvioasei Teodora şi de unirea lor printr-o stradă asfaltată care credem că va ne va ajuta să vedem de aproape zona unde s-a nevoit cuvioasa şi să cugetăm la ultimul drum al acesteia, până la locul de mucenicie. Regiunea este foarte frumoasă, cu vegetație bogată şi ape limpezi.

Fie ca - şi asta stă în puterea unor buni arheologi şi credincioşi creştini - atunci când se va plini vremea şi Maica Domnului şi cuvioasa mucenică Teodora vor vrea, în timpul refacerii spațiului larg al vechii mănăstiri, spre rezidirea bisericii şi a clădirilor, să se caute şi să se găsească mormântul cu sfintele moaşte ale acestei mirese binecuvântate a Domnului.

5.
Pomenirea cuvioasei fecioare şi mucenițe Teodora (Există vreo legătură între cuvioasa Teodora a Alexandriei şi cuvioasa muceniță Teodora din Peloponez?)

Pomenirea cuvioasei mucenițe Teodora, după cum am notat şi în introducere, se făcea, din anul adormirii sale şi până în anul 1952, în Marțea Mare, din motive pe care tradiția nu le-a păstrat.

De atunci, fără vreun motiv deosebit, s-a rânduit să se prăznuiască în aceeaşi zi în care Biserica noastră cinsteşte şi pomenirea cuvioasei Teodora din Alexandria.

Mutarea acestei prăznuiri, care se pare că a vrut să fie provizorie, a avut ca rezultat confuzia şi identificarea celor două cuvioase femei, din partea creştinilor.

Căci este adevărat că aceste două cuvioase, în ciuda asemănării unor însuşiri caracteristice vieții

lor, se deosebesc clar între ele. însă, pentru a observa acest lucru, vom adăuga pe scurt viața cuvioasei Teodora din Alexandria.

Cuvioasa Teodora din Alexandria, după sinaxare, a trăit în anii lui Zinon (474-490 d.H.). Lucrul neobişnuit în legătură cu această cuvioasă este că, după ce a căzut în păcatul adulterului şi s-a pocăit, s-a îmbrăcat în haine bărbăteşti şi a trăit ca „monah" într-o mănăstire de călugări, fără să fie recunoscută până la moarte.

Necunoscându-se că este femeie, a fost acuzată că este „tatăl" unui copil din flori, pe care l-a luat şi l- a hrănit lângă mănăstirea ei de metanie.

Biserica noastră cinsteşte pomenirea cuvioasei la 11 septembrie, despre ea existând o bogată bibliografie, precum şi o slujbă specială, al cărei canon a fost compus de imnograful Ignatie. De asemenea, o slujbă a aceleiaşi cuvioase a fost compusă şi de veşnic-pomenitul monah Gherasim Mikraghiannitul, în urmă cu aproape 15 ani.

Din cele de mai sus reiese că viața cuvioasei Teodora din Alexandria are oarecare legătură cu viața cuvioasei mucenițe Teodora din Peloponez, însă nu se poate spune că este vorba de aceeaşi persoană, deoarece:

a) Cuvioasa din Alexandria a fost căsătorită şi şi-a părăsit soțul, ducându-se să se nevoiască, pe când cuvioasa mucenică Teodora a fost necăsătorită - fecioară - şi a urmat viața monahală din alte motive.

Dar şi perioada de timp dintre ele este de circa cinci secole, peste care nu se poate lega o punte.

Cuvioasa mucenică Teodora se crede că este singura cuvioasă cunoscută în Ortodoxie care a trăit într-o chinovie de călugări fără să fie recunoscută ca femeie până la moartea sa (secolul IX d.H.).

b) Există slujbe speciale compuse în cinstea lor, şi dintre acestea două se referă la cuvioasa Teodora din Alexandria iar una la cuvioasa mucenică Teodora, alcătuite de fericitul imnograf al Bisericii noastre, monahul Gherasim Mikraghiannitul, în august 1981, cu grija şi cheltuiala arhimandritului Nectarie Ziobola.

Slujbele speciale, în afară de valoarea lor liturgică, au şi una istorică. Nu se alcătuieşte nicio slujbă a vreunui cuvios sau mucenic dacă mai înainte nu există destule dovezi despre datele lor biografice. Altfel cum ar fi fost asigurată identitatea mulțimii Sfinților Bisericii noastre, dacă nu exista un control adâncit şi o deosebire a persoanelor cinstite cu sfinte slujbe? Deja, cu binecuvântarea mitropolitului de Gortin şi Megalopol, această slujbă în cinstea cuvioasei mucenițe se cântă în ziua de 11 septembrie.

Astfel a încetat folosirea slujbei cuvioasei Teodora din Alexandria şi din anul 1952 a fost curmată orice confuzie în rândul locuitorilor acestei regiuni şi a pelerinilor.

Foarte emoționant este că mucenica cuvioasă Teodora, deşi până astăzi este cinstită doar de Biserica locală, există preoți şi pelerini care îi prăznuieşte pomenirea în locul lor de baştină.

e) Mulțimea cuvioşilor şi mucenicilor credinței noastre poate prezenta elemente biografice cu multe specificități şi deosebiri, fără să se poată neglija nici uimitoarele asemănări în ceea ce priveşte activitatea lor, dar şi locul în care au fost martirizați. Şi deşi spectrul activităților cuvioşilor şi mucenicilor este larg,

în spațiu şi în timp, uneori se întâmplă ca anumite însuşiri să-i apropie pe mai mulți Sfinți. Creştinilor le rămâne să nu se clatine în credință şi să accepte că tradiția vie a Ortodoxiei păstrează şi păzeşte elementele vieții Sfinților.

Cele spuse mai sus ne dau prilejul de a accentua, fără şovăială, că cuvioasa mucenică şi fecioară Teodora din Peloponez, care a înfruntat securea călăului cu atâta nădejde în Domnul, este o persoană deosebită, fără vreo legătură cu celelalte cuvioase sau mucenice care se întâmplă să aibă acelaşi nume ca ea. De asemenea, este exclus ca bisericuța din Vasta să se fi ridicat în cinstea cuvioasei Teodora din Alexandria, căci, dacă s-ar fi întâmplat aşa ceva, prăznuirea ar fi avut loc pe 11 septembrie şi înainte de anul 1952, şi nu în Marțea Mare. De altfel opinia aceasta este încredințată şi de faptul că în patria noastră - până astăzi - în cinstea cuvioasei Teodora din Alexandria a fost zidită, după informațiile noastre, o biserică unică în localitatea Kolindro, din Pieria.

în timpul prăznuirii cuvioasei mucenițe, a cărei pomenire s-a rânduit să fie cinstită, după anul 1953, la 11 septembrie, mulțimi de pelerini din satele vecine - Arkadia şi Messinia -, dar şi aproape din întreaga Grecie, se adună s-o cinstească pe cuvioasă, dar şi pentru a se minuna de lucrarea măreață şi dumnezeiască, care este unică în țara noastră şi în Ortodoxie. Pentru o mai bună şi mai rapidă deplasare a miilor de pelerini au fost construite şosele care unesc acest loc sfânt atât cu Dosohori, cât şi cu satul Isari din Megalopol. Pe lângă acestea, trebuie să lăudăm inițiativa mitropoliei de Gortin şi Megalopol de a asfalta drumul de la răscrucea spre satul Vasta şi până la bisericuța cuvioasei Teodora.

Această bisericuță neobişnuită şi simplă a cuvioasei muceniţe şi fecioare Teodora a devenit în ultimii ani unul dintre cele mai importante locuri de închinăciune ale patriei noastre, dar şi ale Ortodoxiei. Pentru satisfacerea nevoilor de bază ale atâtor pelerini, care rămân acolo vreme de câteva ore, se cer - pentru început - o schimbare sistematică a acelui loc, construirea unor clădiri necesare şi, de ce nu, a unei biserici. Lipsurile acestea sunt constatate de mulți. Fie ca forurile competente - bisericeşti, culturale şi ale administrației locale - să manifeste interes în acest domeniu. întrucât pericolele care amenință bisericuța şi împrejurările ei sunt imediate, suntem datori - cu orice preț - să ocrotim şi să valorificăm această moştenire. Unicitatea ei îl împovărează pe fiecare pelerin cu o răspundere grea. Indiferent de credința lui şi de poziția personală față de această minune, trebuie să respecte bisericuța, să nu „întindă mâna" să taie vreo rădăcină sau vreo ramură din copacii de acolo ca talisman, dar nici să nu murdărească în vreun fel locul din jur. Suntem datori să ocrotim ca pe ochii din cap acest monument creştin neobişnuit, simplu şi minunat.

6.
O legendă:
„Teodor", căpitan al unei oşti locale

în afară de tradiția vie, există şi două legende referitoare la viața cuvioasei Teodora. Prima legendă, susținută de foarte puțini locuitori, spune că cuvioasa a fost „laică" şi omorâtă pe nedrept din motive personale - familiale.

Dar ce este legenda? „Tradiție orală povestită din generație ***în generatie"***, „transmitere orală", „zvon nesigur". Legendele sunt întotdeauna legende şi au o foarte mică legătură cu istoria, cu realitatea. Din regula aceasta nu poate fi exclusă nici legenda pe care o vom povesti în continuare.

Aşadar, după spusele acesteia, Teodora se trage dintr-un sat din regiunea în care se află ruinele mănăstirii Maicii Domnului, Messinia de Sus. în perioada bizantină, pentru siguranța şi apărarea periferiilor s-au alcătuit voluntar corpuri de oaste, formate din bărbați din toate familiile satelor sau aşezărilor din regiunile respective. Oşti le acestea erau întreținute de către cei mai bogați şi de mănăstiri. Dacă o familie nu avea băiat, trebuia să plătească pe cineva.

Şi, într-adevăr, familia Teodorei nu avea băieți, ci numai fete. însă, deoarece erau săraci şi nu aveau bani, pentru a ieşi din impas s-au hotărât s-o trimită în taină la oaste, desigur, cu voia ei, pe Teodora. A fost trimisă în corpul de oaste al periferiei lor, care-şi **avea cazarma la mănăstirea Maicii Domnului din Messinia de Sus.**

Astfel, Teodora, cu încuviințarea părinților ei şi luând numele „Teodor", s-a prezentat îmbrăcată în bărbat la cazarma respectivă, pentru a-şi împlini îndatoririle ostăşeşti şi, după legendă, nimeni n-a

recunoscut că este femeie.

însă practic şi logic, este posibil ca acest lucru să se întâmple? Dacă da, serviciul care se ocupa cu înrolarea n-a ştiut că familia ei avea doar fete?

Atunci cum a reuşit să-şi ascundă identitatea şi numele? N-au existat alți băieți din satul sau din aşezarea din care se trăgea? Cum de a îndrăznit să procedeze aşa, ştiind că se află aproape de locul de baştină şi de casa ei?

Dacă s-a întâmplat într-adevăr aşa, este prima dată când auzim că o femeie a trăit într-un regiment ostăşesc o perioadă lungă de timp fără să fie recunoscută. De vreme ce acolo se trăieşte în grup (împreună fac instrucție, exerciții, împreună mănâncă, dorm, merg la baie), este cu neputință ca o tânără femeie să nu fie recunoscută în mijlocul bărbaților. Istoria noastră militară n-a înregistrat un asemenea eveniment, şi nici în Sinaxar nu se pomeneşte nimic.

Dimpotrivă, la mănăstire, după cum am spus, purtarea hainei monahale, condițiile de trai (chilie personală, posturi, tăcere etc.) şi asceza care face ca trupul să slăbească, contribuie la nerecunoaşterea identității celui ce se nevoieşte, îndeosebi atunci când trăsăturile feței, vorbirii şi structura corpului sunt bărbăteşti. Lucrul minunat este că, în monahismul ortodox, încă din primele secole avem multe cuvioase femei care, din diferite motive, au trăit - paradoxal
- o viață monahală la mănăstiri de călugări, fără să fie recunoscute până la adormirea lor sau până ce ele însele n-au dezvăluit asta, pentru a scăpa de calomniile care li se aduceau.

Prin urmare, după legendă, „Teodor" s-a înrolat la oaste şi datorită vitejiei sale a fost numit „căpitan", „căpitanul Teodor". însă totodată avea legătură strânsă

şi cu mănăstirea.

în vreme ce toate decurgeau normal, fără ca „Teodor" să fie recunoscut, deodată a izbucnit un scandal, aducându-i-se acuzații „căpitanului". O femeie care le făcea mâncare ostaşilor a rămas însărcinată şi a afirmat că „Teodor" este săvârşitorul faptei ruşinoase. în cele din urmă a fost condamnat pe nedrept la moarte. Evenimentele care au urmat, cu unele modificări, se pare că se apropie de cele care s-au spus despre sfârşitul mucenicesc al cuvioasei mucenițe Teodora, adică apariția minunată a izvorului şi zidirea bisericuței în cinstea sa.

De asemenea se povesteşte că, deşi până la moartea ei a fost „căpitan", adică „laic", pe neaşteptate, după mucenicie şi recunoaşterea identității sale (contrar rânduielii şi deontologiei Bisericii Ortodoxe), au îmbrăcat-o în veşminte monahale şi i s-a citit slujba cu care sunt înmormântate monahiile (Kaperna Dimitrie, *Povestirea pe scurt a vieții şi muceniciei Sfintei Teodora,* **1980, p. 9). Desigur, pentru prima dată am auzit acest lucru, că haina monahală s-ar da şi după moartea unui laic (ostaş).**

De altminteri, după cum s-a arătat după mucenicia ei, motivul principal pentru care n-a dezvăluit că este femeie este personal; adică s-a jertfit pentru a nu-i provoca urmări neplăcute tatălui ei, care, trimițând-o cu veşmânt bărbătesc la cel mai apropiat corp voluntar de oaste, a înşelat autoritățile statului.

De ce oare legenda, chiar şi după moartea ei, o vrea „monahie"? Nu cumva s-a păstrat ca o deviere a „tradiției vii", de-a lungul a aproape o mie de ani pe care i-a străbătut? Oricum, faptul că laica Teodora (fostă „căpitan Teodor"), după moartea ei nedreaptă „este îmbrăcată", „cântată" şi înmormântată ca

„monah" întăreşte - negreşit - tradiția vie după care Teodora a trăit de tânără ca „monah" într-o mănăstire de călugări şi după mucenicia ei a fost înmormântată după rânduiala monahală. Şi încă ceva, de ce şi cei care o vor laică, „căpitan", acceptă că a fost cuvioasă mucenică şi o slăvesc ca pe o sfântă?

Nu cumva pentru că după mucenicia ei au „îmbrăcat-o" în „monah"?

Ar fi fost vreodată cu putință ca egumenul şi monahii să săvârşească o asemenea faptă? Adică pe cel până de curând laic să-l îmbrace în schimă îngerească, în care sunt îmbrăcați rasoforii credincioşi şi afierosiți lui Hristos, care la tundere au făgăduit să trăiască până la cea din urmă răsuflare a lor la mănăstire, în nevoințe, feciorie, lepădare de cele lumeşti, ascultare de voia lui Iisus Hristos? Bine este să nu le simplificăm şi să le „deviem" pe cele cuvioase şi sfinte şi să nu făurim impresii eronate despre monahismul ortodox.

Schima îngerească se dă celor care de bunăvoie se leapădă de lume şi de cele lumeşti şi devin ostaşi ai lui Hristos. Până acum nu s-a dat şi nu se dă nimănui ca „semn de cinstire"/nici celor vii, nici celor morți întru Domnul. Nu trebuie să uităm că la slujba marii şi îngereştii schime, tunderea este considerată „chemare", „darul tainei" şi „al doilea Botez"!

Legenda pe care am povestit-o, în prima parte a cercetării noastre, ne-a preocupat intens, însă cu trecerea timpului şi cu binecuvântarea cuvioasei am întâlnit persoane din regiunea în care s-a nevoit şi a mucenicit cuvioasa care ne-au informat despre tradiția orală, pe care am dezvoltat-o, cu frică de Dumnezeu şi am alcătuit din ea lucrarea de față. Tradiția aceasta, după cum ne-a înştiințat într-o epistolă a lui din

7.07.1981 cel ce s-a preocupat îndeosebi, ani buni, de viața cuvioasei, arhimandritul Nectarie Ziobolas, a fost încuviințată şi de veş- nic-pomenitul părinte Ieremia Pletsis, care a slujit ca preot la mănăstirea refăcută a Maicii Domnului din Monastiraki, unde, în urmă cu circa o mie de ani s-a nevoit şi cuvioasa Teodora.

Prin urmare, considerăm că e bine să subliniem că, în sinaxarele pe care le-am studiat, am găsit doar două femei sfinte (laice) care au purtat veşminte bărbăteşti o anumită perioadă din viața lor.

a) Sfânta mucenică Domna (28 decembrie), care pe timpul împăratul Maximian (286-305) a fost preoteasă a idolilor. Fericita aceasta, după ce s-a încreştinat, a fost prigonită pentru schimbarea religiei şi, vrând să evite întemnițarea, s-a prefăcut că este nebună, s-a îmbrăcat în bărbat şi îngropa moaştele mucenicilor. Iar când a fost căutată de Maximian în Nikomidia şi nu a fost găsită, acesta a poruncit ca toți creştinii să fie omorâți. Paradoxal, a fost recunoscută în mulțimea creştinilor şi decapitată.

b) Sfânta Kallisthena (4 octombrie), fiica ducelui creştin Adavktos, pe care Maximin (311-313) l-a exilat în Melitini şi l-a decapitat, deoarece nu i-a dat-o pe aceea de soție.

După moartea mucenicească a tatălui ei, ferin- du-se de Maximin, a plecat în Tracia, unde, după ce s-a tuns, s-a îmbrăcat în haine bărbăteşti şi s-a ascuns în casa familiei unor prieteni.

Mai târziu, după ce împăratul idolatru a murit, a alergat la sora lui Constantin cel Mare, cu al cărei ajutor a reuşit să-şi ia înapoi averea părintească. Apoi a strămutat la Efes moaştele cuviosului său tată, a cărui pomenire se cinsteşte la 4 octombrie, şi le-a aşezat într-o biserică zidită de ea. Restul vieții sale s-a

nevoit, făcându-se plăcută lui Dumnezeu.

Din scurtele date biografice ale acestor două sfinte femei ne dăm uşor seama că motivele care le-au făcut să se îmbrace bărbăteşte au fost limpede duhovniceşti (religioase), contrar față de laica Teodora („căpitanul Teodor"), care a avut motive personale şi un țel concret: înşelarea autorităților armatei.

O faptă îndrăzneață, cu rezultat nesigur, cu mare probabilitate de a fi recunoscută, din motivele pe care le-am expus mai sus, şi de a provoca scandal, riscând să fie umilită, să cadă victimă unei eventuale siluiri şi, în fine, să fie pedepsită. Căci trăia în cazarmă, în mijlocul tinerilor, nu într-un colegiu de fete. Dar şi dintr-un alt motiv. Deşi izbutise să înşele autoritățile armatei pe perioada stagiului său, exista primejdia de a fi descoperită după lăsarea la vatră şi de a suporta urmările, atât ea cât şi tatăl ei.

Din motivele pe care le-am expus, toți cercetătorii serioşi ai vieții muceniței Teodora cred că aceasta a trăit ca „monah" într-o mănăstire de călugări.

7.
A doua legendă: „Teodor", „egumen" al mănăstirii

A doua legendă nu seamănă cu prima.

După aceasta, cuvioasa Teodora s-a nevoit la o mănăstire din Messinia, care se numea Monastiraki şi care s-a păstrat până astăzi sub acelaşi nume. Această Monastiraki se află lângă satul Diavolitsi din Messinia. La Monastiraki, Teodora s-a nevoit nu sub înfățişarea de femeie, cum era în realitate, ci având veşminte de bărbat.

După această a doua legendă, nu se ştie din ce motiv umbla Teodora în haine bărbăteşti. Oricum, este ştiut că se purta peste tot ca un bărbat şi toți credeau că este cu adevărat bărbat. Nimeni nu bănuia că e vorba de o femeie.

Numele acestui monah era „Teodor" şi era egumen al mănăstirii. După cum este lesne de înțeles, toți o strigau „părinte Teodor".

însă părintele Teodor n-a întârziat să fie amestecat într-o chestiune deloc plăcută pentru el, dar binefăcătoare pentru viața de dincolo şi pentru locuitorii din regiunea aceea şi din întreaga Ortodoxie, în general. „Părintele Teodor" a fost grabnic înfăşurat în uneltirile şi plasele celor din jur.

în zilele egumeniei lui, o maică din această mănăstire a rămas însărcinată. Săvârşitorul şi vinovatul acestei fapte ruşinoase a fost ascuns de maică. După ascunderea adevăratului făptuitor, trebuia să fie acuzat un om nevinovat, pe care să dea vina şi care să-i spele ruşinea.

Toată treaba asta cerea ca un bărbat să fie învinuit. Acesta n-a fost altcineva decât „părintele Teodor".

După aceea, rudele maicii gravide şi cei de la mănăstire s-au dezlănțuit împotriva lui şi l-au izgonit şi prigonit, fiind gata să-l omoare. Felul cum au decurs lucrurile l-au silit pe „părintele Teodor" să fugă, însă prigonitorii lui l-au urmărit până ce l-au prins, în locul unde se află astăzi bisericuța.

Hotărârea prigonitorilor a fost neclintită: moarte vinovatului, pedeapsă cu moartea călcătorului sfintei porunci „să nu desfrânezi". „Părintele Teodor" nu şi-a recunoscut vina, ci repeta că este nevinovat şi stăruia că nu are nicio legătură cu scandalul şi cu sarcina... maicii

imorale.

Ultimele lui cuvinte au fost: „Sunt nevinovat".

Văzând neclintirea hotărârii prigonitorilor lui, s-a rugat la dreptul şi preabunul Dumnezeu, pe care L-a implorat să-i împlinească ultima dorință. Rugăciunea şi dorința lui a fost următoarea, după legenda aceasta:

„Dumnezeul meu, fă din trupul meu biserică, din părul meu copaci cu care s-o acoperi şi din sângele meu fă un râu".

Minunea s-a întâmplat şi dorința „părintelui Teodor" a fost împlinită de Atotputernicul Dumnezeu. într-adevăr, după ce hotărârea de a-1 ucide a fost executată, cererile lui neobişnuite s-au împlinit chiar în fața ochilor ucigaşilor. Adică imediat după ce l-au omorât au urmat fulgere şi tunete, după care s-a ridicat bisericuța pe acoperişul căreia au apărut copaci înalți, iar mai jos de bisericuță a început să curgă un izvor bogat.

Toate acestea, cum am spus, au avut loc în fața ochilor celor prezenți acolo, care, uimiți şi încremeniți, urmăreau ce se întâmplă, fără să poată găsi vreo explicație. însă negreşit şi-au dat seama că aceasta era voia lui Dumnezeu. Şi au pus cele întâmplate pe seama fărădelegii şi crimei lor respingătoare, de vreme ce nu erau cu totul convinşi de vinovăția „părintelui Teodor".

Lucrarea lor nelegiuită şi respectiv nevinovăția „părintelui Teodor" au fost descoperite imediat după ce a fost dezbrăcat, când au văzut cu uimire că „părintele Teodor" nu era bărbat, ci femeie. (Vezi „Cuvioasa Teodora din Vasta", în *Cronici polițieneşti,* **Atena, 1980, p. 245.)**

în legenda aceasta se observă multe exagerări, precum: a) Nu avem nicio informație că bisericuța s-a zidit dintr-o dată, iar pe acoperişul ei au apărut copaci înalți. Mai întâi că nu mai avem niciun precedent în

care o biserică să se fi zidit în chip minunat. Chiar şi despre templul lui Solomon avem mărturia nemincinoasă a Domnului, conform căreia, rezidirea lui cerea trei zile, în vreme ce fusese nevoie de patruzeci şi şase de ani pentru a fi construit (Ioan 2: 20).

Desigur, Domnul se referea la templul Trupului Său, pe care îl va rezidi prin învierea Sa, după ce va sta trei zile în mormânt.

Apariția sfințitului şi minunatului izvor, care a început să curgă după tăierea capului cuvioasei Teodora, apoi zidirea bisericuței de către credincioşi, în locul de mucenicie, şi răsărirea copacilor pe acoperişul ei sunt deja făcute prin minune dumnezeiască.

Astfel, locul acesta, în loc să devină loc de execuție a criminalilor, a devenit loc de adunare a credincioşilor, spre slava lui Dumnezeu şi spre a i se aduce cinstirea cuvenită cuvioasei mucenițe şi fecioare Teodora, care a sfințit locul acesta prin mucenicia ei.

b) La mănăstirile de maici nu există egumen, ci totdeauna egumenă. Apoi, nu s-a auzit ca în monahismul ortodox vreo femeie să fi devenit în ascuns „preot", fiindcă Biserica Ortodoxă nu acceptă ca femeile să slujească în treapta preoțească.

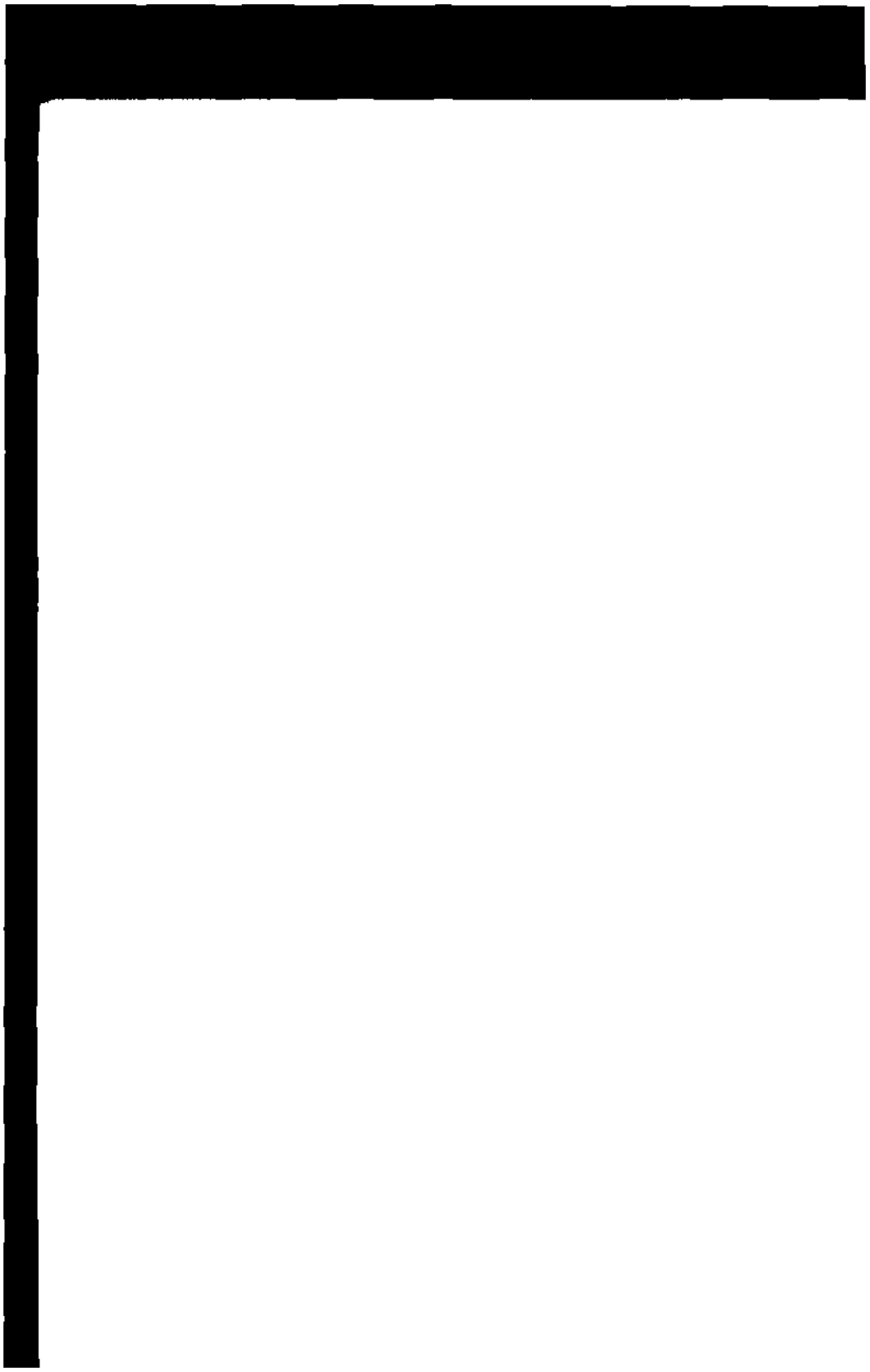

CAPITOLUL IV

Calomnierea, îndrăzneala cuvioasei şi jertfirea sa de bunăvoie

1.
Calomnierea, calomniatorii şi Teodora

Minunea drumului slăvit al atletei credinţei şi iubirii, Teodora, deşi minune a harului dumnezeiesc, a fost defăimată de puterile întunericului. „Acolo unde este Duhul Sfânt, urmează prigoanele şi lupta" (Macarie Egipteanul, ***Omilii duhovniceşti,*** Omilia 15,
11- 12, VEPES 41, 220,221).

Calomnierea, ca element singular al prigonirii, o conduce pe smerita Teodora la mucenicie şi îi măreşte slava. Cuvioasa, deşi este acuzată şi batjocorită pe nedrept, nu este biruită, nu cedează, nu aruncă armele, nu părăseşte arena mucenicească, rămâne credincioasă până la moarte pe drumul ei spre ceruri, cântând din inimă cuvântul lui Hristos: „Fericiţi veţi fi când oamenii vă vor urî pe voi şi vă vor izgoni dintre ei şi vă vor batjocori şi vor lepăda numele voastre, ca rău, din pricina Fiului Omului" (Luca 6: 22). Deşi calomnierea era înfricoşătoare şi neaşteptată, cuvioasa mucenică a înfruntat-o cu multă linişte, cu credinţă fierbinte şi cu vitejie. Şi-a adus imediat aminte de Iisus Hristos, Care a fost şi El **calomniat de farisei: „Noi ştim că Omul acesta e păcătos" (Ioan 9: 24). De asemenea, ea cunoştea că credincioşii creştini simt prigoniţi, că nu sunt din lumea aceasta: „Voi nu sunteţi din lume, ci**

Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea lumea vă urăşte" (Ioan 15: 19). Ura lumii, motivul oricărei prigoniri, se îndreaptă împotriva a puțini, a celor aleşi, care trăiesc după Evanghelie. Fiii luminați ai Bisericii sunt mereu urâți şi prigoniți de către cei care umblă „în întuneric" (Ioan 2: 11). Creştinul, în fața oricărei prigoane, nu este cuprins de panică. Este pregătit în fiecare clipă de a primi securea mucenicească. Consideră ca elemente ale vieții întru Hristos judecarea nedreaptă, suferința, calomnia, întemnițarea, chinurile, potirul muceniciei, în adâncurile sufletului creştinului purtător de cruce răsună cuvântul Domnului: „Dacă M-au prigonit pe Mine, şi pe voi vă vor prigoni" (Ioan 15: 20). Creştinii, în viața de aici, se nevoiesc ca „oile în mijlocul lupilor" (Matei 10:16).

Din păcate, de-a lungul secolelor, calomniile n-au lipsit din societate. „Căci asuprirea poate să facă nebun pe un înțelept, şi mita strică inima" (Ecclesiastul 7: 7).

Nu există nimic mai înfricoşător decât calomnia adusă împotriva persoanelor nevinovate şi drepte. Calomniile se aseamănă unor semințe de neghină, pe care calomniatorul le împrăştie cu rea-intenție, încât el, dacă se pocăieşte, nu poate să-şi amintească toate calomniile pe care le-a spus despre alții. întristător este că nu există nicio cale imediată de a ne păzi. Singurul refugiu este dreptul Dumnezeu. La acesta a alergat neprihănita şi nevinovata Teodora. Dumnezeu, datorită iubirii înflăcărate pe care aceasta o nutrea pentru El, dar şi pentru vrăjmaşii (calom-

niatorii) săi, a primit şi a împlinit cererile făcute în rugăciunea ei şi după jertfă a spulberat calomniile care i se aduceau.

însă prigoană fără mărturii mincinoase nu se poate face. Arhiereii iudeilor au folosit martori mincinoşi la judecata lui Hristos. Martori mincinoşi au fost şi la judecata întâiului mucenic, Ştefan. Şi până la sfârşitul veacurilor va fi prigonită Mucenica Ortodoxie, se vor înscena judecăți nedrepte şi vor fi adunați cete de martori mincinoşi, trădători neşovăielnici ai adevărului. Pe o împletitură de mărturii mincinoase s-a bazat şi moartea cuvioasei mucenițe Teodora.

Apostolul Pavel vede prigoanele, în general, ca elemente ale vieții întru Hristos. Cucernicia adevărată este mereu prigonită. Nu există creştini cucernici care să nu fi fost prigoniți. Cucernicia şi prigoana coexistă. „Şi toți care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniți" (II Timotei 3: 12). Cucernicia neprigonită şi neprimejdioasă este o utopie. Cuvioasa, ucenică desăvârşită a lui Hristos, răspunde insultelor cu binecuvântări, prigoanelor cu îndurare, blasfemiilor cu rugăciuni. Iubirea dumnezeiască ce-i cuprinde sufletul face din ea o atletă a răbdării. Fiind conştientă de țelul ei, rămâne neclintită în fața calomniilor nebănuite. Orizontul cuvioasei se întinde dincolo de cele pământeşti şi le ᵛvecB' pe cele nevăzute şi veşnice. Lumea nu este vrednică de mucenici, care au trăit cucernicia adevărată, „au fost lipsiți, strâmtorați, rău primiți" (Evrei 11: 37).

Duhul viclean se numeşte diavol, pentru că vorbeşte de rău, adică îl calomniază pe Dumnezeu în fața oamenilor. Orice calomnie este organ al diavolului.

însă de multe ori Dumnezeu intervine şi rânduieşte lucrurile astfel încât calomniatorul să fie vădit, calomniile să se destrame şi adevărul să strălucească, iar cel calomniat să fie dezvinovățit înaintea oamenilor. La El trebuie să scăpăm atunci când suntem calomniați şi să repetăm precum Psalmistul, atunci când a fost calomniat: „lzbăveş- te-mă de clevetirea oamenilor şi voi păzi poruncile oamenilor" (Psalm 128:134).

Cuvioasa Teodora, care avea înlăuntrul ei dragostea cea adevărată şi dumnezeiască, simte mereu nevoia să iubească, şi de aceea i-a întâmpinat pe calomniatorii ei încă din prima clipă cu înțelegere şi iubire creştină. Clevetirea şi răutatea lor n-au fost ispite pentru iubirea cu care era înzestrată, ci, dimpotrivă, au fost socotite ca un prilej pentru punerea în practică a jertfirii de sine. Nu îi iubea condiționat. îi iubea, după cum îi iubeşte Dumnezeu pe toți, fără deosebire, pe cei buni şi răi, având în fața ochilor măreața Lui jertfă.

Mucenicia Teodorei, chemare cerească

Contemplarea patimilor Mântuitorului Iisus Hristos este ca un suiş în inima Teodorei şi îi îndreaptă privirea spre calea cerească a muceniciei, înflăcărată de dorul „îndumnezeirii întru Hristos", păşeşte neclătinată pe drumul mucenicesc al

„desăvârşirii". Primeşte mucenicia ca pe o chemare cerească. O vede ca pe un har deosebit al lui Dumnezeu şi rămâne credincioasă până la moarte pe drumul stropit cu sânge al muceniciei. Chinurile, după cum se ştie, copleşesc şi cel mai viteaz caracter, iar durerea provoacă respingere şi făureşte tendințe de fugă, însă patimile „pentru Hristos" nasc în inima muceniței bucurie, mulțumire şi fericire, întrucât prin ele harul este atras în chip tainic. Mucenicia este o harismă cerească. însă o şi mai mare harismă este credința şi iubirea de Hristos, dar şi iubirea de vrăjmaşi, pecetluită cu sânge mucenicesc. Mucenicia, binefacere cerească, se dă doar celor mai aleşi dintre aleşi. „Căci vouă vi s-a dăruit, pentru Hristos, nu numai să credeți în El, ci să şi pătimiți pentru El" (Filipeni 1: 29). Viteaza Teodora se bucură, răbdând pentru iubirea lui Hristos „lanțuri şi ocări ... şi chinuri de toate felurile" (Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilia 15, 3, PG 60,544).

Părtăşia dumnezeieştilor patimi este măreață şi se dă tuturor celor care primesc chemarea drumului mucenicesc. „Căci aceasta este plăcut lui Dumnezeu", spune apostolul Petru, „să sufere cineva întristări pe nedrept cu gândul la El. Căci ce laudă este dacă pentru greşeală primiți bătaie întru răbdare? Iar dacă pentru binele făcut veți pătimi şi veți răbda, lucrul acesta este plăcut lui Dumnezeu. Căci spre aceasta ați fost chemați, că şi Hristos a pătimit pentru voi, lăsându-vă pildă ca să păşiți pe urmele Lui" (I

Petru 2:19-21).

Mucenica cea evlavioasă şi plină de har, având în inimă nemărginită iubire, îi uimeşte pe vrăjmaşi prin blândeţea ei „dumnezeiască", care este roadă cerească. în drumul vieţii sale virtuoase, dar şi în timpul înfricoşătoarei mucenicii, străluceşte credinţa ei, care se dovedeşte vie şi lucrătoare prin faptele dragostei (cf. Galateni 5: 6). Prin viaţa ei sfântă îşi împlineşte ţelul „întru Duhul Sfânt"; trăieşte minunea unirii cu Dumnezeu, a credinţei şi a iubirii. Viaţa ei „întru Hristos" se clădeşte pe temeliile acestor două virtuţi. Simţind cu putere harul lui Dumnezeu, care o cheamă în arena muceniciei, inima i se umple de bucurie.

Fecioara cea înţeleaptă, „roabă" a Mirelui Hristos, rămâne nepăsătoare la chemarea lumii stricăcioase. Vraja lumii, hrană stricăcioasă, conduce la alipirea de cele lumeşti, pe când „iubirea nestricăcioasă" conduce negreşit la taina „îndumnezeirii". Drum către îndumnezeite este iubirea de oameni, care este icoana lui Dumnezeu. „Iubirea este drumul care ne ridică la Dumnezeu" (Ignatie Teoforul, „Epistolă către Efeseni, IX, 1, VEPES 2, 26). Cuvioasa mucenică, mergând pe drumul muceniciei, vede cum trăirea credinţei şi iubirii este cale cerească ce conduce la îndumnezeire. Mucenicia este expresia cea mai înaltă a iubirii de Hristos a creştinului. Iar iubirea de Dumnezeu este atunci când întreaga viaţă a credinciosului apare ca mucenicie spre slava Acestuia şi „tot gândul îl robeşte spre ascultarea lui Hristos" (II Corinteni 10: 5)., într-adevăr, în viaţa cuvioasei mucenice a stăpânit până la moarte duhul iubirii de

Dumnezeu. Iubirea desăvârşită de Dumnezeu, care a condus-o şi spre această arenă a muceniciei, este rodul prezenței Sfântului Duh.

Fericita Teodora nu se sperie de sabia călăului, fiindcă iubirea ei pentru Dumnezeu şi pentru calomniatorii săi îi preschimbă inima într-un izvor de foc dumnezeiesc. Astfel, urcând pe drumul mucenicesc al desăvârşirii, primeşte nestricăciunea, se umple de har dumnezeiesc, sporeşte în sfințenie, rodeşte în răbdare roadă însutită, îşi albeşte veşmântul „în sângele Mielului", răspândeşte mireasma smereniei, se roagă pentru calomniatorii săi, arată minunea iubirii față de vrăjmaşii ei, ridică fără cârteală crucea muceniciei, îl biruieşte pe stăpânul întunericului, îşi sfârşeşte mucenicește viața pământească, ajunge la ceruri, este slăvită în chip minunat de Mirele Hristos şi dobândeşte pe dreptate cununa veşnică a îndumnezeirii.

Nevinovata Teodora, socotind că mucenicia este „chemare dumnezeiască", nu este surprinsă, nu se miră atunci când se află în fața „ispitei" prigoanei. Chemarea lui Hristos nu se desparte de chemarea spre calea muceniciei. De aceea îşi ridică de bunăvoie crucea şi merge cu bucurie pe „drumul strâmt" al muceniciei. Mucenicia este chemare, har al lui Dumnezeu şi umblare pe calea patimilor Mântuitorului Hristos. In cuptorul muceniciei este cercetată calitatea credinței şi a ascultării. Bucuria şi mulțumirea din ceasul chinurilor şi pacea lui Dumnezeu, care păzeau inima fecioare Teodora, alcătuiesc pecetea şi semnătura credinței sale neclintite, dar şi a sfințeniei ei. „Noțiunea muceniciei este strâns legată

de cea a sfințeniei. Mucenici există doar „în Una Biserică a lui Hristos", deoarece Biserica, chivot al adevărului şi „vistierie a harului dumnezeiesc", „prepară" Sfinți.

în afara Bisericii nu există mucenici, pentru că nu există Sfinți. Chiar şi virtutea îngerească a fecioriei este străină ereticilor. Fecioarele neînțelepte ale sinagogilor eretice rămân afară din cămara lui Hristos. Floarea înmiresmată a fecioriei înfloreşte şi se împodobeşte doar în raiul Ortodoxiei.

Cei care se pângăresc cu erezii nu sunt recunoscuți ca feciorelnici de către părinții teologiei. „Frumusețea fecioriei este răstălmăcită de iudei. Sfinte, muceniceşti şi feciorelnice sunt însuşirile veşnice ale Bisericii celei Una a lui Hristos, a cărei continuatoare prin veacuri a fost doar Biserica Ortodoxă... Dincolo de poarta dumnezeiască a Bisericii celei Una a lui Hristos, -mucenicia este inexistentă. Biserica, care deține tot adevărul şi îl are cap pe Hristos, Adevărul însuşi, rămâne singura şcoală de mucenici" (Arhim. Bilali Spiridon,

Ortodoxie şi mucenicie, **Editura Presa Ortodoxă, Atena, 1973, pp. 144,146).**

Noțiunea sfântă a muceniciei presupune un suflet care străluceşte mereu, răspândind razele credinței arzătoare şi nezdruncinate. Stăpânul Credinței noastre nu primeşte -jertfirea vieții celui care nu răspândeşte mireasma credinței ortodoxe.

Purtătoarea de Hristos Teodora, această floare negrăită a raiului, va rămâne mereu o pildă de urmat, pentru că a crescut în chip minunat şi s-a înmiresmat sub bolta luminii Evangheliei. Trăindu-şi viața monahală „în nevoințe şi neprihănire", în condiții aspre, a devenit şi un „trandafir roşu" al Bisericii, prin iubirea ei de Dumnezeu şi de vrăjmaşi. Ea n-a vrut să-şi pună „în primejdie" nici fecioria. Şi a luminat şi strălucit ca o stea a credinței noastre. A fost o mucenică credincioasă, adevărată şi feciorelnică.

„Nu dovezile ne lipsesc pentru a crede în Dumnezeu, ci curăția sufletului" (Pascal).

3.
Respectul cuvioasei Teodora față de trupul ei

Cuvioasa Teodora, ca om al lui Hristos, şi-a iubit trupul, însă şi-a omorât „carnea" cu patimile şi poftele ei. Şi-a răstignit „carnea" şi nu trupul (Galateni 5: 24), fiindcă trupul nu este pricină de păcate.

... „Trupul nostru este botezat şi miruit. Şi aşa cum metalele sunt topite în cuptor şi se fac toate un corp, o masă, la fel şi în cuptorul colimvitrei, creştinul se contopeşte cu Hristos şi devine mădular

al Lui. „Au nu ştiți că trupurile voastre sunt mădularele lui Hristos?" spune apostolul Pavel (I Corinteni 6: 15). Creştinul „orice păcat pe care-1 va săvârşi este în afară de trup" (I Corinteni 6:18).

Aşadar, pe când la săvârşirea oricărui păcat, acesta se face în afară de trup, desfrânarea este păcatul care rămâne în trup. Trupul devine organ şi victimă a păcatului... „Nicio religie din lume, niciun sistem social nu înalță atât de mult trupul precum o face învățătura Bisericii noastre. Vechii filozofi subestimau trupul. Vestitul Platon spunea că omul constă doar în suflet, iar trupul este o închisoare, este temniță a sufletului şi trebuie aşadar să-l stricăm pentru a ne elibera. Aceste percepții ale filozofilor provin din rătăcirea lor că materia este veşnică, că este un al doilea principiu, independent de Dumnezeu. Deci trupul, care este format din materie, nu provine de la Dumnezeu, şi de aceea este păcătos" (Arhim. Founda Ieremia, seria „Viața ortodoxă", 8, Firea, 1987, p. 16). După învățătura Bisericii noastre, nu trupul este cauza păcatului, ci **reaua intenție. Trupurile noastre sunt „mădulare** ale **lui Hristos", sunt „temple ale Sfântului Duh".**

Sfântul Grigorie de Nissa scrie despre aceasta: „Nu trupul este pricina patimilor, ci voia cea rea făureşte patimile" („Către cei întristați" PG 46,529 A). Binecuvântata Teodora nu-şi urăşte trupul, pentru că el nu doar că nu păcătuieşte, dar nici nu se revoltă împotriva sufletului. Omul este alcătuit din trup şi suflet, care însă nu sunt potrivnice imul altuia. „Trupul este pentru Domnul", scrie apostolul Pavel, „şi Domnul este pentru Trup" (I Corinteni 6:13).

Trupul nu este pricină a păcatului, nici nu păcătuieşte el însuşi, ci sufletul păcătuieşte prin trup. Sufletul este cârmuitorul şi trupul este cel cârmuit, dar asta nu înseamnă că trupul se luptă împotriva sufletului. După cum este cunoscut, trupul, ca lucrare a iubitorului de oameni Dumnezeu, nu este din firea lui rău. Sfântul Grigorie Palama („Pentru Sfinții Isihaşti") scrie despre valoarea duhovnicească a trupului omenesc: „Frate, nu-1 auzi pe apostolul Pavel, care spune că trupul nostru este templu al Sfântului Duh ce Se află în noi? (I Corinteni 6: 16). Aşadar, de vreme ce trupul din firea lui este făcut pentru a deveni locaş al lui Dumnezeu, ce om rațional ar socoti vreodată că este oarecum nevrednic ca mintea să sălăşluiască în trup? De ce Dumnezeu a făcut la început ca mintea să locuiască în trup? Oare a făptuit El asta fără înțelepciune? Aceste cuvinte, frate, sunt potrivite pentru a fi spuse ereticilor, care consideră că trupul este rău şi este plăsmuirea celui viclean. însă noi credem că mintea nu este bine să stea în mijlocul cugetelor trupeşti, dar este bine să stea în trup. De aceea, cei care toată viața lor şi-au întors ființa spre Dumnezeu rostesc împreună cu David: „însetat-a sufletul şi trupul meu de Dumnezeul cel viu" (Psalm 41: 2). „Inima mea şi trupul meu s-au bucurat de Dumnezeul cel viu" (Psalm 81: 2). („Presa Ortodoxă").

Datorită faptului că a fost zidit de Dumnezeu, trupul nostru este „foarte bun" şi, din firea lui, potrivit pentru lucrarea şi izbutirea celor bune. Dumnezeu, după cum s-a scris, făurind trupul

omenesc, a pus în el nenumărate enigme. Pentru că în lut a înfăşurat sufletul şi l-a lăsat aici, pe pământ, însă, între minunile mâinilor Lui, a adăugat şi o altă minune. Fiul şi Cuvântul Lui „S-a făcut trup şi s-a sălăşluit între noi" (Ioan 1: 14). Astfel, prin dumnezeiasca Lui întrupare, a cinstit trupul omenesc, l-a slăvit şi „l-a înălțat mai mult decât pe îngeri şi arhangheli" (Iustin Popovici) şi l-a făcut cu adevărat „purtător de Dumnezeu" (Vasile cel Mare). Astfel încât, având în centru trupul, suntem în fața a două minuni, una mai mare şi mai paradoxală decât alta.

însă Dumnezeu, la fiecare Sfântă Liturghie, adaugă şi o a treia minune, prin care cinsteşte trupul. în timpul tainei Sfintei Euharistii, vine şi Se uneşte tainic cu fiecare ființă omenească care-L primeşte şi devin împreună un trup şi un duh. Astfel, prin Sfânta împărtăşanie, devine „de un trup cu noi" şi „de un sânge cu noi" şi ne face pe noi „templu al dumnezeirii" (Grigorie Palama, Omilia 16, PG 151,204).

Trebuie însă să adăugăm şi o a patra minune, în legătură cu trupul, minune şi mai netâlcuită decât primele. Pentru că Domnul, odată cu înălțarea Lui în trup la ceruri, a încredințat şi două adevăruri de mare

importanță: a) Prin trupul acesta cu care S-a înălțat, El rămâne în trup peste veacuri; b) înălțarea Lui în trup este chezăşia învierii trupurilor noastre - desigur, în alt chip -, îmbrăcate în nestricăciune (vezi I Corinteni 15: 42 ş.u.), după exemplul trupului înviat şi înălțat la ceruri al Domnului (P. Nicolaos Vasiliadis, ***Creştinism şi umanism,*** Atena 1981, pp. 491-492).

Adică trupurile celor drepți sş vor preschimba, încât să devină asemănătoare trupului slăvit a lui Hristos şi să dobândească acelaşi chip cinstit şi nestricăcios ca al Lui (Filipeni 3: 21). Apostolul Pavel nu poate înțelege existența viitoare a omului fără „trupul întru slavă" (I Corinteni 15: 43).

Aşadar, trupul este o dimensiune principală a omului - atât în viața de aici, cât şi în cea de dincolo. Trupul nostru stricăcios de acum, dăruit cu nestricâciune şi preschimbat „spre îndumnezeire", va înfrumusețа sufletul.

Slava în care se vor scălda atunci trupurile adevăraților fii ai lui Dumnezeu, ale Sfinților, este rodul nevoințelor aspre săvârşite împotriva patimilor aici, pe pământ. Unul dintre cei mai mari Părinți ai pustiei, avva Pimen, spune: „Noi n-am fost învățați să fim omorâtori de trup, ci omorâtori de patimi" (***Pateric***, Ed. Apostolul Varnava, p. 207). De aceea şi cuvioasa n-a nesocotit lutul, adică trupul, ci patimile, care nu aparțin firii omului, ci sunt în afara ei. A izbăvit trupul de „dorința cărnii", care este vrăjmaşă lui Dumnezeu (Romani 8: 6), prin nevoințe severe (post, priveghere, înfrânare, lacrimi de pocăință şi cucernicie, rugăciune, luptă, sudoare) şi l-a supus pe **acesta sufletului, fiind neatinsă de păcat. A izbutit aşadar ca în legătura**

dintre trup şi suflet să rânduiască ierarhizarea potrivită. Cu alte cuvinte, „L-a slăvit pe Dumnezeu în trupul ei" (I Corinteni 6: 20), „arătând în trup viața lui Iisus" (II Corinteni 4:10).

Astfel, cuvioasa mucenică Teodora, după ce a aflat de la vârstă fragedă că trupul omului are „mare valoare" şi se sfinţeşte încontinuu, încât devine izvor făcător de minuni şi tămăduiri, la fel cum se întâmplă şi cu sfintele moaşte ale multor Sfinți ai Bisericii noastre, s-a străduit să-l păzească şi să-l mânuiască cum se cuvine. Cuvioasa n-ar fi putut în niciun chip să dezgolească, fie şi pentru o clipă, acest sălaş al sufletului şi ogor al lucrării sfințitoare şi desăvârşitoare a Sfântului Duh, pentru a scăpa cu viață. Sub niciun motiv nu voia să expună şi altor batjocuri schima monahală, pe care-o cinstea nespus de mult. In mintea ei răsunau cuvintele: „Viața ta, chiar dacă este foarte dreaptă, dacă-i sminteşte pe ceilalți, la nimic nu foloseşte".

La asta se referă şi cuvintele Sfântului Antonie cel Mare: „De aproapele nostru depinde viața şi moartea: căci, dacă-l câştigăm pe fratele nostru, pe Dumnezeu îl câştigăm, iar dacă-l smintim pe el, față de Hristos păcătuim" (*Pateric***, Ed. Apostolul Varnava, p. 8).**

Cazul jertfirii monahilor şi mucenicilor credinței se bazează pe alegerea împărăției lui Dumnezeu, pe care-o socotesc mai presus de orice, după cum afirmă şi apostolul Pavel (I Corinteni 13: 12, II Corinteni 4: 18). Desigur, şi atunci când Domnul spune că cel ce vrea să-şi mântuiască viața trebuie s-o jertfească pentru numele Său şi al Evangheliei Lui

(Marcu 8: 35), nu înseamnă că credinciosul se poate mântui prin sinucidere, ci, dacă va fi nevoit, să aleagă între cele cereşti şi cele pământeşti, între cele nestricăcioase şi cele stricăcioase, între cele veşnice şi cele trecătoare. Şi încă, să discearnă şi să aleagă între iubire şi ură, între libertate şi sclavie, între lumină şi întuneric, între adevăr şi minciună, între rai şi iad.

în fața acestei dileme a contrariilor considerăm că s-a aflat şi cuvioasa mucenică Teodora, care a trebuit să aleagă, ca creştină şi, cu mult mai mult, ca monahie, fără a se clătina. Nu încăpea cale de mijloc. Calea de mijloc este pentru cei căldicei, pentru cei care preferă să cedeze în fața ispitelor sau care sunt mulțumiți cu soluțiile uşoare şi lipsite de efort şi jertfă, pe care Duhul Sfânt îi va vărsa din gura Lui, după cum scrie în Apocalipsă (3:16).

Astfel, cuvioasa Teodora cea afierosită lui Dumnezeu, mişcată de dragostea dumnezeiască, vrând să se unească cât se poate mai curând cu Mirele ei, Hristos, a mers de bunăvoie la mucenicie. A hotărât să rabde ispita până la sfârşit şi să nu dezvăluie că este femeie, pentru a primi de la Stăpânul Hristos cununa răbdării.

Simțea o putere nebiruită. Nu este exclus să fi avut ca modele cetele altor femei afierosite lui Iisus (pe cuvioasa Teodora a Alexandriei, pe cuvioasa Eufrosina etc.), care, prin nevoințele lor aspre, prin răbdarea, credința fierbinte şi ascultarea lor de învățătorul Iisus, au biruit firea omenească şi,

îndeosebi, firea femeiască. L-au slujit pe Domnul în schimă bărbătească, pentru a-1 războiu mai bine pe diavol şi pentru a se izbăvi de vicleniile acestei lumi.

Deja, prin puterea Izbăvitorului, le-a urmat minunat pe femeile cuvioase dinaintea ei, dar mai ales pe însuşi Hristos, prin mucenicia sa nedreaptă.

Astfel, după pilda cuvioasei, fie că e „monah", fie mucenic, fie ambele împreună, fiecare dintre noi trebuie să cugete ca un creştin, chiar dacă jertfele diferă una de alta. „Se tine seama doar de dragostea dumnezeiască, de dorul nostalgic, de dorința înflăcărată a omului de a se uni cu Hristos, pentru a se simți mereu prezența benefică a harului Său în lupta lui împotriva răului. Chemarea împărăției lui Dumnezeu, care lucrează în chip tainic în inimile oamenilor curați şi, desigur, a celor afierosiți lui Dumnezeu, şi dragostea dumnezeiască găsesc mijloacele de realizarea a scopului vieții; e îndeajuns să existe axul central în jurul căruia se învârt cugetele şi simțămintele oamenilor" (Arhim. Hristofor Kaliva, „Monahism şi asociații misionare", Presa Ortodoxă, **13.01.1984).**

4.
Iubirea Teodorei față de Dumnezeu şi față de vrăjmaşii ei

Ceea ce a învrednicit-o cu adevărat pe cuvioasa mucenică Teodora a fost, desigur, măsura în care L-a iubit pe Dumnezeu, pe aproapele şi pe acuzatorii şi vrăjmaşii ei.

între cuvioasa mucenică şi fecioară Teodora şi alți mucenici ai creştinismului nu apare nicio deosebire în

legătură cu jertfirea lor de bunăvoie. Există însă deosebiri referitoare la sensibilitatea şi gradul acesteia.

Mucenicii creştinismului, înflăcărați de dragostea dumnezeiască, au ales nu doar să moară pentru credința lor, dar să şi mucemcească prin chinuri înfricoşătoare, pentru ca oamenii să nu aibă nici cea mai mică îndoială față de iubirea lor desăvârşită.

Cercetând la suprafață cazul cuvioasei mucenițe Teodora, ne dă impresia că nu a mucenicit pentru adevărata credință, cu toate că întreaga ei viață a avut o credință vie, ci pentru cinstea şi integritatea ei morală.

Desigur, şi acesta este un motiv pentru care a mucenicit cuvioasa, însă singurul motiv pentru care s-a jertfit a fost iubirea înflăcărată pentru Dumnezeu, care este „marea şi întâia poruncă" (Matei 22: 38) şi care a avut ca manifestare directă iubirea până la jertfire pentru aproapele, care este „a doua" poruncă, la fel ca prima - Matei 22: 39).

Dorința înflăcărată a cuvioasei Teodora era să achite, pe cât posibil, datoria ei față de Hristos, Care s-a jertfit pentru ea şi pentru semenii ei, dar chiar şi pentru vrăjmaşii Săi. Vedea şi mai intens datoria dragostei față de frații ei, de vreme ce Domnul a adus ca răscumpărare jertfirea vieții Lui. A vrut să-L urmeze pe Domnul. însă cum poate credinciosul să-L urmeze pe Dumnezeu? într-o omilie de-a lui, Sfântul Ioan Gură de Aur spune limpede că cel care-şi

iubeşte vrăjmaşii devine asemenea lui Dumnezeu. Pe larg, notează următoarele: „Domnul spune: *Iubiți pe vrăjmaşii voştri* **...** *ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri* **(Matei 5: 44-45). Iubiți-i, aşadar, pe vrăjmaşii voştri, pentru că nu le faci numai lor bine, ci şi ție. în ce fel? Iubindu-l pe vrăjmaşul tău te faci asemenea lui Dumnezeu. Mare câştig vei avea dacă-l iubeşti pe vrăjmaşul tău. Căci cununa nu i se va da lui, ci ție. Ce importanță are dacă vrăjmaşul tău este rău? Răsplata care ți se va da va fi pe măsură. Şi îi datorezi recunoştință pentru răutatea lui, chiar dacă rămâne rău după multele tale binefaceri. Fiindcă, dacă n-ar fi fost deosebit de rău, răsplata ta n-ar fi deosebit de mare" (Presa ortodoxă, fila 1128 din 2.06.1995).**

Dragostea este considerată în Noul Testament dar dumnezeiesc. „Dragostea este de la Dumnezeu" propovăduieşte apostolul Ioan (I Ioan *4: 7).* **Iar apostolul Pavel o arată ca întâia „roadă a Sfântului Duh" (Galateni 5: 20). Dragostea nu caută ale sale (I Corinteni 13: 5). Ale sale caută doar egoismul. în dragoste nu există al meu şi al tău, ci doar dăruire şi jertfire pentru ceilalți. Dragostea nu este un simplu sentiment, ci este jertfă, şi doar ca jertfă se face primită de marele Dumnezeu. Ea nu consideră nimic al său, ci pe toate, chiar şi propria viață, o oferă celorlalți, chiar şi vrăjmaşilor. Iubirea de aproapele îl pregăteşte pe om să-L iubească mai mult pe Dumnezeu. Aşadar, taina iubirii de Dumnezeu este iubirea de frate, de aproapele.**

Dar cum trebuie să-l iubim? Sfântul Nicodim Aghioritul ne spune: „Trebuie să-l iubim în felul în care vrea Dumnezeu şi după măsura pe care ne-a

lăsat-o: să-l iubim nu din pricini fireşti sau pentru că este pe placul nostru, ci din pricină suprafirească, adică deoarece este chip al lui Dumnezeu şi pentru că Dumnezeu vrea şi ne porunceşte să-l iubim. Măsura este să-l iubim ca pe noi înşine... şi să-i facem lui ceea ce vrem ca alții să ne facă nouă (cf. Matei 7: 12). Iar dacă nevoia o cere, trebuie să-l iubim mai mult decât pe noi, precum şi Hristos ne-a iubit mai mult decât pe El însuşi!" („Povețe duhovniceşti").

Cuvioasa mucenică Teodora a dovedit prin toate puterile sale iubirea profundă şi statornică față de Dumnezeu. A dovedit că-L iubeşte, îl adoră, şi încă faptul că iubeşte nu doar pe aproapele ei, dar şi pe vrăjmaşii săi. Această iubire desăvârşită a cuvioasei, nu se poate numi altfel decât dar dumnezeiesc, harismă a lui Dumnezeu către ea.

Viața cuvioasei mucenice şi fecioare a fost viața Mântuitorului Hristos, care se repetă în fiecare Sfânt, mai mult sau mai puțin, într-un fel sau altul. „Este chiar viața Mântuitorului Hristos, care se prelungeşte prin viața Sfinților" (vezi Iustin Popovici, „Om şi Dumnezeu-om", p. 85).

în urechile ei răsunau necontenit cuvintele ucenicului dragostei, Sfântul Ioan Teologul: „l'l (Hristos, Dumnezeul iubirii) şi-a pus sufletul Său pentru noi, iar noi datori suntem să ne punem sufletele pentru frați" (I Ioan 3: 16).

Şi încă: „Mai mare dragoste de cât,aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să şi-l pună pentru prietenii săi" (Ioan 15: 13)

Iisus, n-a poruncit doar iubirea pentru vrăjmaşi. A trăit-o şi i-a răspândit razele - în cel mai strălucit fel

- de pe înălțimea Crucii, atunci când i-a iertat.

Iubirea de vrăjmaşi, oricât ne-ar părea nouă de lipsită de logică, de ciudată şi nefirească, virtuoasei mucenice i-a părut ca o urmare firească a credinței sale neclintite în faptul că omul a fost zidit după chipul lui Dumnezeu şi că toți oamenii sunt fiii aceluiaşi Tată.

De altminteri, este demn de remarcat că, în Ortodoxie, chiar şi asceții, care, înaripați de dragostea dumnezeiască, se retrag în pustie şi trăiesc ca nişte păsări singuratice pe acoperiş (cf. Psalm 101: 8) nu-1 nesocotesc deloc pe aproapele. în *Pateric* citim o frază minunată a lui awa Apolo: „L-ai văzut pe fratele tău, L-ai văzut pe Domnul tău". Iar Sfântul Simeon Noul Teolog scrie: „Pe toți credincioşii suntem datori să-i vedem ca imul şi să ne gândim că fiecare este Hristos. Şi să avem pentru fiecare asemenea iubire, încât să fim gata să ne jertfim şi viața pentru ei" (Sources Chretiennes, Voi. 51, 80 şi „Presa Ortodoxă", fila 1022 din 7.05.1993).

Toată iubirea cuvioasei pentru vrăjmaşii ei trebuia să fie şi binefăcătoare pentru mântuirea lor. De aceea, ca un alt awa Antonie, a cugetat: „Niciodată n-am pus interesul meu mai presus de mântuirea aproapelui meu" (Awa Ioan Eunucul, în *Pateric,* Ed. Apostolul Varnava, p. 116, 2).

Iubirea de vrăjmaşi este negreşit o iubire care-i cuprinde pe toți; la aceasta se adaugă şi ceva în plus, ceva special: iubirea pentru cel care lucrează la nimicirea noastră.

Iubirea pentru un om care încearcă să te distrugă, vrăjmaşul tău, este, într-adevăr, mai presus

de orice măsură omenească. Iubirea în termenii aceştia îl caracterizează pe cel care se află într-o stare cerească şi iubeşte în chip sfânt.

5.
Criteriul lucrărilor Teodorei: iubirea şi ascultarea ei de voia lui Dumnezeu

Iubirea este virtutea de bază cu care trebuie să fie înzestrat creştinul.

Orice bine am săvârşi, el nu va avea valoare în fața Judecătorului dacă nu este făcut cu iubire. Şi, dimpotrivă, orice răspândeşte mireasma dragostei are valoare înaintea lui Dumnezeu; poate chiar mai multă decât ne închipuim.

Nu trebuie să scăpăm din vedere faptul că cuvioasa, orice făcea, făcea spre slava lui Dumnezeu şi cu inimă curată. După cum spune apostolul Pavel, chiar dacă cineva şi-ar vinde toate averile şi ar cumpăra cu banii luați pe ele pâine pentru săraci, la nimic nu-i foloseşte dacă nu are ca motiv dragostea (I Corinteni 13: 3). Deseori au avut loc asemenea jertfe mari nu din dragoste, ci cu gând ascuns, din trufie, din slavă lumească sau chiar din tendința spre lucrări impresionante sau exhibiționiste.

Chiar şi moartea mucenicească pentru credință, sau vreo faptă mai eroică a unui Sfânt, nu este mereu dovada că acesta trăieşte după voia lui Hristos şi simte intens iubirea Lui. Tocmai de aceea apostolul neamurilor spune: „Şi de aş da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi foloseşte" (I

Corinteni 13: 3).

Prin urmare, nu trebuie să judecăm pe cineva după ce face, ci după ce este. Ceea ce dă valoare lucrărilor şi vorbelor, virtuților duhovniceşti şi morale este dragostea, rădăcina oricărei virtuți şi pricina adâncă a oricărei fapte bune.

însă cine poate fi aflat vrednic de iubire, decât cei pe care-i va învrednici Dumnezeu? Să ne rugăm la Domnul nostru şi să cerem mila Sa, pentru a ne afla curați „întru iubire", precum este şi sufletul fericit al cuvioasei Teodora, fără ca inima noastră să încline spre cele lumeşti, trecătoare.

Cuvioasa Teodora a trăit chiar iubirea aceea despre care awa Pimen spunea: „Mai mare iubire nu poate afla nimeni, decât aceea de a ne jertfi viața pentru aproapele nostru" (*Pateric***, Ed. Apostolul Varnava, p. 197).**

Neîndoielnic, această iubire a ei pentru aproapele, pentru vrăjmaşii săi, care s-a copt atunci când s-a înroşit în sângele muceniciei, a luat sufletul cuvioasei Teodora şi l-a dus direct în fața lui Dumnezeu. Iar Preabunul Dumnezeu a răsplătit-o în chip osebit, după cum merita, împlinindu-i întocmai cererile, pentru că atunci când ea a făcut ascultare a umblat pe urmele Lui. Lucrarea ei a fost lucrare dumnezeiască, făcută spre slava Domnului - „toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți" (I Corinteni 10: 31) şi nu a ei, de aceea a şi fost încununată şi a adus roade bune. Putea Hristos să nu asculte rugăciunea fierbinte a cuvioasei mucenice, de vreme ce iubirea ei pentru El nu s-a zdruncinat niciodată, nici de laşitate, nici din vreun alt motiv? Domnul a cunoscut că cuvioasa îşi

dăduse seama ce înseamnă şi cât preţuieşte iubirea pentru El şi pentru aproapele. Iată cum acest mare pas din viaţa ei a condus-o direct la sfinţenie. Şi asta pentru că a căutat mereu nu interesul ei, ci „al aproapelui său", „pe al celor mulţi, ca să se mântuiască" (I Corinteni 10: 24 şi 33).

Negreşit, cuvioasa Teodora, care-L iubea pe Dumnezeu, n-ar fi putut nicicând să-l nesocotească pe aproapele ei, ci l-ar fi ajutat, în diferite feluri, fie şi prin moartea sa de bunăvoie. Sfântul Nicodim Aghioritul, în „Poveţele lui duhovniceşti", în legătură cu datoria noastră faţă de aproapele, scrie: „Să ştii, frate, că nu eşti îndatorat către aproapele tău mai puţin decât eşti îndatorat către Izbăvitorul tău; nici nu poţi să-l vatămi sau să-i faci bine aproapelui fără ca răul sau binele făcut să nu treacă de la icoana care este omul la Cel înfăţişat în icoană, Care este Hristos. Şi ca să spun pe scurt: după cum, atunci când scoţi un articol din Credinţa ta, o pierzi pe aceasta, la fel pierzi şi iubirea de Dumnezeu dacă din iubirea ta scoţi un singur semen de-al tău" (Sfântul Nicodim Aghioritul, „Poveţe duhovniceşti", Voios, 1961, pp. 325-326).

Iubirea de aproapele este condiţia cunoaşterii de sine, dar şi a adevăratei cunoaşteri de Dumnezeu. Nu există îndoială că întărirea inimii şi egoismul fac ca iubirea să fie atât de neizbutită, încât măsura ei de vârf, care este dragostea de vrăjmaşi, să pară „suprafirească".

însă atunci când iubirea de Dumnezeu este adevărată, întreaga voinţă a credinciosului este încredinţată Acestuia. „Dacă Mă iubeşte cineva, va păzi cuvântul Meu" (Ioan 14: 23) şi „Cel ce are poruncile Mele şi le păzeşte, acela este care Mă iubeşte" (Ioan 14:

21). Prin urmare, după cum spune Domnul, Care leagă strâns iubirea de ascultarea cuvintelor Lui şi invers, credinciosul nu are nicio problemă în a se încredința de bunăvoie şi din suflet pe sine în mâinile şi sub cârmuirea Lui.

Adevărul acesta, descoperit oamenilor prin intermediul minunii veşnice a Evangheliei Domnului, a fost adeverit şi prin trăirea cuvioasă a muce- niței Teodora şi nu numai.

Iubirea lui Iisus cel răstignit către ea a făcut-o să nu mai considere că iubirea ei către Acesta este un sentiment simplu, obişnuit şi nedefinit, ci jertfire pentru numele Lui. Iubirea ei n-a fost decât o faptă: a fost, am putea spune, „imitarea lui Hristos". Iubirea pentru Hristos a însemnat ascultare de Hristos, îndurarea suferințelor pentru El, cumințenie, tăcere mucenicească şi, mai presus de toate acestea, mucenicie sângeroasă.

Astfel, între aceste două virtuți, a iubirii şi ascultării, s-a făurit o legătură strânsă şi nedesfăcută, care a dăinuit până la ultima ei răsuflare.

A adus în linişte prinosul teologiei sale prin trăirea unei vieți încununate cu florile înmiresmate ale dragostei, neprihănirii, eroismului. A arătat în lume împreună cu ceilalți Sfinți, care sunt chipuri ale lui Dumnezeu, chipul lui Dumnezeu, pe Hristos, arhetipul omului. Iar dezvinovățirea şi îndreptățirea ei după moarte, după părerea unui părinte contemporan, se datorează faptului că „s-a împlinit dreptatea dumnezeiască".

6.
îndrăzneala „exagerată" la Dumnezeu, mare harismă şi însuşire a sfinţeniei sale

„în limbajul teologic, cuvântul *îndrăzneală* **este un termen care înseamnă că un membru al Bisericii, deoarece L-a iubit mult pe Dumnezeu şi deoarece aşa a socotit Dumnezeu, are deosebitul avantaj de a I se putea adresa Acestuia şi de a-I cere o binefacere pentru el sau pentru vreun alt om; în cazul acesta, Dumnezeu îi dăruieşte deseori harul Său. Cuvântul şi putința lui de a mijloci şi a se ruga la Dumnezeu pentru creştini rezultă din îndrăzneala pe care o au mucenicii şi Sfinții în general (Papadopoulos Stelian,** *Constatarea şi proclamarea sfinţeniei,* **Editura Tertios, Katerini, p. 43).**

Sfântul Ioan Teologul scrie: „Aceasta este încrederea pe care o avem către El (Dumnezeu), că, dacă cerem ceva după voința Lui, El ne ascultă" (I Ioan 5: 14). Dar care membri al Bisericii au dobândit această îndrăzneală în fața lui Dumnezeu? Cei care s-au învrednicit să devină cu totul virtuoşi şi să primească harul dumnezeiesc, adică Sfinții. După tradiția patristică ortodoxă, sunt numiți Sfinți acele persoane care au ajuns la îndumnezeire şi îi cuprind pe toți mucenicii.

Iar Sfinții, după acelaşi Părinte, sunt „temple însufleţite ale lui Dumnezeu, sălaşuri însufleţite ale lui Dumnezeu". Sfinții, în general, şi mucenicii credinței noastre, prin îndrăzneala pe care o au, se pot ruga şi mijloci la Dumnezeu pentru creştini.

Prin urmare, îndrăzneala minunată la Dumne-

zeu este marele folos şi însuşire a sfinţeniei unui membru al Bisericii Ortodoxe, care-1 deosebeşte de ceilalţi creştini virtuoşi.

îndrăzneala este lucrul care se vede sau cunoaş-te, şi se manifestă prin orice fel de minuni, care i se întâmplă însuşi Sfântului, sau îndeosebi credin-cioşilor care cer mijlocirile lui, care cer ca Dumnezeu să lucreze în chip minunat.

Minunile sunt dovada îndrăznelii, dar şi însuşirea exterioară de bază a Sfinţilor. Mulţi Părinţi ai Bisericii consideră că minunile sunt încununarea însuşirilor Sfântului şi semne doveditoare ale sfinţeniei. Minunile suprafireşti sunt socotite o urmare firească, pe de o parte a dreptei credinţe şi a vieţii virtuoase, iar pe de altă parte a harismei Sfântului Duh.

Cuviosul Nicodim afirmă că lucrarea duhovni-cească a Sfântului şi iubirea lui de Dumnezeu sunt stări ascunse, pe care nu le putem cunoaşte şi estima. Prin urmare, ceea ce constituie o însuşire vădită a Sfântului sunt minunile săvârşite, după adormirea lui. Dimpotrivă, zice, mucenicii nu e nevoie să facă minuni, căci sfinţenia lor s-a vădit şi s-a dovedit prin mucenicie (Papadopoulos Stelian, aceeaşi operă, P-47).

„Dar deşi în cazul mucenicilor Credinţei nu se cer minuni, cum s-a spus mai sus, dacă s-ar cerceta tradiţia referitoare la Sfinţi, am constata că, de la mucenicia Sfântului Policarp al Smirnei (165 d.H.) şi până la cea a Sfântului Gheorghe Noul Mucenic *din loanina* **(t 1838), minunile nu lipsesc nici în cazul lor" (Protopresbiter Gheorghe Metallinos, „Sfinţenia**

mărturisită", Presa Ortodoxă, fila 1005 din 1.01.1993, 1006 din 8.01.1993 şi 1007 din 15.01.1993).

Deplina legătură de cauzalitate dintre harisma îndrăznelii şi cea a săvârşirii de minuni - după moarte - reflectate asupra creştinilor, limpezeşte şi un alt fapt, răstălmăcit de mulți.

Fiecare stare minunată care apare la oamenii Bisericii nu înseamnă neapărat că Dumnezeu le-a dăruit-o prin îndrăzneală. Orice harisme pe care le-a avut o persoană pe când trăia nu sunt însuşiri hotărâtoare ale sfințeniei.

Dumnezeu judecă şi hotărăşte care dintre acele persoane cuvioase ce s-au deosebit în viață vor lucra şi după adormirea lor, săvârşind binefaceri şi mângâindu-i pe membrii Bisericii luptătoare. Adică care dintre aceştia vor fi Sfinți, spre folosul credincioşilor.

Aşadar, cei care sunt arătați de Dumnezeu, în Biserica luptătoare, ca Sfinți, „ca ocrotitori ai tuturor neamurilor" (PG 94, 1165 A), aceştia trebuie să fie cinstiți după adormirea lor ca Sfinți şi în numele lor să se zidească biserici. Astfel, când Dumnezeu hotărăşte, noi trebuie să ne conformăm voii Lui.

Un chip cuvios, dar şi mucenică a credinței noastre este şi virtuoasa Teodora din Peloponez. Fericita Teodora, pentru nevoințele sale ascetice, pentru iubirea, discernământul şi sfințenia ei, a primit de la Dumnezeu, după mucenicia sa, harisma minunată a îndrăznelii, prin care poate mijloci pentru uşurarea credincioşilor care cer ajutorul ei.

Harisma îndrăznelii i s-a dat de către Sfântul Duh virtuoasei, ascultătoarei şi mucenicei Teodora, întrucât L-a iubit pe Dumnezeu din toată puterea sufletului său,

dar i-a iubit încă şi pe vrăjmaşii ei, şi L-a urmat în smerenie şi jertfire pe preadulcele Iisus. Acum întrebăm: dacă cuvioasa n-ar fi fost înzestrată cu atâtea virtuți în aspra ei luptă, care au condus-o la îndumnezeire, şi n-ar fi primit harisma „exageratei" şi „deosebitei", am spune, îndrăzneli în fața lui Dumnezeu, ar fi cutezat să-I ceară în rugăciune - cu puțin înainte de tăierea capului - împlinirea unei cereri „lipsite de logică", care-i problematizează de secole pe toți cei care o văd? Această întâmplare neobişnuită, numită „minunea cuvioasei Teodora", dar şi toate minunile ei de până astăzi dovedesc

îndrăzneala sa în fața lui Dumnezeu. De aceea, după cum s-a păstrat în tradiția orală constatarea sfințeniei sale de către cei care au cunoscut-o şi au văzut minunile care s-au întâmplat după mucenicia ei, a născut în conştiința lor o mare dragoste, respect şi .admirație față de persoana ei, iar în cele din urmă şi convingerea că este Sfântă, cinstind-o aproape imediat, neoficial, ca Sfântă a Bisericii noastre şi ridicând în cinstea sa, in locul unde a mucenicit, bisericuța care se păstrează până astăzi.

Este adevărat că, din pricina întârzierii de atâtea secole a canonizării ei oficiale, credincioşii care aleargă la cuvioasă cerând de la ea mijlociri şi ajutor sunt negreşit mai puțini decât cei care ar fi alergat dacă ar fi fost canonizată. Prin urmare mulți credincioşi nu au deosebitul prilej de a cere mijlocirile ei. însă Domnul i-a dăruit har muceniței, a arătat-o Sfântă, pentru a-i mângâia şi întări pe credincioşi. încă, i-a vestit despre viața ei, le-a arătat bisericuța neobişnuită, unică în lume; le-a dat să bea din agheasma sa şi, în fine, i-a statornicit duhov- niceşte; i-a făcut să-şi vină în fire şi să se pocăiască.

Neglijarea şi nesocotirea hotărârii lui Dumnezeu de către cei competenți lipseşte mulțimea credincioşilor de ajutorul ei. Această consecință neplăcută devine mai înțeleasă atunci când ne gândim că harismele deosebite ale Sfinților, minunile, se fac mai ales pentru folos sufletesc. în plus, s-a făurit o percepție greşită în cadrul Bisericii, cum că un Sfânt trebuie să fie cinstit numai din momentul canonizării lui oficiale. însă se observă că canonizarea oficială se **face doar pentru începerea sărbătorească a cinstirii ei şi, desigur, pentru**

informarea celor care se întâmplă să nu fi fost înştiinţaţi despre minunile de după moarte ale Sfântului. Awa Sisoe spunea: „Dacă Dumnezeu nu-l slăveşte pe om, slava oamenilor este zadarnică", iar awa Ioan Colov adaugă: „Să-L cinstim pe Unul şi toţi ne vor cinsti pe noi; însă, dacă-L vom nesocoti pe Unul, Care este Dumnezeu, toţi ne vor nesocoti şi vom merge la pierzanie" (*Pateric*, Ed. Apostolul Varnava, pp. 228 şi 102). Noi nu „canonizăm" Sfinţi. Pe Sfinţi îi arată Dumnezeu. Cinstirea Sfântului din partea Bisericii se face datorită membrilor ei şi spre slava lui Dumnezeu.

Sfinţii nu au nevoie de cinstirea noastră; noi avem nevoie de mijlocirile lor. După rânduiala bisericească, Sfinţii nu se recunosc prin criterii morale, sociale şi lumeşti, ci prin descoperirea de către Dumnezeu a sfinţeniei lor. Totdeauna semnele şi însuşirile sfinţeniei lor sunt neîndoielnice şi rezistă oricărei critici şi sunt lipsite de şovăială. Sfinţenia cuvioasei mucenice şi fecioare Teodora, care a mucenicit la Vasta, după cum s-a constatat prin argumente şi dovezi, a fost „mărturisită" de multe veacuri. Credem că s-a plinit vremea ca, cei din Biserică, cu toţii, conformându-se hotărârii lui Dumnezeu, să accepte şi să anunţe canonizarea ei, de atâtea secole amânată.

„Creştinismul s-a încredinţat lumii însoţit de atâtea elemente doveditoare, încât nimeni să nu poată găsi justificare dacă-l nesocoteşte"

(Episcopul Ignatie Briancianinov)

CAPITOLUL V

Locul de jertfire al cuvioasei mucenice şi

fecioare Teodora, spațiu sfânt şi minunat

1.
Bisericuța muceniței minune „ascunsă" vreme de veacuri

Bisericuța simplă şi pitorească a cuvioasei mucenice şi fecioare Teodora din Peloponez se află la poalele muntelui Tetragios, pe malul râpos al unui râu, la aproape patru kilometri de satul Vasta din Megalopol (altitudine 860 metri), într-o regiune fermecătoare.

După tradiție, se pare că a fost zidită cam prin secolul al X-lea d.H. Acest lucru este acceptat şi de arhitectul Serviciului de Refacere a monumentelor arheologice din cadrul Ministerului învățământului şi Religiilor, d-l Eusthasie Stikas, deoarece, după cum reiese din stilul în care a fost realizată, pictura bisericuței s-a făcut prin secolul al Xl-lea d.H. Concret, el caracterizează bisericuța ca fiind foarte veche, zidită în urmă cu 800 şi mai bine de ani, cam prin secolul al X-lea. De asemenea, bisericuța este considerată atât de către arheologul Anastasie Tinka, cât şi de alți arheologi, ca fiind construită înainte de

cucerirea Constantinopolului. Şi, într-adevar, bisericuța cuvioasei Teodora constituie de secole, pe de o parte, o dovadă nebiruită a nedreptei sale mucenicii, iar pe de altă parte, încredințarea că ea a fost cu totul îndreptățită de Dumnezeu.

Această bisericuță bizantină, zidită din piatră, simplă şi neîmpodobită, dar impunătoare, cu acoperiş boltit, are dimensiunile de 4,70 metri lungime, 2,30 metri lățime şi 2,65 metri înălțime, iar grosimea zidului este de 0,70 metri.

După cum se vede, bisericuța nu are temelii, fiindcă terenul este stâncos. Lucru neobişnuit este că ea stă neclintită, lângă fundul unei vâlcele - pe coastele căreia există o vegetație bogată şi sălbatică -, de aproape o mie de ani, cu înfățişarea ei închisă, formă ce a făcut-o să lupte încrâncenat cu „stihiile" naturii.

Zidirea ei este normală, iar pe pereți se observă doar câteva mici fisuri. Acoperişul este format din lespezi de piatră, care din depărtare nu se văd, deoarece au fost acoperite cu diferite plante şi ierburi. In interiorul bisericuței „stăpâneşte" catapeteasma închisă, iar în Altar este înfățişat Atotțiitorul şi arhanghelul Gavriil. De asemenea, se păstrează în bună stare două icoane, din care, după cum se vede din înscrisurile alăturate, una este a Sfântului Aviv, iar a doua nu se ştie. După opinia arheologului Anastasie Tinka, pe partea de nord a zidului naosului s-au observat patru urme de pictură înfățişând capetele unor Sfinți. Din însemnele care există lângă fiecare se pare că „ele aparțin Sfinților Hristofor, Cosma, a treia reprezintă un cap de înger, iar a patra înfățişează capul Teodorei, căci se văd bine literele Teo. în partea de sud

există alte trei picturi în formă circulară, dintre care prima se pare că-1 înfățişează pe Sfantul Ioan Botezătorul". După părerea arhitectului Eustathie Stikas, pe pereții bisericuței au existat picturi în stil bizantin, care ar fi fost lucrate în secolul al XI-l ea.

Din păcate, multe picturi au fost distruse din pricina igrasiei mari din timpul iernii, dar şi multe înscrisuri, din care s-ar fi văzut limpede numele Sfintei Teodora, eventual şi viața şi mucenicia înfățişate pe pereți, după cum se întâmplă cu multe icoane de cuvioşi şi mucenici ai credinței noastre. în expunerile de cercetare a bisericuței, pe care le-au realizat doi arheologi în anii 1959 şi respectiv 1988, după cum am văzut mai sus, citindu-se înscrisurile, ne-au fost date doar aceste puține informații în legătură cu chipurile Sfinților înfățişați.

Este adevărat că această bisericuță simplă şi sărăcăcioasă îi provoacă şi astăzi uimire fiecărui vizitator binevoitor şi cucernic. Se estimează că în naos pot încăpea cam 20 de persoane.

Pe bună dreptate, mulți vorbesc despre un al doilea „Parthenon", dar unul uitat de secole şi multora necunoscut.

Vorbind despre Parthenon, să nu se gândească cineva la vechiul templu idolatru. Nu, nu-i vorba de aşa ceva, ci de un aşezământ creştin al lui Dumnezeu. Această zidire, în două ipostaze strâns legate între ele, este făcută pe de o parte de mână omenească, iar pe de altă parte de mâna dumnezeiască, **dovedită de vegetația bogată de deasupra acoperişului.**

Aşezământ neobişnuit al adevăratului Dumnezeu; neobişnuit, pentru că rezistă la trecerea timpului

şi pentru că suportă povara grea a copacilor crescuți pe acoperiş.

Nu trebuie să neglijăm nici faptul că bisericuța aceasta a fost ridicată în patria mitologicului personaj cu două chipuri, de taur şi om, zeul Pana.

2.

Copaci înalți şi veşnic tineri pe acoperiş

Chiar dacă cineva ar nesocoti lucrurile minunate întâmplate în timpul muceniciei cuvioasei, nu poate închide ochii şi urechile în fața minunii continue care nu numai că-1 emoționează şi cutremură pe privitor, dar îl convinge despre adevărul minunilor şi pe cel mai necredincios vizitator. Pelerinul priveşte uimit cum pe acoperişul învelit cu lespezi al bisericuței au răsărit, nu se ştie exact când, 18 copaci mari şi mici, încât acesta are înfățişarea unui crân- guşor.

După arhitectul Stikas, care la data de 12 august 1959 a cercetat bisericuța Sfintei Teodora, „vârsta acestor copaci este socotită că depăşeşte 500 de ani, având în vedere că rădăcinile lor pătrund în terenul stâncos şi acolo nu pot găsi hrană"[2].

Ciudat este că pe ziduri nu se văd - nici în interior, nici în exterior - rădăcini care să intre în sol,

---

2 Existența în sol a substanțelor hrănitoare asimilabile, în procent potrivit (adică existența echilibrată a substanțelor).

Prin urmare, de vreme ce adâncimea mică a solului influențează atât de mult dezvoltarea copacilor în general, atunci modul cum se hrănesc şi „supraviețuiesc" copacii din crânguşorul de pe acoperişul bisericuței, aflați la o înălțime de circa trei metri de solul stâncos, este, fără îndoială, în afara cadrului logic.

în afară de foarte puține, care nu dezleagă nelămuririle vizitatorului. Copacii crescuți pe acoperiş sunt de mai multe feluri. Şi deşi în regiunea dimprejur mai cresc asemenea copaci, aceştia sunt mici la înălțime şi la grosimea trunchiului, în comparație cu cei foarte înalți de pe acoperişul pietruit. Este, cu adevărat, minunat cum cei patru pereți vechi țin deasupra lor de veacuri întregi, ca un alt legendar „Atlas", un acoperiş greu din lespezi de piatră şi 18 copaci mari şi mici, care-şi încep trunchiurile la trei metri înălțime de la pământ. Unii din copaci, după ce au crescut îndeajuns, depăşesc 15 metri în înălțime, iar trunchiul lor are un metru grosime. Să notăm că lemnul lor este dur şi greu.

Greutatea totală a copacilor s-a socotit că depăşeşte 10 tone. Nu trebuie să ne scape nici faptul că atât zidurile, cât şi acoperişul sunt erodate mult de vânturile din regiune. în ciuda acestor lucruri copacii cei înalți nu cad la pământ atunci când vânturile suflă cu putere, ci rezistă şi se înveşnicesc în timp, contribuind la statornicirea credinței vizitatorilor.

Dar să vedem ce scrie, în legătură cu acest fenomen, geologul P. Makrigiannis: „Şaptesprezece uriaşi sprijiniți pe nimic". „Toți aceşti arbori imenşi sunt înrădăcinați pe nimic, sau mai bine-zis pe acoperişul gros de câțiva centimetri!... Cea mai mare surpriză ne aşteaptă înăuntru. Nicio rădăcină cât de mică nu iese dintre zidurile vechi. Nicio crăpătură care să se datoreze lor!..." Şi: „Atunci când vântul bate printr-un copac uriaş al bisericuței, rădăcinile lui formează nişte pârghii atât de puternice, încât micul aşezământ ar trebui să se dărâme imediat. Doar

dacă..." („Al treilea ochi", Nr. 29, Octombrie, 1993, p. 50).

Şi totuşi, greutatea uriaşă a copacilor se pare că nu reprezintă o ameninţare pentru acoperişul bisericuţei, în ciuda sfaturilor specialiştilor şi în ciuda posibilităţii ca rădăcinile să descompună solul şi să pătrundă în el cu diferitele lor ramificaţii.

Această însuşire a sistemului de rădăcini am putea spune că nu este valabilă în cazul de faţă, fiindcă rădăcinile n-au intrat în sol. Desigur, foarte puţine dintre ele au pătruns în pereţi, dar fără primejdie şi fără a provoca crăpături serioase. Dimpotrivă, s-a format un fel de sistem de protecţie, ca şi cum o minte înainte-văzătoare ar fi intervenit şi le-ar fi aşezat în aşa fel încât să neutralizeze însuşirile lor.

Unii raţionalişti care vizitează această bisericuţă cu scopul de a explica fenomenul consideră că acesta este simplu, firesc şi lesne de explicat. Aşadar, cu ajutorul logicii lor spun că explicaţia ar sta în copacul care se află în partea de sus, din stânga intrării bisericuţei. Deoarece, după cum se vede, rădăcinile acestui copac imens, ieşind prin zidul exterior, care are lipit de el un loc de închinăciune din piatră, pătrund în sol. Pătrunderea rădăcinilor, evident, este uşurată şi de spaţiul creat între zid şi acest loc de închinăciune încorporat în el. Dar excepţia aceasta nu poate fi o regulă. Căci nu se întâmplă la fel şi cu ceilalţi copaci, şi îndeosebi cu cei mari, care nu se ramifică unul cu altul. Constatările făcute din cercetarea bisericuţei - pe dinăuntru şi pe dinafară - ne conduc la o concluzie contrară.

Copacul cel mai înalt, care are şi vârsta cea mai

mare, fiindcă în trunchiul lui conține un nod, susține pe el şi ceva minunat, de care „îndoielnicii" şi răuvoitorii trebuie să se uimească de fiecare dată când îl văd. Din trunchiul lui se întinde o ramură lungă de patru metri, care iese în afara spațiului bisericuței şi care „logic" ar fi ca din pricina greutății ei, îndeosebi când bat vânturi puternice, să ducă la distrugerea acoperişului. Dar acest lucru nu s-a întâmplat până astăzi şi bisericuța a rămas neatinsă, smerindu-i pe cei care vor să explice minunea prin rațiunea lor. E vorba, într-adevăr, despre un fenomen irepetabil. Creşterea acestor copaci pe acoperişul de lespezi al bisericuței provoacă uimirea tuturor şi rămâne un fenomen unic pentru ochi, dar şi inexplicabil pentru rațiunea oricărui muritor. în acest fapt stă şi unicitate acestei bisericuțe.

Adevărat, cum s-au sădit pe acoperiş atâția copaci? Cum se hrănesc? Cum au crescut?

Despre cum şi când au fost sădiți, nu există informații. Singurul lucru la care se poate gândi orice vizitator şi cercetător binevoitor este că, de la apariția lor pe acoperiş - când erau mici şi neputincioşi - şi până astăzi, când sunt foarte mari, se hrănesc şi cresc în grosime şi înălțime „în condiții naturale nedeterminate, care în cea mai mare parte lipsesc". Şi stau neclintiți, puternici şi falnici, mărturisind în tăcere sfânta trăire şi sfârşitul tragic al muceniței Teodora. Bisericuța cuvioasei Teodora este încă o înfrângere a rațiunii. Iar pentru noi, ortodocşii, este o mare şi unică biruință a Credinței noastre.

Văzând cineva copacii înalți şi cu frunziş bogat, se întreabă pe bună dreptate de ce alții, care au fost

sădiți în locuri fertile şi au fost îngrijiți cu atenție, n-au crescut aşa? Cum de aceştia dăinuiesc de atâtea veacuri şi rezistă în fața vânturilor cumplite ale iernii la răscrucea văilor? Cum şi de ce nu s-a erodat acoperişul şi zidurile sub greutatea acestor uriaşi veniți din trecut?

Iată minunea!

Prin intervenția lui Dumnezeu, timpul cel stricător, care le păleşte şi învecheşte pe toate în tăcuta lui trecere, n-a putut lucra în cazul de față. Se pare că el şi-a încetat lucrarea sau a fost biruit de aceşti arbori sfinți, care par veniți de dincolo de timp. Dar nu numai timpul cel stricător, ci şi legea greutății şi legile biologice s-au dovedit neputincioase sau mai bine zis ocrotitoare ale acestui monument al Creştinismului Ortodox.

Iată minunea!

Astfel, timpul cel stricător, legea greutății şi legile biologice par a fi marii „înfrânți". Iată o excepție prin care factorii naturali de mai sus nu numai că n-au lucrat după obiceiul lor şi n-au clintit această minunată şi armonioasă capodoperă dumnezeiască, dar, dimpotrivă, au contribuit pozitiv la făurirea acestui crânguşor de pe acoperişul bisericuței. Aici se aplică fraza: „Acolo unde este voia lui Dumnezeu, legile naturii sunt biruite".

Desigur, răspunsul la întrebarea cine a creat şi întreține acest fenomen neobişnuit depinde de credința vizitatorului, a pelerinului. Creştinul credincios va răspunde: „Este lucrarea lui Dumnezeu, a Sfintei Treimi". Pe când necredinciosul, ateul, anticristul, satanistul, poate să spună: „Este lucrarea

naturii şi opera ei", „Este un fenomen întâmplător", „Este lucrarea unei puteri superioare". Există însă întâmplare? Cine a creat natura?

Există vreo altă lucrare atât de neobişnuită şi minunată în lume, în afara Ortodoxiei?

Dar merită să vedem ce explicație au dat, pe scurt, acestui fenomen, câțiva cercetători (silvicultori, geologi, ingineri şi arheologi):

1. Loukas Constantin, geolog, din Corint: „Nu există explicație din partea geologiei. E vorba de o minune continuă" (22.10.1987).

2. P. Makrigiannis, geolog (articol din revista „Al treilea ochi", Voi. 29, Octombrie, 1993): „... Dar, ca geolog, sunt în măsură să ştiu foarte bine că zidurile s-ar fi crăpat şi s-ar fi spart chiar numai din cauza unui singur copac, cu atât mai mult că sunt şaptesprezece".

3. Gheorghe Raptis, silvicultor, din Nafpaktos: „întregul fenomen depăşeşte orice explicație logică, firească şi ştiințifică a omului" (18.08.1992).

4. Elefterie Beligiannis, inginer, Atena: „De vreme ce vânturile care suflă acolo au puterea să dezrădăcineze arbori, se înțelege clar cu ce mare putere apasă cei 17 copaci asupra acoperişului" (Iulie, 1986).

5. Elena Stavrogiannis, arhitectă, din Kalamata: „Fenomen inexplicabil ştiințific. Puterea greutății şi a vânturilor ar fi trebuit ca, datorită poziției bisericuței, dar şi datorită construcției provizorii a acesteia, şi ținând seama şi de vechimea ei, să ducă la distrugerea sa. însă ea a rămas în picioare de atâtea secole, fără stricăciuni serioase" (Mai, 1993).

6. D-l Pallas, supraveghetor al monumentelor vechi, din Corint: „în baza legilor naturii, cel puțin aceşti copaci mari, datorită înclinării, înălțimii şi grosimii, trebuiau să se prăbuşească. Faptul că ei

stau neclintiți este ceva despre care ştiința nu poate da vreo explicație" (12.08.1959).

7. Anastasie Tinka, teolog, arheolog, istoric, din Atena: „întreaga creştere, existență şi viață a copacilor de pe acoperişul bisericuței cuvioasei mucenice Teodora uimeşte, depăşeşte orice rațiune şi explicare firească a omului. Aceasta arată *p* însuşire rară: intervenția lui Dumnezeu pentru făptura Lui, săvârşirea minunii".

Pentru o mai bună informare a cititorilor, vom adăuga într-un capitol al cărții trei expuneri alcătuite de unii cercetători de mai sus, cât şi fragmente din- tr-un articol de revistă, scris de un geolog.

Bisericuța neobişnuită a cuvioasei Teodora a fost văzută ca o minune şi de alți oameni de ştiință (filozofi, fizicieni şi teologi), iar opiniile lor despre aceasta, din discuții purtate cu alți oameni de ştiință, au fost cuprinse în cartea „Cercetări" (Atena, 1997, pp. 97-98 şi 105-108), publicată de distinsul scriitor Andreas Mihalopoulos, profesor de grafologie[3].

pătruns întreaga sfințenie, întreaga moralitate şi neprihănire a cuvioasei,

---

[3] Fragmente din opiniile celor trei intelectuali - un filozof, un fizician şi un teolog - sunt redate mai jos, aşa cum au fost ele înregistrate de către moderatorul discuției, *d-l* Mihalopoulos.

a) Filozoful: „...Unul este drumul pentru o viață sănătoasă a sufletului, a minții şi a trupului, a întregii ființe: credința că într- adevăr în această bisericuță se ascunde însăşi fața cuvioasei. Gândiți - vă ce suflet curat a avut cuvioasa, gândiți-vă la nevoințele pe care le-a făcut pentru a putea, ca femeie, să trăiască printre monahii mănăstirii. Cât de mare este fapta aceasta! De câtă putere a fost nevoie pentru lucrarea ei de zi cu zi şi de câtă prevedere pentru a nu fi recunoscută că este femeie. Iată măreția acestei fapte: linia dreaptă a credinței pe care a umblat...

...Şi a continuat spunând că această bisericuță n-a fost zidită cu mare îndemânare. însă, în interiorul acestor câțiva metri pătrați a

care au devenit privelişte minunată şi au stins natura moartă din jur. Drama cuvioasei s-a făcut element plastic şi vizibil. Toate acestea sunt o învățătură; o învățătură care călăuzeşte sufletul omului spre un loc luminos şi spre o viață duhovnicească.

...Alături de noi avem un acoperiş sărac, o mică biserică, în care sunt aşezate vise, cununi, credință, laude, nevoințe, glasuri de muzică, răutăți ale trecutului, păstrate până acum. Această bisericuță reflectă noaptea osândei şi a calomniei, dar şi zorile Ortodoxiei, zori care nu pot fi umbrite nici de întuneric, nici de nori. Această bisericuță este luminată de lumina lui Hristos, de către Părinții Bisericii. Este luminată încă de Platon, de Euripide, de Eschil, de Homer, de Pindar, de Origen, de Sofocle, de Hipocrate, de Alexandru...''.

b) Fizicianul: „...După aceea a luat cuvântul fizicianul, care a spus că a cercetat cu mare atenție acoperişul bisericuței şi fiecare copac şi plantă, şi a mărturisit că, în ciuda cunoştințelor sale ştiințifice, n-a putut explica minunea aceasta şi n-a putut pricepe pe deplin acest fenomen natural şi că, de vreme ce nu poate explica cum au crescut copacii şi plantele de pe acoperiş, a acceptat că cuvintele dumnezeieşti ale cuvioasei trebuie că există, vii şi vădite, şi a considerat acest eveniment o binecuvântare pentru cuget.

De asemenea, a mărturisit *fără* şovăială că frunzişul bogat al copacilor şi verdeața plantelor stau sub o putere care se înnoieşte mereu şi care provine din binecuvântarea cuvioasei Teodora, văzând mucenicia sa. Cuvintele cuvioasei s-au făcut flori, s-au făcut psalmi, s-au făcut înalte meditații..

c) Teologul: „. ..Există multe feluri de ascetism. De izbăvire, de iubire şi, desigur, de iubire care nu urmăreşte câştigul, care trebuie să se reverse din iubirea dumnezeiască a Evangheliei. Cred că cuvioasa Teodora, în ființa şi în duhul ei, avea o sete nesfârşită şi nestinsă de Biserică, de ascetism şi de înduhovnicire a sufletului ei. Sfințenia sa a arătat că s-a unit cu dumnezeiescul şi de aceea cuvintele sale au devenit lucrări:

Fă din sângele meu apă,
Din trupul meu fă biserică,
Din părul meu fă copaci.

Cuvintele acestea au devenit lumină şi au destrămat toată umbra nedreptății acelei fapte care a condus-o pe cuvioasă la mucenicie.

O minune vădită

Privelişteа descrisă este minunată, îndeosebi primăvara, când copacii încărcați cu frunze de pe

acoperişul bisericuței apar în ochii pelerinului ca un buchet de flori care răspândesc miresme negrăite. Această diademă vie este doar o umbră a cununii slavei cuvioasei mucenițe (parafrază la II Timotei 4: 8).

Această imagine frumoasă este completată de susurul armonios al apelor râului, de ciripitul păsărilor din acea vale, de foşnetul frunzelor platanilor şi de florile sălbatice care cresc acolo.

în partea de nord-est a bisericuței, la o distanță de circa 200 de metri, dintr-un loc plin de pietre izvorăşte în lunile de vară un râu bogat. Tot în acest loc se aude în pământ un vuiet intens, care provine din clipocirea „apelor din străfunduri".

Mai jos de bisericuță s-au găsit, cu aproape 30 de ani în urmă, vase de cupru de la locuitorii satelor din apropiere. Descoperirea acestor vase creează bănuiala că undeva, în apropiere, trebuie să fi existat în vechime un templu sau un oraş, a cărei existență şi istorie rămân necunoscute.

în fața noastră se vădeşte întreaga slavă a sufletului şi existența nemuritoare a împărăției cerurilor. Bisericuța aceasta arată percepția binecuvântării dumnezeieşti a muceniciei cuvioasei şi a sufletului ei, arată că sufletul şi duhul cuvioasei se întind dincolo de hotarul mărginit al ființei sale, dincolo de orice cugetare şi ajunge în depărtările veşniciei...".

Neîndoielnic, orice inimă sensibilă este cutremurată de farmecul acestui loc, de sfințenia spațiului şi de simplitatea tainei, iar sufletul tresaltă pe pajişti

duhovniceşti şi rosteşte cu evlavie cuvintele psalmului: „Minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi-z (Psalmul 67: 36) şi „minunate simt lucrările mâinilor Tale, Doamne, pe toate cu înțelepciune le-ai făcut" (Psalmul 103: 24).

Astfel, locul acesta nu este doar religie, unde Dumnezeu este adorat, ci este şi natură, istorie, făurind impresia „frumuseții înveşnicite". în locul acesta, precum şi în alte locuri de pe pământ, „Dumnezeu explică lumea şi lumea îl explică pe Dumnezeu".

Bisericuța Sfintei Teodora este o adevărată minune. Este o minune nemaiauzită, pe care nimeni nu şi-o poate închipui înainte de a o vedea, iar când se află în fața ei rămâne uimit. Cineva s-ar putea gândi că este zidită de mână omenească. Cu neputință! Acest lucru este construit de mâna lui Dumnezeu! Dar de vreme ce este socotit o minune, cine altul poate face minuni? în fața unei asemenea privelişti, ne întrebăm pe bună dreptate: cum s-a putut ca o asemenea capodoperă suprafirească să rămână atâtea veacuri necunoscută? Oare ce a contribuit la acest lucru? Necunoaşterea sau nesocotirea? Oricum, excludem că a fost ceva cu scop ascuns. Probabil că a contribuit şi neînțelegerea locuitorilor din satele învecinate, fiindcă unicitatea şi minunăția bisericuței, precum şi nemaiauzita trăire a mucenicei, au „aprins" în cugetul lor, fără îndoială, „semne de contraziceri".

De asemenea, se consideră că minunea necontenită - pentru locuitorii din regiunea Vasta - a devenit obişnuită şi nu-i mai influențează. Dar şi

poziția vitregă de până acum a bisericuței s-a făcut, într-un fel, obstacol, şi astfel ea a rămas necunoscută publicului larg.

însă ar fi mai bine să lăsăm aceste gânduri şi păreri şi să acceptăm că mâna lui Dumnezeu a ținut acest „Mare Semn" ascuns, pentru a-1 descoperi acum, într-o vreme a necredinței, a alergării după cele materiale, a desfrânării şi trădării celor sfinte ale neamului nostru, cu scopul de ne pune pe gânduri şi de a ne face să ne venim în fire.

Acest monument sfânt este înfățişat ca Golgota cuvioasei mucenice şi, totodată, ca o dovadă a învierii sale. Fără îndoială, este o minune vie şi irepetabilă, pe care fiecare o poate vedea cu ochii lui stricăcioşi şi-şi poate odihni sufletul. Văzând bisericuța acesta, omul se întăreşte în credință, depărtează şovăiala, simte prezența Creatorului universului şi constată supunerea materiei de către duh.

Şi deşi este în general acceptat că: „...Taina nu trebuie cercetată: doar credința încape aici..." şi „cele înalte sunt unite prin tăcere" şi „mai bine este să tacă cineva decât să vorbească", această mare taină, care este impunătoare, care nu cutremură doar inima pelerinului, dar luminează şi mintea şi sufletul omului contemporan, îl conduce în chip neobişnuit în vremea săvârşirii ei şi-l face să înțeleagă măreția

lui Dumnezeu. Toate acestea încredințează zicerea: „Infinitul nu se micşorează atunci când cele trecătoare cresc".

4.
Cine a vrut să taie copacii de pe acoperiş?

(Cum şi de ce Ministerul învățământului şi Religiilor a încuviințat tăierea copacilor de pe bisericuță)

Diavolul cel urâtor de oameni şi de bine, neputând să distrugă cu totul bisericuța aceasta, se luptă, neruşinatul, să taie copacii de pe acoperişul ei. Nu suportă să vadă cum această minune a cuvioasei Teodora rămâne neatinsă de legile stricăciunii şi se împotriveşte „stihiilor" naturii, fiindcă l-a rănit adânc, de vreme ce aceasta îi readuce pe mulți păcătoşi la dreapta credință. Să urmărim o „uneltire" de-a lui pentru tăierea copacilor, care a rămas însă fără rezultate.

a. **Un cercetător în antichități le propune celor competenți să salveze bisericuța de „îmbrățişarea mortală a copacilor".**

în luna decembrie a anului 1958, după cum reiese din documentul cu nr. 150.157-2741 din 16.12.1958 al Ministerului învățământului şi Religiilor, cercetătorul Gortinias, care lucra atunci în

Dimitsana, a primit ordinul de a se deplasa la

bisericuța cuvioasei Teodora din Vasta şi a le propune cetățenilor „strângerea de fonduri pentru realizarea lucrărilor de întreținere a bisericuței", după care să întocmească un raport despre întreținerea acestui monument bizantin, urmând „ca lucrările să fie sponsorizate şi de Ministerul învățământului şi Religiilor".

După aceea, cercetătorul a mers la fața locului în luna ianuarie 1959 şi a întocmit un raport pe care l-a trimis Ministerului şi care conține următoarele:

Raport al cercetătorului de antichități Gortinias

Despre bisericuța cuvioasei Teodora din satul Vasta:

Satul Vasta din eparhia Megalopol ocupă partea de vest a eparhiei, se află la o distanță de 20 de km. de capitala acesteia şi la 4 km de Isari, de care este legat printr-un drum de țară şi este locuit de o populație agrară formată din mai mult de o sută de familii. în partea de vest a satului, la o distanță de circa 45 de minute, într-o regiune semisălb atică, se află o bisericuță ridicată întru pomenirea cuvioasei Teodora. în ultimii ani sătenii sărbătoresc pomenirea cuvioasei Teodora la 11 septembrie, după voia preotului lor, iar mai înainte bisericuța prăznuia în Lunea Luminată.

Bisericuța este construită într-un loc bun, dar are temeliile pe o stâncă ce nu se vede. De sub temelii izvorăşte un pârâu bogat, Pamisou, care se varsă mai jos în râul Messiniakos, aflat la hotarul regiunilor

Arkadia şi Messinia, iar la vest de acesta se înalță muntele Tetragi. Locul în care este aşezată bisericuța se află la circa 2 metri înălțime de valea pârâului şi locuitorii au construit un dig de piatră pentru apărarea monumentului de ape.

Bisericuța are dimensiunile de 4,70 metri lungime, 2,30 metri lățime şi 2,65 metri înălțime. Grosimea zidului este de 0,70 metri. Acoperişul este boltit. Absida ei are formă de semicerc, cu deschiderea de un metru, raza de 0,70 metri şi grosimea zidului de 0,75 metri. Are o singură fereastră, cu dimensiunile de 0,45 x 0,15 metri. La exterior, dimensiunile absidei sunt de 2,60 x 2 metri. Structura naosului este interesantă prin simplitatea ei.

Pe acoperiş au crescut copaci, care formează astăzi o adevărată pădurice. Se pot număra vreo zece copaci foarte înalți, a căror vârstă oscilează între 100-200 de ani, plus o mulțime de copaci tineri. Grosimea primilor este cam de un metru. Ciudat este că rădăcinile acestor copaci nu se împlântă, cum este firesc, în bolta bisericuței, ci în părți, şi nu se vede cum au pătruns în sol pentru a lua hrană. Din cauza aceasta bolta a suferit vătămări serioase şi astăzi prezintă fisuri, căderi de tencuială pe aproape toată suprafața şi distrugerea picturii. Acest monument considerăm că este bizantin, construit înaintea Cuceririi Constantinopolului, iar pictura a fost făcută în acelaşi timp.

în ciuda percepției superstițioase a sătenilor, care spun că copacii au crescut acolo prin rugăciunea cuvioasei Teodora şi că trebuie să rămână neclintiți, ar fi bine ca bisericuța să fie salvată de îmbrățişarea

mortală a copacilor, să fie curățită şi îngrijită. însă cheltuiala cerută va depăşi treizeci de mii de drahme. Dacă este cu putință să se găsească suma aceasta, noi suntem gata să realizăm lucrările necesare. E de prisos să adăugăm că suntem datori să facem tot posibilul pentru evitarea distrugerii acestui locaş.

Dimitsani, 3 februarie 1959,
Arheologul Gortinias

Arheologul de mai sus, după cum am citit în ultimul paragraf al raportului său, în loc să facă altă propunere, a ales mai întâi să propună tăierea „acestei pădurici" de pe acoperişul bisericuței, pentru ca aceasta să fie salvată de „îmbrățişarea mortală a copacilor", iar după aceea să se treacă la curățirea şi tencuirea lui. A considerat că cheltuiala necesară depăşeşte treizeci de mii de drahme şi a ajuns la concluzia că „suntem datori să *facem* tot posibilul pentru evitarea distrugerii acestui locaş".

Cine ştie cum a văzut bisericuța acest cercetător şi ceilalți birocrați „fără frică de Dumnezeu" din Ministerul învățământului. Oricum, au văzut-o „prin alte criterii", din alt unghi. Voiau cu toții să salveze bisericuța de copaci, să o „înfrumusețeze" şi să păstreze, zice-se, picturile inexistente de pe pereți. Mai bine-zis au vrut să lipsească Ortodoxia, dar şi lumea întreagă, de o minune unică. însă Dumnezeu nu le-a făcut această bucurie. De unde să-şi închipuie că această bisericuță necunoscută, peste câțiva ani, va deveni unul din cele mai mari locuri de închinăciune ale creştinătății!

întrucât nădăjduim că până astăzi acest arheo-

log, care a făcut propunerea de mai sus, s-a pocăit, evităm să-i facem cunoscute datele biografice.

Fie ca Domnul şi cuvioasa Teodora să-l fi iertat. Iar noi să ne întoarcem cu evlavie sufletele spre minunea aceasta şi să ascultăm dulcele şi necontenitul său mesaj izbăvitor.

b. Se aprobă propunerea de tăiere a copacilor.

Asociația locuitorilor din Vasta reacționează eficient

Ministerul învățământului şi Religiilor, după primirea raportului arheologului Gortinias, a aprobat propunerea sa şi a înştiințat Comunitatea din Vasta că va oferi suma de treizeci de mii de drahme pentru tăierea copacilor de pe acoperişul bisericuței şi realizarea celorlalte lucrări. Asociația locuitorilor din Vasta, avându-1 ca şef pe veşnic-pomenitul Andreas Panagiotopoulos a reacționat imediat, trimițând pe 15.07.1959 un document către Minister, prin care se împotriveşte acestei acțiuni şi cere anularea ordinului respectiv.

Asociația Locuitorilor din Vasta

Către Ministerul învățământului şi Religiilor

Prin documentul cu nr. 76.573-1793 din 4.07.1959 prin care se oferă Comunității din Vasta suma de treizeci de mii de drahme pentru tăierea copacilor de pe acoperişul bisericuței bizantine „Cuvioasa Teodora", pentru întărirea zidurilor şi repararea fisurilor, avem onoarea să vă informăm următoarele:

Credința şi râvna religioasă a locuitorilor Comunității de mai sus au păzit şi întreținut biserica acesta vreme de opt secole şi ceva. Această credință a locuitorilor ne-a atras atenția asupra nevoii de întărire a bisericuței, pentru a evita o eventuală dărâmare.

Mişcați de aceste sentimente, consătenii noştri depun acum către dumneavoastră rugămintea fierbinte de a anula ordinul de mai sus, deoarece, după opinia lor, bazându-se pe experiența lor îndelungată în lucrări de construcții şi consolidări, orice încercare de dezrădăcinare a copacilor de pe acoperiş va avea ca rezultat direct şi inevitabil distrugerea şi dărâmarea lespezilor şi năruirea întregului locaş.

Fiind conştienți de acest pericol, voința şi rugămintea locuitorilor din întreaga regiune este ca bisericuța să se consolideze şi să se păstreze în starea în care se află acum.

Altfel spus, dacă acest lucru este posibil, preferăm ca bisericuța să fie lăsată în grija cuvioasei, aşa cum a fost de secole întregi, şi să se renunțe la lucrările de dezrădăcinare a copacilor.

Prin aceasta rugăm ca, anulând ordinul de mai sus, să le permiteți, dacă este cu putință, locuitorilor să se îngrijească ei, după experiența îndelungată pe care o au, de păzirea şi ocrotirea bisericuței.

15 iulie 1959

Consiliul de administrație,
Preşedinte, A. Panagiotopoulos

Ministerul învățământului şi Religiilor a accep-

tat protestul şi împotrivirile Asociației şi a anulat ordinul dat. Astfel, cu ajutorul cuvioasei Teodora, neobişnuita şi minunata ei bisericuță s-a izbăvit de schimbarea care urma să fie făcută şi a fost lăsată în ocrotirea sa, aşa cum s-a întâmplat vreme de atâtea secole.

E bine să amintim că bisericuța bizantină a cuvioasei Teodora a fost caracterizată ca monument istoric pus în păstrare (la cererea Asociației Locuitorilor din Vasta) în anul 1965, prin decizia Ministerului învățământului şi Religiilor nr. YA 14185 din 17.12.1964.

Acest monument unic în lume, din păcate, deşi a depus o propunere la Poşta Elenă de trei ori până acum (1979, 1983 şi 1993) pentru ca imaginea lui să fie pusă pe un timbru în interiorul țării şi peste hotare, acest lucru n-a fost acceptat de către autoritățile competente. Să nădăjduim că cuvioasa Teodora va ajuta ca această cerere să fie aprobată.

Cum au văzut şi ce explicație au dat în legătură cu neobişnuitul fenomen bisericuța cercetătorii din diferite domenii

După cum este cunoscut, mii de oameni au vizitat până astăzi neobişnuita bisericuță - minunea cuvioasei Teodora din Vasta Arkadiei. Printre ei s-au aflat şi foarte mulți oameni de ştiință. Unii dintre ei, desigur, după vizită şi după îndelungă cercetare, au alcătuit şi nişte rapoarte în care şi-au expus părerile şi explicațiile pe care le dau acestui fenomen, în funcție de domeniul de cercetare pe care-l slujesc, dar şi în funcție de experiența provenită din meseria lor,

rapoarte pe care le adăugăm mai jos. De asemenea, adăugăm şi articolul din revista „Al treilea ochi", în care un geolog îşi exprimă gândurile sale față de acest neobişnuit fenomen.

a) Raportul d-lui Elefterie Beligiannis, inginer mecanic

Biserica cuvioasei Teodora din Vasta

Cercetarea fenomenului celor 17 copaci aflați pe acoperişul bisericii, din punct de vedere mecanic

în timpul vizitei mele la biserica cuvioasei Teodora din luna iulie a anului 1986, impresionat de fenomenul copacilor crescuți pe acoperiş, m-am străduit să explic din punct de vedere mecanic acest lucru şi am fost condus spre următoarele concluzii:

a. Prima variantă: rădăcinile trec prin huma care uneşte pietrele din zid, consolidându-se în pământ, însă, în cazul acesta, ori huma s-ar fi măcinat, ori pietrele s-ar fi spart, având ca rezultat dărâmarea bisericuței.

b. A doua variantă: rădăcinile se ramifică pe acoperiş şi copacii se sprijină pe acesta.

Greutatea unui metru cub din lemnul acestor copaci are cam o tonă. Dacă socotim copacii cu grosimea de 40 de centimetri şi înălțimea de patru metri, greutatea fiecăruia este de 540 de kilograme. Acest lucru este logic, însă trebuie să ținem cont că n-am socotit şi ramurile.

Prin urmare, acoperişul primeşte o greutate de

17 x 540 = 9 180 de kilograme sau 9,18 tone, care înseamnă 460 de kilograme pe metru pătrat, fiindcă suprafața acoperişului este de aproximativ 20 de metri pătrați.

Această greutate care apasă pe acoperiş este de 4,6 ori mai mare decât cea pe care-o calculăm atunci când facem studii ale acoperişurilor clădirilor nelocuite şi de 2,3 ori mai mare decât cea acceptată de regulamentul pentru acoperişurile locuite.

în afară de cele de mai sus, pe acoperiş există şi o altă presiune, provenită din vânturile care bat în aceşti copaci. De vreme ce vânturile acestea pot smulge copaci din rădăcini, înțelegem cu ce putere apasă cei 17 copaci asupra acoperişului.

Elefterie Beligiannis
Inginer mecanic
Drama 50 - Atena

b. Raportul d-lui Constantin Louka, geolog

Corint, 22 octombrie 1987

în luna august 1987 am vizitat biserica cuvioasei Teodora din Vasta - Arkadia. Mi-a stârnit interesul nu numai ca loc de închinăciune, dar şi din punct de vedere geologic. Cum se face că arbori atât de mulți şi de mari trăiesc normal pe acoperişul unei bisericuțe din piatră zidită acum aproape o mie de ani?

Puținul pământ de pe acoperiş se consideră că întreține şi hrăneşte 17 copaci mari şi mici cu rădăcini aproape inexistente, care se pare că pătrund printre pietrele bisericii, fără să le distrugă, pe când în alte cazuri acestea sparg stânci şi betoane, înlăuntrul şi în afara zidurilor nu se văd rădăcini care se duc în pământ, iar pereții nu se umflă sau se sparg din pricina lor. Pe de altă parte, copacii nu cad din cauză că nu sunt sprijiniți bine, nici din cauza vânturilor, iar biserica nu se năruie sub greutatea lor.

Din punct de vedere al geologie nu există explicație pentru acest fenomen. Este o minune continuă.

Constantin Louka
Geolog - Corint

c. Raportul d-lui Anastasie Tinka, teolog şi arheolog - istoric

Raport de cercetare

Subsemnatul Tinka Anastasie, teolog, arheolog - istoric, făcând pe data de 9 mai 1988 o cercetare la

biserica cuvioasei mucenițe Teodora aflată în regiunea Vasta din Arkadia, am constatat următoarele:

Bisericuța cuvioasei mucenițe şi fecioare Teodora se află la trei kilometri de ieşirea din satul Isari, lângă un drum de pământ cu multe curbe. Este zidită deasupra unui izvor. în partea de nord stăpâneşte o coastă înaltă acoperită cu vegetație sălbatică, numită „coasta lui Papadima", iar la sud- est se întinde o regiune numită de localnici „Stânca roşie".

Este vorba de un aşezământ mic, cu dimensiunile: la vest 4,05 m, la est 4,45, la sud 6,00 şi la nord 6,45. înălțimea ajunge la 2,60 m. Singura intrare se află în partea vestică, având o înălțime de 1,60 m şi o lățime de 0,67. în partea sudică există doi stâlpi de susținere din piatră, zidiți şi ei probabil puțin mai târziu decât biserica. Partea de sud este foarte aproape de valea pârâului, adâncă cam la doi metri, în partea de est s-a format o cavitate incompletă. Se observă, de asemenea, urme de bordură, care se întind şi pe o bucată din partea sudică.

Privind structura zidului, se vede că acolo a fost o intervenție omenească, ce a vrut să repare stricăciunile provocate de timp, lucru ce se observă şi la pragul de sus al uşii de la intrare, reparat cu un amestec de ciment. Grosimea zidului diferă dintr-o parte în alta: lângă intrare aceasta este de 0,68 m, în partea sudică este de 0,74 m etc.

Spațiul interior al bisericii este mic; nu depăşeşte 12-15 metri pătrați, iar Sfântul Altar este de circa 4-6 metri pătrați. Acesta este despărțit prin- tr-un

perete - catapeteasmă - în care există doar uşile împărăteşti. Zidurile laterale interioare ale naosului sunt neregulate şi de o culoare fumurie, probabil din cauza lumânările aprinse şi de la tămâie. în partea de nord a peretelui naosului, la înălțimea staturii unui om, există patru urme de picturi ce înfățişează capetele unor sfinți încadrate în cercuri de slavă. Din înscrisurile aflate alături se vede că ele îi reprezintă pe Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Cosma, a treia conține capul unui înger, iar a patra o înfățişează pe cuvioasa Teodora, căci se descifrează bine literele Teo. Pe lângă acestea, în partea de sud mai există, la aceeaşi înălțime, alte trei picturi în formă ciclică, prima dinspre catapeteasmă înfățişându-1 pe Sfântul Ioan Botezătorul.

Estimarea mea spune că biserica a fost construită în ultima perioadă a Imperiului Bizantin, după anul 1260 d.H., fără să pot preciza cu exactitate acest lucru.

Acoperişul bisericii este placat cu lespezi de piatră, probabil luate din valea râului. Cu toate acestea, pe acoperiş au crescut 18 copaci mari şi mici, fără să fie socotiți şi cei proaspăt răsăriți. Pe restul acoperişului, atâta cât nu este acoperit de trupurile copacilor, au crescut diferite plante de prin partea locului.

Copacii de pe acoperiş se pot număra? Sunt şase deasupra intrării şi în general în partea de vest. Sunt trei în partea nordică, trei în centru, unul în partea de est şi cinci în cea de sud. Cei mai mari dintre ei au grosimea: 1,70 m, 1,16, 1,15, 0,98, 0,90, 0,90, 0,75 şi cei

mai mici: 0,74, 0,60, 0,46, 0,39, 0,33,
0, 31, 0,30, 0,25, 0,20, 0,20. înălțimea celor mai mari depăşeşte douăzeci de metri. Sunt foarte zvelți şi elastici. Nouă din ei şi-au întins ramurile dincolo de marginile acoperişului. Copacii aceştia sunt de mai multe feluri. Vârsta lor este mai mică decât cea a bisericii, însă au multe secole de viață.

Rădăcinile acestor copaci nu par să pătrundă în zidurile bisericii, în afară de una, care se vede în partea de sud. Şi în vreme ce era de aşteptat şi firesc ca rădăcinile copacilor să influențeze odată cu trecerea timpului zidurile bisericii, n-a fost constatată niciun fel de asemenea influență. Nici măcar tavanul bisericii nu are urme de nereguli.

Greutatea copacilor, care în timpul vânturilor devine insuportabilă, n-a dereglat echilibrul static al acoperişului sau al clădirii. Nici măcar izvorul de apă care curge pe sub podea n-a creat vreo problemă. în ciuda tuturor acestora, bisericuța rămâne cea mai bună mărturie păstrată prin veacuri despre lucrurile minunate ale lui Dumnezeu.

întreaga creştere, existență şi viață a copacilor de pe acoperişul bisericii cuvioasei mucenițe şi

fecioare Teodora uimeşte, depăşeşte orice explicație logică şi firească a omului. Ea arată o însuşire rară, intervenția lui Dumnezeu asupra creației Lui, minunea.

Iraklio - Atena, 10 mai 1988
Rezultatul cercetării

d. Articolul d-lui P. Makrigiannis, geolog,
în revista „Al treilea ochi"

Uneori se întâmplă şi imposibilul - Şaptesprezece copaci imenşi pe acoperişul unei bisericuțe!

Atunci când un inginer de-al nostru va reuşi să sprijine greutatea mai multor tone care este accentuată de vânturi pe acoperişul unei biserici gata să se prăbuşească, din secolul al Xll-lea, poate că atunci vom începe să pricepem natura cu mintea noastră.

Un fenomen uimitor - care dacă se făcea cunoscut ar fi stârnit în lumea întreagă discuții şi cercetări - există şi se întâmplă de mulți ani în țara noastră. Mai concret, în afara Tripolului, la o depărtare de doi kilometri de Megalopol, pe drumul spre Kalamata, cotind la dreapta spre satul Isari, ne aflăm în fața celui mai neobişnuit joc al naturii. Pe acoperişul unei mici biserici bizantine din secolul al Xll-lea cresc şaptesprezece copaci imenşi! După cum ne putem da seama fiecare, e vorba de o greutate colosală de multe tone, care cu adevărat se sprijină pe

nimic.

Desigur, de la prima privire exterioară eşti impresionat, dar presupui că trunchiurile uriaşe ale copacilor traversează acoperişul şi se implântă în solul de sub biserică. însă, când intri în ea, rămâi fără grai. înlăuntrul bisericuței nu se observă nicio rădăcină, nicio rămurică. Toți aceşti copaci imenşi se înrădăcinează în nimic, sau mai bine-zis doar pe o bucată de câțiva centimetri de acoperiş!

Primul gând greşit care ne trece prin minte este că rădăcinile se duc chiar de-a lungul zidurilor învechite, pătrunzând în pământ. Dar ca geolog sunt în măsură să ştiu foarte bine că zidurile s-ar fi deschis şi crăpat chiar şi din pricina unui singur copac, cu atât mai mult a şaptesprezece.

Pe de altă parte, greutatea lor uriaşă se accentuează atât de mult atunci când bate vântul, încât o minte logică nu poate concepe că bisericuța poate rămâne în picioare. Iar altitudinea (de aproape 700 de metri) vorbeşte singură de puterea vânturilor de aici. Locuitorii dimprejur spun încă cum în locul cu pricina nu ninge niciodată, pe când la distanță de câțiva metri totul este alb...

Pentru mintea noastră de ingineri, care n-a lăsat nici măcar un ungher pentru neobişnuit, există o mare surpriză care trebuie văzută, la doar câțiva kilometri de Atena.

*(Revista „Al treilea ochi***", *Voi. 29, Octombrie, 1993, p. 50)*

CAPITOLUL VI Minunile cuvioasei mucenițe Teodora

1.

Neaşteptata oprire a creşterii apelor din vadul ridicat de oameni în apropierea bisericii

Bătrânii locuitori din satele din apropierea bisericuței cuvioasei Teodora, şi mai ales cei din Vasta, povestesc următorul lucru minunat, petrecut în locul de închinăciune în primele decenii ale secolului XX.

Mai demult, la începutul verii, locuitorii satelor care aveau grădini acolo unde curgeau apele provenite din izvorul de lângă bisericuță, ridicau un dig lângă izvor şi făceau un vad pentru a-şi uda din el culturile pe care le aveau acolo. Au construit acest dig până în anul 1970.

Într-un an, în primele decenii ale secolului XX, pe când cei interesați terminaseră digul şi apele începuseră să se strângă în micul vad artificial, pe neaşteptate acestea au rămas pe loc şi nu s-au mai înălțat, deşi izvorul continua să curgă neîntrerupt. Cei aflați de față discutau şi se mirau de ce nu mai creşte apa. însă un bătrân, care urmărea lucrările şi discuțiile oamenilor, dându-şi seama de pricina acestui fenomen, le-a spus:

„Lucrați într-un loc sfânt şi înjurați fără reținere. Iar vreunul dintre voi le-a hulit pe cele dumnezeieşti. Ceea ce vedem în fața noastră nu este întâmplător. Este pedeapsa lui Dumnezeu".

Această întâmplare neobişnuită s-a făcut imediat cunoscută locuitorilor din satele dimprejur şi

a fost comentată în diferite feluri, dându-şi cu toții seama că e vorba de o intervenție dumnezeiască. însă locuitorii satului Vasta, cutremurați de întâmplare, s-au hotărât ca în ziua următoare să săvârşească în bisericuța cuvioasei Teodora Sfânta Liturghie şi paraclisul.

A doua zi, aşadar, în timpul Sfintei Liturghii, atunci când preotul făcea ieşirea mare, ținând Cinstitele Daruri în mâini, deodată, spre uimirea credincioşilor, apele au început să urce spre partea de sus a digului.

în felul acesta s-a dovedit că acel bătrân cuvios şi cucernic avusese dreptate atunci când le-a făcut observație lucrătorilor digului pentru necuvioşia lor.

Minunea s-a făptuit deoarece pocăința sinceră, rugăciunile şi implorările locuitorilor din satele vecine L-au îmbunat pe Dumnezeu. Domnul nostru Cel iubitor de oameni, ascultând şi rugăciunile cuvioasei mucenițe şi fecioare Teodora, n-a întârziat să redea ordinea firească a lucrurilor în acel spațiu. Astfel, i-a binecuvântat şi pe săteni cu apă din abundență, pentru udarea grădinilor şi a culturilor lor.

Cuvioasa ocroteşte copacii ei şi nu lasă să fie tăiați

Aceiaşi bătrâni povestesc încă şi următoarele minuni care s-au întâmplat la bisericuța cuvioasei Teodora înainte de războiul din 1940.

a. A paralizat mâna unui tăietor de lemne

Odată, într-o discuție în legătură cu puterea suprafirească care de secole ține copacii cei înalți de pe acoperişul bisericuței cuvioasei Teodora, imul dintre cei prezenți, fiind neîncrezător, dar şi „îndrăzneț", a răspuns: „Ce minune? Ce poveşti spuneți? Eu o să mă urc să tai copacii". Peste puțin timp, a plecat spre bisericuță cu toporul în mână. Din curiozitate, l-au urmat şi câțiva dintre cei care discutaseră mai înainte, ca să vadă până unde ajunge egoismul şi necredința „viteazului" lor consătean, îndată ce a urcat pe acoperiş - în chip neobişnuit -, toporul i-a scăpat din mână şi totodată a simțit cum aceasta i se înmoaie şi-i paralizează. înfricoşat, dar şi smerit, a coborât şi s-a întors acasă tăcut.

b. Un roi de țânțari a împiedicat tăierea copacilor

O minune asemănătoare cu cea de mai sus:

Un alt necredincios şi trufaş, într-o discuție, a susținut că „copacii de pe acoperişul bisericuței nu sunt nimic deosebit, ci sunt un fenomen natural, iar întâmplările despre Teodora sunt poveşti pentru neştiutorii de carte şi pentru naivi. Iar mândria lui era atât de mare, încât l-a făcut să declare: „Eu mă voi duce să tai copacii ca să-i pun pe foc; după cum ştiu, pot aduna de acolo nişte lemne bune". Şi, într-adevăr, a vrut să-şi pună în practică hotărârea, însă a eşuat jalnic. S-a urcat, aşadar, pe acoperişul bisericuței, dar înainte de a apuca să facă vreo mişcare, un roi des de

țânțari, ca un nor, l-a înconjurat şi l-a silit să coboare ruşinat.

Astfel Domnul - încă o dată - le-a arătat ateilor, necredincioşilor, îndoielnicilor şi egoiştilor că „e greu să dai cu piciorul în țepuşă".

Piedicile de mai sus, întâmplările vădite arată cu limpezime elementele minunii. Valoarea eşecului încercărilor de mai sus de tăiere a copacilor stă şi în faptul că în anii următori nimeni n-a mai îndrăznit să facă vreo asemenea faptă.

Este cu totul vădit că bisericuța, copacii şi izvorul cel sfințit se află sub ocrotirea cuvioasei mucenițe şi fecioare Teodora.

3.
Cuvioasa doreşte săvârşirea de praznice în cinstea ei

Foarte caracteristică este povestirea pe care o relatează bătrânul învățător Constantin Stavrogiannis, din satul Desilla, pe care-o şi redăm mai jos. Este o mărturie demnă de crezut, lesne de înțeles şi curată, având în vedere şi profesia martorului. Cred că fiecare pelerin, vizitând spațiul sfânt în care s-a jertfit cuvioasa Teodora, dobândeşte multe trăiri şi reprezentări, văzând cum un număr mare de oameni din țara noastră şi din întreaga lume aleargă însetați până acolo. Iată, deci, cum îşi expune bunul dascăl gândurile şi constatările:

„Mă trag din satul Desilla, din regiunea Messinia. Când aveam 15-16 ani am mers în satul

Vasta din Arkadia şi împreună cu rudele m-am dus la bisericuța cuvioasei Teodora. Am văzut un aşezământ învechit şi pe acoperişul lui copaci foarte înalți. Intrând în bisericuță, care era oarecum întunecată, am văzut cum de pe tavan atârnă în jos, ca o pânză de păianjen, rădăcini mari şi mici, care ne ajungeau până la creştet. Am văzut, desigur, copacii de deasupra bisericuței, dar mintea mea nu s-a gândit cum stau ei pe acoperiş şi cum de nu căzuseră până atunci.

Acum aproape zece ani am vizitat împreună cu soția mea bisericuța cuvioasei Teodora, unde ne-am întâlnit cu un bătrân din satul Vasta, care ne-a povestit o întâmplare din trecut. Era copil de 12-15 ani - în vremea aceea - şi, la praznicul cuvioasei Teodora, după Sfânta Liturghie s-a făcut ospăț. In toiul ospățului s-au întâmplat nişte certuri serioase şi episcopul Megalopolului, când a aflat asta, a poruncit ca de anul viitor să nu se mai facă praznic la bisericuță.

După oprirea praznicului, apele izvorului aflat lângă temeliile bisericii au încetat să mai *curgă.*
Noaptea, cuvioasa Teodora i s-a arătat - în vis - episcopului şi i-a spus: „N-ar fi trebuit să interzici praznicele. Dorința mea este ca în fiecare an să mi se săvârşească praznic". După aceea, episcopul a fost nevoit să îngăduie ca praznicele să se reia, încât izvorul a început imediat să curgă ca mai înainte. De asemenea, ne-a spus că în acelaşi an, iarna, în valea cuvioasei Teodora, dar şi în regiunea din jur, a căzut zăpadă multă şi au bătut vânturi puternice. Acestea au făcut mari daune şi au fost smulşi copaci şi rupte ramuri. (Am văzut cu ochii noştri.) Din copacii

cuvioasei Teodora n-a fost ruptă nici măcar o rămurică.

în fine, trebuie să spun că, după cum mi-a mărturisit sora mea Ecaterina Mandelou, în vechime, cuvioasa Teodora era cinstită în fiecare an în marțea Paştilor (Marțea Luminată), şi nu la 11 septembrie.

Desilla, 6.08.1992

4.

Apariție revelatoare a cuvioasei Teodora, în urmă cu 40 de ani, în visul unui copil

M-am născut într-o comună din regiunea Messinia. în anul 1956 aveam 12 ani şi-mi petreceam vara la rudele mele, într-un sat de lângă bisericuța cuvioasei Teodora din Vasta.

într-o zi din luna august, l-am rugat pe unchiul meu să-mi permită să merg pentru a mă închina la bisericuța cuvioasei Teodora, însă el nu m-a lăsat, fiindcă îi era teamă să nu mă muşte vreun şarpe pe drum.

Noaptea, pe când dormeam, am avut următorul vis ciudat: se făcea că eram singur, lângă biserica cuvioasei Teodora, în partea de apus a acesteia, aproape de dig, privind vadul pe care-1 făcuseră locuitorii regiunii din jur pentru a uda ogoarele lor. (Vadul acesta, care avea cam 20-25 de metri pătrați, era făcut în fiecare vară, pentru ca apa ce curgea din izvor să se strângă în el.)

Deodată am văzut cum din cealaltă parte a vadului venea spre bisericuță cuvioasa, însoțită de doi

bărbați. Purtau cu toții veşminte lungi şi umblau desculți pe deasupra apelor. Bărbații erau bruneți, de statură potrivită şi purtau barbă. După cum cuget acum, semănau cu Sfântul Nicolae din Lesbos.

Cuvioasa era înaltă (cam 1,70-1,80m) avea înfățişare frumoasă şi mers grațios. Fața îi era rotundă şi obrajii trandafirii. Părul îi era des şi îi ajungea până mai jos de mijloc. Avea ochii ca două migdale şi sprâncenele frumoase şi groase. Purta un veşmânt lung, de culoare maronie. Mânecile erau lungi, dar înguste. La gât veşmântul era puțin deschis. în jurul trupului său exista un cerc de lumină.

Au trecut pe lângă mine şi au intrat în biserică. La trecerea lor am simțit bucurie şi uşurare. Cuvioasa, intrând în bisericuță, a stat în stânga uşii, pe un tron.

Am intrat şi eu în bisericuță şi am făcut plecăciune în fața cuvioasei. Atunci ea mi-a spus: „Mâine vreau să vii aici". „Desigur, voi veni", i-am răspuns. Peste puțin timp au ieşit cu toții din biserică, plecând prin acelaşi loc. Când m-am trezit, i-am povestit visul mă tuşii mele, dar m-au împiedicat să merg la bisericuță, pentru că era foarte cald. Eu am stat supărat toată ziua, fiindcă nu-mi ținusem promisiunea în fața cuvioasei.

în seara acelei zile, după ce am adormit, am avut din nou acelaşi vis, cu diferența că, atunci când m-am dus să-i pun metanie cuvioasei la tronul pe care stătea, ea s-a ridicat în picioare şi mi-a spus cu asprime: „De ce n-ai venit astăzi, când te-am aşteptat?" Eu m-am dezvinovățit, spunând că nu m-au lăsat rudele, iar aceea a continuat: „Dacă nici mâine nu vei veni, te voi pedepsi". Apoi a plecat supărată,

umblând desculță pe ape împreună cu cei care o însoțeau.

Când m-am trezit, fără să mai spun nimănui că am văzut-o pe cuvioasă în vis, l-am înştiințat pe unchiul meu unde mă duc şi am plecat spre Vasta. Hotărâsem să mă duc la bisericuță. în drumul meu am găsit nişte flori sălbatice şi am împletit o cunună. Nu voiam să merg şi să mă închin la cuvioasă cu mâinile goale. Ajungând la biserică, m-am dus şi am sărutat icoana cuvioasei, după ce mai înainte i-am cerut iertare pentru călcarea promisiunii mele. Chipul cuvioasei, pe care-1 văzusem în vis, era exact ca în icoana sa.

După ce am pus cu emoție, dar şi cu bucurie, cununa de flori pe icoana ei, am plecat spre sat. Ajungând acasă, I-am mulțumit lui Dumnezeu şi cuvioasei pentru că m-au păzit şi nu mi s-a întâmplat ceva rău pe drum.

Sincer, când îmi aduc aminte de visul acela, cred că-1 văd aievea, aşa cum l-am trăit, intens, în cele două nopți binecuvântate de august, în anul 1956.

De atunci şi până astăzi îl slăvesc pe Dumnezeu, pentru sfințenia şi puterea pe care i le-a dat roabei Sale. Cuvioasa mucenică şi fecioară Teodora şi lumea întreagă, credincioşi, puțin credincioşi şi atei văd în bisericuță minunea unică şi neobişnuită a întregii Creştinătăți, aşa cum a cerut-o în rugăciunea ei".

Halandri, 24.05.1996 Cu
iubire întru Hristos,
H. M.

5.

Vindecarea unui om care suferea de o boală a cefei

„(...) Prima oară (când am vizitat acest loc sfânt şi minunat), sunt dator să mărturisesc, pentru a nu părea nemulțumitor şi nerecunoscător către făcătoa- rea de minuni Teodora, că aceasta m-a ajutat mult, şi anume:

După săvârşirea Sfintei Liturghii, am cântat (în biserică) şi paraclisul cuvioasei Teodora.

îndată ce am început canonul paraclisului, m-a apucat o durere care mă chinuia deseori şi care se numeşte *sindrom nervos cervical...* **în clipa aceea mă durea mai rău ca alte dăti şi, ca de obicei, am început să-mi frictionez ceafa făcând mişcări în formă de cruce... Dar deoarece această durere cumplită stăruia, am zis cu credință: «Cuvioasă Teodora, te rog mult să mă scapi de această boală».**

Din ceasul acela au trecut doi ani, şi mare este harul cuvioasei Teodora, şi de atunci nu am mai simțit nici cea mai mică durere. Pe când alteori mă durea de două-trei ori pe săptămână...

De aceea îi sfătuiesc pe cei care suferă de asemenea boli de natură nervoasă să creadă şi să cheme harul cuvioasei Teodora şi să fie încredințați că se vor vindeca" (Spanoudakis Iacov, „Sfântul Panaghiotis", Atena, 1986, pp. 13 şi 14).

6,
Vindecarea unei femei care suferea de o boală gravă

Mă numesc Dina Giannopoulos şi locuiesc pe strada Sfântul Ioan nr. 81, Atena. Consider că-i de datoria mea să-mi aduc recunoştința către Domnul Iisus Hristos, către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu şi către cuvioasa Teodora, care m-au ajutat să-mi redobândesc sănătatea şi să mă vindec de boala gravă de care sufeream.

Pe 24 mai 1989 m-am îmbolnăvit, adică mi-au apărut dureri în burtă şi mi s-au umflat picioarele. Am intrat de urgență în spital pentru analize şi doctorii mi-au făcut tratament. Din păcate însă, sănătatea mi s-a înrăutățit. (Burta mi s-a umflat, nu mai puteam să urc scările, părul mi-a căzut după o criză puternică de febră, m-am îngălbenit la față, cu alte cuvinte devenisem un cadavru viu...)

Mă rugam încontinuu la Domnul să-mi asculte rugăciunile şi să-mi redea , sănătatea. Intr-o zi, prietenele mele mi-au spus că vor merge într-o excursie - pelerinaj la bisericuța cuvioasei Teodora din Vasta Arkadiei. Auzisem despre locaşul acesta şi voiam să mă duc şi eu, dar sănătatea nu mi-o îngăduia. Le-am spus atunci prietenelor mele să se roage pentru mine. Acestea nu numai că s-au rugat pentru redobândirea sănătății mele, dar au făcut şi o Sfântă Liturghie. Şi, o, minunea lui Dumnezeu! Am simțit că picioarele mi se întăresc şi sănătatea mi se îmbunătățeşte pe zi ce trece. Burta a început să mi se dezumfle şi, în general, mi-am revenit cu totul. Am

hotărât să merg la doctor. Când m-a văzut, n-a putut să-şi creadă ochilor. Şi fără şovăială mi-a spus că e vorba de o minune şi că credința mea a fost cea care m-a ajutat şi m-a salvat.

Da! A fost o minune. Domnul nostru şi cuvioasa Teodora mi-au ascultat rugăciunile şi m-au făcut bine. Din ziua aceea întunericul a plecat şi în sufletul meu a pătruns lumina.

îi mulțumesc Domnului, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, cuvioasei Teodora şi tuturor Sfinților, pe care i-am rugat cu lacrimi să-mi redea sănătatea. Le mulțumesc din adâncul sufletului meu, îi slăvesc şi îi rog, acum, când mă simt mai bine decât înainte,

să mă ocrotească şi să continue să-mi dea sănătate trupească şi sufletească.

Atena,
August, 1990

7.
Vindecarea unui bolnav de rinichi

Mă numesc Polikarpos Patouhas. Am suferit de rinichi. Din data de 27.12.1990 am început curățirea sângelui. La început de trei ori pe săptămână, iar după aceea o dată. Apă îmi era interzis să beau. Funcționarea rinichilor mi se redusese foarte mult. Pe 10.08.1991 am mers în pelerinaj la bisericuța cuvioasei Teodora din Vasta.

Deoarece nu puteam să beau apă, am rugat-o pe cuvioasă să mă fac puțin bine, măcar să beau apă. Am luat doi litri de apă din izvor şi am băut-o. De atunci rinichii mei au funcționat bine şi s-a întâmplat o minune. Am încetat orice tratament şi sunt - cu ajutorul lui Dumnezeu - foarte bine. Doctorii spun că altceva m-a ajutat. Dar eu ştiu că doar Dumnezeu şi apa din izvorul cuvioasei Teodora. Eu aşa simt. Iar doctorul american la care m-am dus pentru transplant, a fost şi el uimit de vindecarea rinichilor mei. Eu m-am izbăvit prin apele cuvioasei Teodora şi prin rugăciune".

Nafpaktos, 1.12.1993

8.

Apariția cuvioasei Teodora în somnul unei credincioase creştine

a. Icoana cuvioasei Teodora... dăruită unei femei cu acelaşi nume, care o căuta.

Atena, 20.11.1986

în vara anului 1984 am luat de la Fundația Ortodoxă Apostolul Varnava diferite icoane de Sfinți, dintre care una era a cuvioasei Teodora din Arkadia, pe care n-o cunoşteam.

Am dat icoanele părinților mei, Victor şi Elena, să le ducă la Mikonos şi să le dăruiască rudelor şi cunoscuților.

Atunci când părinții mei s-au dus la Mikonos, au hotărât să-i dea icoana cuvioasei Teodora unei verişoare de-a lor pe care o chema tot Teodora. Toată această croială a lucrurilor a fost voia vădită a lui Dumnezeu, adică icoana cuvioasei Teodora să meargă la Teodora Skagia din Mikonos, care de mulți ani căuta o icoană a cuvioasei şi nu putea să găsească. Iar în cele din urmă această mare dorință a ei s-a împlinit.

în ajun, când tatăl meu urma să-i ducă icoana acasă, s-au întâmplat cele pe care le scrie într-o scrisoare. însă minunat este că, deşi cuvioasa Teodora era cu totul necunoscută în familia noastră, i-a apărut în vis mătuşii mele, exact aşa cum este înfățişată în icoană.

Eustratie Marinakis

b. Cuvioasa s-a arătat ca monahie

„Am văzut-o aşa cum era în icoana pe care mi-ați dăruit-o. Am întrebat-o cine este şi mi-a spus: «Vin de foarte departe, când îți vor spune cine sunt, te vei minuna». Şi chiar a doua zi mi-ați adus icoana şi, văzând-o, am lăcrimat. în fiecare an, pe 11 septembrie, îi fac priveghere toată noaptea".

3.01.1986

Teodora Skagia, Mikonos

c. Credincioasa i-a mărturisit unui preot arătarea cuvioasei

Mikonos, 24.07.1987

Dragul meu părinte Anastasie, Domnul să vă binecuvânteze.

Am primit cu multă bucurie şi mulțumire epistola voastră din 17 ale lunii şi vă răspund acum.

Astăzi când vă scriu, la ora 12 la amiază, am mers la Teodora Skagia (din neamul Gripari), căreia i-am spus despre epistola primită de la sfinția voastră. E greu să vă scriu cât de mult s-a bucurat şi, desigur, după cum mi-a spus, vrea s-o ajut să vă răspundă la scrisoarea primită luna trecută în legătură cu aceeaşi problemă...

în timpul discuției noastre, mi-a spus cele pe care vi le scriu în continuare:

„Părinte, pe cuvioasa Teodora am căutat să o aflu şi am întrebat pretutindeni, vreme de mulți ani, şi în Atena, unde am fost acum câțiva ani, la

mănăstirea unde m-am dus să mă închin, am întrebat despre cuvioasă şi n-am putut afla. Cu doi în urmă am văzut-o în vis pe cuvioasă, exact aşa cum este înfăţişată în *icoana* **pe care o am. (Mi-a arătat o icoană care o înfăţişează pe cuvioasa Teodora din Vasta în chip de monahie care se roagă înconjurată de o slavă de lumină, spunând: „Doamne, fă din părul meu copaci şi din sângele meu râu".) în mintea mea se afla încontinuu această dorinţă: voiam s-o văd pe cuvioasă, să mă închin şi să primesc binecuvântarea ei".**

Şi să vedeţi, cuvioasa i-a împlinit dorinţa şi rugăciunea neîncetată pe care o făcea zi şi noapte, şi i-a dăruit icoana sa. (Uitaţi-vă la scrisoarea pe care o aveţi în mână şi pe care ea a trimis-o rudei sale, Marina.)

A găsit apă în fântâna pe care a săpat-o

în continuare mi-a spus că în ziua în care a primit scrisoarea sfinţiei voastre, ce conţinea icoanele cuvioasei Teodora, aceasta din urmă i-a binecuvântat o fântână pe care o săpase pe ogorul ei, încât a găsit destulă apă. Şi crede nezdruncinat şi încredinţează că este minunea cuvioasei Teodora...

Dragă părinte, sunt foarte emoționat pentru harul pe care cuvioasa mi l-a descoperit şi mie, păcătosului şi nevrednicului...

Cu iubire în Domnul nostru, Iisus Hristos şi smerite binecuvântări,

Prot. Gheorghe Zouganelis
Preot al bisericii mitropolitane Izvorul Tămăduirii - Mikonos

în bisericuța cuvioasei Teodora îl căutăm pe Dumnezeu sau ne caută Acela?

Cuvioase cunoscute şi femei virtuoase necunoscute care s-au nevoit ca „monahi" în mănăstiri şi sihăstrii

1.

Cuvioase care s-au nevoit ca „monahi" şi au fost recunoscute după adormirea lor

După căutări făcute în diferite sinaxare, au fost găsite opt cuvioase cunoscute, care s-au nevoit în obşti de bărbați ca „monahi".

Vrednic de notat este că - prin uneltirile stăpânului întunericului - şase dintre ele au primit „focul" calomniei. Dintre cele care au fost calomniate, trei, după cum vom vedea în viețile lor, n-au dezvăluit că sunt femei până la moarte, iar celelalte au fost nevoite să se facă cunoscute într-un cerc mai larg sau mai strâmt de credincioşi sau de cunoştințe.

CAPITOLUL VII

Dintre alte două cuvioase femei care au fost calomniate, prima a fost recunoscută de soțul ei într-o mănăstire de călugări şi, în continuare, s-a închinoviat într-o mănăstire de maici, iar cealaltă a fost recunoscută ca fiind femeie după adormirea sa.

a. Viața primei cuvioase, care se numea Matrona („Vavilas"), dezvăluie următoarele:

Cuvioasa Matrona se trăgea din Pergi - Pamfilia şi a trăit în secolul al V-lea d.H. S-a căsătorit Ia vârstă fragedă cu Domețian şi au dobândit o fată. Mai târziu s-a mutat cu toată familia la Constan- tinopol. Acolo a făcut o legătură de prietenie cu o creştină credincioasă, pe nume Eugenia. Mergea regulat la biserică şi, dorind să se afierosească cu totul lui Dumnezeu, s-a hotărât să-şi părăsească familia şi să se închinovieze.

După ce a încredințat-o pe fiica ei unei prietene evlavioase şi credincioase din Sosonna, a plecat la o mănăstire de călugări, îmbrăcată în bărbat şi luând numele de „Vavilas". însă soțul ei a căutat-o şi, când a aflat în ce mănăstire intrase, cuvioasa - pentru a nu-şi pune mântuirea în primejdie - a plecat la Ierusalim, unde s-a închinoviat la o mănăstire de maici.

După trecerea anilor, când îmbătrânise deja, s-a întors la Constantinopol, unde a întemeiat o mănăstire de maici în care s-au adunat multe monahii. în obştea aceasta a trăit în iubire de Dumnezeu şi a adormit întru Domnul la vârsta de o sută de ani. Pomenirea ei se săvârşeşte de către Biserica noastră la 9 noiembrie.

b. Viața celei de-a doua cuvioase, care se numea Eufrosina („Smarandos"), spune:

Cuvioasa Eufrosina din Alexandria a trăit în secolul al V-lea d.H. într-o obşte de călugări, sub numele de „Smarandos", vreme de 38 de ani, fără să fie recunoscută de cineva. înainte de a-şi încredința sufletul în mâinile Domnului, s-a făcut cunoscută iubitorului său tată, Pafnutie, care - în chip minunat - în ceasul acela se afla lângă ea. Deşi acesta de mulți ani era în strânsă legătură de prietenie cu monahul „Smarandos" şi era mângâiat de el pentru pierderea fiicei lui, Eufrosina, cu toate acestea n-a recunoscut-o, deoarece purta veşminte bărbăteşti. După înmormântare, tatăl ei a rămas la mănăstirea aceea şi a fost tuns monah. Biserica noastră îi cinsteşte ca pe nişte cuvioşi, la 25 septembrie.

2.
Cuvioase cunoscute care, trăind „ca monahi", au fost calomniate şi n-au dezvăluit că sunt femei

Cele trei cuvioase care, trăind în mănăstiri de călugări „ca monahi", n-au reacționat atunci când au fost calomniate din diferite motive, sunt:

1. Cuvioasa Ana („Eufimie"), făcătoarea de minuni

Aceasta a trăit în secolul al VlII-lea d.H. S-a născut în Bizanț şi era căsătorită. După moartea soțului său, care fusese diacon, şi a celor doi fii ai ei,

s-a tuns pe ascuns în monahism şi, îndepărtându-se

de Constantinopol, s-a prezentat la o mănăstire de călugări sub numele de „Eufimie". Egumenul, crezând că este bărbat - eunuc l-a primit la mănăstirea aceea. însă după puțin timp a părăsit mănăstirea - cu binecuvântarea egumenului - şi a intrat în altă mănăstire, împreună cu părintele ei duhovnic, care o tunsese monahie. Trăind bineplăcut lui Dumnezeu, îmbrăcată în veşminte bărbăteşti, a săvârşit multe minuni şi a devenit foarte cunoscută. Mulți au dorit să se nevoiască alături de ea, dar, datorită spațiului îngust şi cu binecuvântarea cuviosului patriarh Tarasie, a plecat la altă mănăstire.

Monahul „Eufimie", cu harul Sfântului Duh, săvârşea minuni în fiecare zi. însă urătorul de oameni, diavolul, a sădit zâzanie între el şi un alt monah, care, bănuind că este femeie, l-a vorbit de rău şi l-a calomniat. Cuvioasa a primit cu mulțumire aceste acuzații. Monahul cel viclean, pentru a se încredința că nu este bărbat, o urmărea pe furiş, nu cumva va reuşi s-o vadă „dezgolită". După ce a eşuat în scopul lui şi a fost pedepsit pilduitor de Puterea dumnezeiască, a mers în patria lui, unde a fost osândit la moarte pentru o crimă pe care-o făcuse mai înainte.

Binecuvântatul „Eufimie", vrând să se ferească de slava oamenilor, datorită multelor minuni pe care le săvârşea, dar vrând să evite şi scandalizarea sufletelor, s-a mutat la altă mănăstire. în cele din urmă a ajuns la o mănăstire din apropiere de Bizanț, unde, trăind ascetic, a continuat să facă minuni, fără să fie recunoscut ca femeie până la moartea lui.

Biserica noastră cinsteşte pomenirea sa la 29 octombrie.

b. Cuvioasa Teodora („Teodor") din Alexandria

Fericita aceasta a trăit în secolul al V-lea d.H. A fost căsătorită şi s-a nevoit ca „monah" într-o mănăstire de călugări, sub numele de „Teodor". A ales viața monahală după ce a săvârşit păcatul adulterului, şi n-a fost recunoscută până la adormirea sa. Şi, deşi a fost acuzată că este „tatăl" unui copil din flori, a primit această calomnie şi l-a crescut pe acela dincolo de porțile mănăstirii sale de metanie. Este cinstită de Biserica noastră la 11 septembrie.

c. Cuvioasa Maria („Marian")

Binecuvântata Maria s-a născut în Thebaida Egiptului, dar nu ştim când a trăit. Tatăl ei era bogat şi se numea Eugeniu. După moartea soțului ei, şi-a împărțit bunurile, şi-a luat fiica şi s-a dus la mănăstire, unde a şi rămas. Maria a apărut la mănăstire în veşminte bărbăteşti şi cu numele „Marian". Mai târziu a fost tunsă „monah", dându-i-se acelaşi nume. Părinții obştii considerau că este eunuc.

Odată, după ce a înnoptat la un han împreună cu alți frați de la mănăstire, a fost acuzată că a necinstit-o pe fiica hangiului. A primit calomnia şi ca urmare a fost izgonită de la mănăstire. După ce vreme de trei ani l-a crescut pe copilul pe care nu-1 născuse, a fost primită iarăşi de mănăstire, luându-1 şi pe acesta cu ea. După adormirea ei întru Domnul şi, desigur, înainte de a fi înmormântată, s-a dezvăluit

faptul că este femeie. Astfel, înfierarea de „desfrânat" s-a destrămat şi de atunci a fost socotită „fericită" şi „cuvioasă" şi a fost învrednicită cu multe cinstiri. Pomenirea ei se face la 12 februarie.

3.
Cuvioase care, nevoindu-se ca „monahi", au fost calomniate şi s-au făcut cunoscute

Alte trei cuvioase care, nevoindu-se ca „monahi" şi fiind acuzate de imoralitate, s-au făcut cunoscute, sunt cele de mai jos. Să vedem, aşadar, ce motive le-au făcut să ia această hotărâre.

a. Cuvioasa mucenică Eugenia („Eugeniu")

Această femeie evlavioasă s-a născut în Alexandria şi a trăit pe la sfârşitul secolului al II-lea. Era frumoasă, bogată, educată, iar tatăl ei era administratorul Alexandriei. La vârsta adolescenței, după ce a cunoscut religia dumnezeiescului Nazarie, le-a părăsit pe cele lumeşti şi împreună cu doi slujitori de-ai ei care erau eunuci, Prota şi Iakinthos, îmbrăcată bărbăteşte, s-a înfățişat la o obşte de călugări sub numele „Eugeniu".

Deşi, după o vedenie, egumenul a cunoscut că este femeie, a fost „primită" la mănăstire. A sporit în virtute şi după moartea egumenului a fost aleasă stareț. Domnul, pentru nevoințele sale duhovniceşti, a înzestrat-o cu har şi a săvârşit numeroase minuni.
însă o fată bogată, pe care o tămăduise, s-a îndrăgostit

de „el" şi l-a calomniat că a vrut s-o „siluiască", deoarece n-a vrut să părăsească viața monahală şi să se căsătorească cu ea. Administratorul căruia i s-a adus la cunoştință aşa-zisa faptă a poruncit prinderea lui „Eugeniu" şi a celor trei sute de asceți ai obştii şi închiderea lor în temnițe, până ce avea să hotărască osândirea lor la moarte. în ziua respectivă au fost conduşi în arena de teatru a oraşului, unde idolatrii aşteptau să vadă în ce chinuri îngrozitoare aveau să mucenicească asceții creştini.

în urma dialogului care a avut loc între administrator şi „Eugeniu", la care a participat şi cea care îl acuzase, Melanthia, cuvioasa, văzând că toți cred în calomnia aceea, a hotărât să spună cine este. Motivele care au condus-o la această hotărâre au fost următoarele:

a) Pentru a nu fi hulit numele lui Dumnezeu.

b) Pentru a dispărea orice urmă de bănuială adusă cetei creştinilor afierosiți, despre care putea să se spună că sunt imorali şi prefăcuți şi în acelaşi timp pentru a fi preamărit monahismul, care pe atunci se afla în primii ani de activitate şi răspândire.

c) Pentru a nu fi omorâți pe nedrept cei aproape trei sute de monahi.

d) Pentru a se întări credința creştinilor prigoniți de idolatri şi pentru ca credința lui Nazarie să fie bine-primită, ținând seamă de faptul că ne aflăm abia la sfârşitul secolului al II-lea.

e) Pentru a-i da prilejul calomniatoarei, dar şi celorlalți acuzatori ai săi, să se pocăiască.

f) Pentru a atinge coardele sensibile ale rudelor

ei, care s-ar fi putut pocăi şi intra în tabăra creştină, dar şi ale altora, care ezitau între idolatrie şi religia creştină.

Trebuie să accentuăm că această hotărâre a ei n-a fost influențată deloc de amenințarea cu osânda la moarte pentru o faptă pe care n-o săvârşise.

Apoi, după ce a spus cu voce tare din ce pricină a intrat într-o mănăstire de călugări, s-a adresat administratorului. I-a mărturisit emoționată că este fiica lui, Eugenia, pe care o caută, şi că este însoțită de doi slujitori eunuci, Prota şi Iakinthos.

Este cu neputință să se descrie ce s-a întâmplat în arena teatrului după cuvintele acestea.

în urma dezvăluirii ei, asceții obştii au fost eliberați, rudele sale s-au botezat şi au fost luate măsuri binefăcătoare pentru creştini. însă ceea ce i-a zdruncinat şi mai tare pe locuitorii Alexandriei a fost moartea surprinzătoare a calomniatoarei Melanthia şi arderea casei acesteia în urma unui trăznet. Această întâmplare ciudată i-a făcut pe mulți idolatri să se pocăiască şi să se boteze creştini.

Dintre rude, tatăl ei, Filip, după botezul său a devenit şi episcop, mărturisind despre credința lui Hristos. în fine, Eugenia, după moartea tatălui său, a plecat cu întreaga familie la Roma, unde pentru lupta sa în scopul răspândirii creştinismului a mucenicit împreună cu Prota şi Iakinthos. Pomenirea ei se cinsteşte la 24 decembrie.

b. Cuvioasa muceniță Suzana („Ioan")

Fericita Suzana s-a născut în Palestina, din părinți idolatri. A trăit în ultima jumătate a secolului al III-lea. Nesuferind lipsa de cuviință a părinților ei, s-a botezat creştină. După moartea lor, şi-a împărțit bunurile săracilor, s-a îmbrăcat bărbăteşte şi s-a închinoviat într-o mănăstire de călugări de lângă Ierusalim, luând numele „Ioan". Datorită nenumăratelor virtuți ale sale a fost aleasă egumen al acestei mănăstiri.

După ce a rămas acolo vreme de 20 de ani, a fost acuzată de o monahie că ar fi încercat s-o siluiască, fiindcă monahul „Ioan" n-a încuviințat să păcătuiască cu ea. Cuvioasa a primit calomnia cu linişte şi şi-a cerut iertare pentru păcatul de care fusese învinuită. Egumenul, cu acordul episcopului din regiune, a hotărât să-l caterisească pe „Ioan". Cuvioasa, aflându-se în această situație grea, a fost nevoită să descopere că este femeie. Atunci a cerut ca două fecioare şi două diaconițe să meargă cu ea într-un loc ferit, lucru ce s-a şi întâmplat, şi a dovedit faptul că este femeie. Episcopul, aflând acestea s-a cutremurat şi a dat poruncă să fie făcută diaconiță. De atunci fericita, după greaua încercare la care a fost supusă, a săvârşit multe minuni, în numele Domnului nostru Iisus Hristos.

Mai târziu, când domnitorul Alexandriei a mers la Elefteropol, în Palestina, pentru a aduce jertfă idolilor, cuvioasa a apărut pe neaşteptate înaintea lui şi L-a mărturisit pe Hristos. A fost supusă la chinuri

cumplite, dar - prin putere dumnezeiască - s-a însănătoşit. La urmă a fost bătută şi aruncată în foc, unde şi-a încredințat cinstitul suflet în mâinile Domnului, după cum şi-a dorit.

Biserica noastră cinsteşte pomenirea ei la 15 decembrie.

c. Cuvioasa Apolinaria („Dorotei")

Fericita Apolinaria a trăit în vremea împăratului Leon cel Mare (457-474), numit şi Makellis, din Tracia.

Tatăl ei se numea Antemie şi era administrator al Romei. Virtuoasa şi feciorelnica Apolinaria a vizitat Ierusalimul şi după ce s-a închinat la Sfintele Locuri a plecat la Alexandria. Pe drum i-a părăsit pe însoțitorii ei şi a devenit ascetă. După mulți ani de nevoințe şi schimbare a înfățişării sale, îmbrăcată în bărbat - eunuc, s-a nevoit la un schit de călugări, sub numele „Dorotei". Tatăl său, fiind un bun creştin, a trimis-o pe sora ei demonizată la egumenul schitului, care a încredințat-o avvei „Dorotei". Cuvioasa, fără să spună surorii sale cine este, s-a rugat fierbinte pentru ea şi peste câteva zile a fost eliberată de demon şi a plecat acasă. Peste puțin timp, cea tămăduită a fost aflată însărcinată, iar Antemie, crezând că făptuitorul este „Dorotei", a poruncit să fie adus în fața lui. Cuvioasa, după ce a arătat „într-un anume fel" că este fiica lui, le-a făcut pe rudele sale să se minuneze şi să se înfricoşeze pentru minunea săvârşită de ea.

Cuvioasa s-a întors la schit fără să spună nimic şi şi-a continuat nevoințele duhovniceşti până la

moarte, atunci când s-a şi descoperit că este femeie.

Biserica noastră îi cinsteşte pomenirea la 4 ianuarie.

4.
Cuvioasa Teodora din Peloponez, singura cuvioasă care a mucenicit ca „monah" după calomniere

După cum am văzut, dintre cele opt femei cuvioase care au trăit ca „monahi" în obşti de bărbați, doar trei au fost nevoite să răspundă la calomnie şi să mărturisească că sunt femei:

1) Cuvioasa Eugenia („Eugeniu"), în fața mulțimii şi în fața tatălui ei, administratorul Alexandriei, şi a rudelor sale, nu pentru a se izbăvi ea, ci pentru a-i izbăvi pe cei trei sute de împreună-nevoitori, pentru a se preaslăvi monahismul şi pentru a se întări creştinismul.

2) Cuvioasa Suzana („Ioan") în fața a patru femei (două fecioare şi două diaconițe), pentru ca cinstea ei să fie recâştigată după calomnierea pe care i-o adusese o maică şi pentru a opri smintirea monahilor şi monahiilor. Acest caz poate fi considerat o treabă interioară a obştii sau a Bisericii locale.

3) Cuvioasa Apolinaria („Dorotei"), doar în fața tatălui ei, administratorul Romei, care a înştiințat doar cercul restrâns al familiei.

Dintre cele trei cuvioase care au dezvăluit că sunt femei, doar cuvioasele Eugenia şi Suzana au

mucenicit pentru credința lor în Hristos, nu datorită calomniei şi nu pe când trăiau în obşti de călugări.

Prin urmare, în afară de cuvioasele cunoscute, care s-au nevoit în obşti de călugări sub înfățişare de „monahi", singura care a fost calomniată şi a mucenicit pe nedrept, fără să dezvăluie că este femeie, este cuvioasa mucenică şi fecioară Teodora din Peloponez, care nici n-a fost recunoscută - oficial - ca sfântă. După umila noastră părere, deoarece cuvioasa Teodora s-a smerit şi s-a jertfit pentru iubirea ei de Dumnezeu şi pentru vrăjmaşii săi, Domnul i-a împlinit cererile din rugăciunea rostită înaintea tăierii capului şi a cinstit-o îndeosebi, prin veacuri, dăruindu-i cununa biruinței.

Cuvioasa mucenică şi fecioară Teodora, luptând sub stindardul Crucii Domnului, a rămas credincioasă până la moarte. N-a îndepărtat de la ea potirul „crucii". L-a mărturisit pe Domnul cu cuvântul şi cu lucrul, în mijlocul acestui neam „viclean şi păcătos" (Marcu 8: 38) şi a umblat pe „calea îngustă" (Matei 7:14) a muceniciei.

A urmat calea crucii şi a fost aflată de învățătorul Ceresc vrednică şi neprihănită. A ținut poruncile Sale, pentru a nu auzi: „Cel ce nu-şi ia crucea şi nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine" (Matei 10: 38).

Cuvioase cunoscute care au trăit ca „monahi" în sihăstrii şi au fost recunoscute după adormirea lor

în afară de cuvioasele femei pomenite mai sus, care s-au închinoviat ca „monahi" înainte de secolul

al IX-lea d.H., vom vorbi pe scurt în continuare şi despre viața a încă două cuvioase care au trăit în sihăstrii înainte de secolul al VH-lea d.H. şi au fost recunoscute după adormirea lor întru Domnul.

Aceste două cuvioase sunt: Cuvioasa Pelaghia, care mai înainte fusese desfrânată, şi cuvioasa Anastasia Patriciana.

1) Cuvioasa Pelaghia (Pelaghie) a trăit în Antiohia pe la sfârşitul secolului al III-lea d.H. Era foarte bogată, dar şi frumoasă. însă sufletul ei, dimpotrivă, nu era împodobit de frumusețe, ci mizerabil. Se lupta să atragă mulți ibovnici, pentru a-i conduce în groapa păcatelor trupeşti. într-o zi a mers la biserică, unde episcopul Nonos vorbea despre pocăință. Pelaghia a fost cutremurată de predică, s-a căit sincer, s-a spovedit şi s-a botezat, s-a lepădat de viața desfrânată şi păcătoasă. La opt zile după botezul ei, s-a îmbrăcat într-o tunică bărbătească de păr şi, fără să fie văzută de cineva, a plecat la Ierusalim. Acolo s-a închis într-o chilie, pe muntele Măslinilor - sub numele „monahul Pelaghie" -, trăind neştiută de nimeni, în asceză. Dar episcopul Nonos, având harisma înainte-vederii, a
fost vestit „de sus" despre locul în care se află „Pelaghie".

După o nevoință de trei ani împotriva vrăjmaşului diavol şi a poftelor trupeşti, ascetul „Pelaghie" a adormit întru Domnul, şi atunci s-a descoperit că este femeie. Pomenirea ei se cinsteşte la

8 octombrie.

2) Cuvioasa Anastasia („Anastasie") se trăgea dintr-o familie bizantină foarte nobilă şi a trăit în vremea lui Iustinian (secolul al Vl-lea d.H.). A fost prima patriciană a împăratului. Virtuțile ei l-au făcut invidios pe împărat, şi de aceea a părăsit capitala şi a mers la Alexandria, unde cu cheltuiala ei a ridicat o mănăstire, în care trăia ascetic. Mai târziu, când a fost înştiințată că este căutată de Iustinian, s-a dus la schitul în care se nevoia awa Daniel, căruia i-a încredințat sufletul ei. Awa, după ce a îmbrăcat-o în bărbat şi i-a dat numele „Anastasie", a trimis-o într-o peşteră ascunsă, ca să-şi continue nevoințele, sfătuind-o să nu iasă de acolo, nici să primească pe cineva în vizită.

Cu porunca părintelui, doar un ucenic era lăsat să se apropie de gura peşterii, pentru a-i duce cele de trebuință pustnicului „Anastasie". Acolo a rămas închisă 28 de ani, şi, după adormirea sa, ucenicul care-i aducea hrană a văzut că este femeie. Pomenirea ei se cinsteşte la 10 martie.

Terminând această biografie scurtă a celor zece cuvioase femei care s-au nevoit ca „monahi", opt în obşti de călugări şi două în sihăstrii, ar fi o mare nesocotire din partea noastră dacă n-am vorbi şi despre cuvioasa femeie care s-a nevoit în Peştera Kievului la sfârşitul secolului al XVIII-lea, pomenită în cartea „Thebaida Nordului". Aceasta este „cuviosul Dositei" din Peşterile Kievului (25 septembrie 1776). Despre „acesta" se scrie în cartea respectivă: „A fost un zăvorât care a transmis tradiția paisiană în sudul

Rusiei şi l-a binecuvântat pe Sfântul Serafim să meargă la Sarov. în realitate era femeie şi se cunoştea cu împărăteasa Elisabeta".

6.
O femeie virtuoasă necunoscută, care trăia ca „monah" într-o obşte de călugări, a fost calomniată

în afară de cele 11 cuvioase cunoscute, care au trăit ca „monahi" în obşti şi sihăstrii de călugări, există negreşit şi altele, necunoscute, care s-au închinoviat în mănăstiri de călugări şi sihăstrii, fără să fie cunoscute până la moarte.

în prima categorie, în cartea *Maica Domnului înjunghiata din Sfântul Munte,* **a veşnic pomenitului monah Atanasie Panagiotis, am găsit doar un caz în care o femeie virtuoasă necunoscută care trăia ca „monah" într-o mănăstire a fost calomniată. Viața ei pe scurt este următoarea:**

Un om bogat şi nobil avea o fată. Pe cheltuiala lui a zidit o mănăstire şi le-a dat monahilor toate cele de trebuință. într-o zi s-a întâmplat să treacă pe la mănăstire o desfrânată împreună cu ibovnicii ei.
Auzind cântările monahilor, a fost cuprinsă de cucernicie şi cu ajutorul Domnului s-a pocăit. Când s-a întors acasă, şi-a lepădat veşmintele de femeie, s-a îmbrăcat în haine bărbăteşti, s-a tuns şi s-a dus la poarta mănăstirii, unde a cerut să stea de vorbă cu egumenul. Egumenul l-a primit şi, auzind rugămintea

lui fierbinte de a se închinovia, l-a oprit la mănăstire. După ce a fost tuns „monah", a împlinit ascultarea de curier.

între timp, fiica omului bogat căzuse în desfrânare cu un rob de-al ei şi rămăsese însărcinată. Aceea, când a fost întrebată cine este ibovnicul ei, a răspuns „monahul curier". După aceea, tatăl ei l-a vestit pe egumen şi acela l-a izgonit pe „monah" de la mănăstire. După ce a fost îndepărtat, „monahul" a găsit un mormânt în care s-a zăvorât. Unul dintre frații mănăstirii, care aflase unde se găseşte, îi ducea în fiecare zi mâncare. Când i s-a apropiat ceasul morții, l-a legat cu jurământ pe frate să nu-1 dezbrace, ci să închidă mormântul şi să-l lase acolo. După adormirea lui, fratele acela i-a povestit toate acestea egumenului, care a dat poruncă să-l schimbe de haine şi să-l îngroape. Spre mirarea tuturor, în timp ce i se schimbau hainele, au aflat că este femeie. Egumenul a fost înştiințat şi s-a bucurat mult, iar după aceea l-a chemat la el pe omul cel bogat.

Au mers împreună în locul unde se aflau binecuvântatele moaşte, le-au văzut şi s-au minunat de răbdarea acelei fericite femei. După întâmplarea aceea, bogatul a continuat să dea hrană pentru mănăstire, slăvindu-L pe Dumnezeu.

7.
Femei virtuoase necunoscute care au trăit ca „monahi" în sihăstrii

In categoria aceasta am găsit două cazuri din *Pateric*, **pe care le vom reda in continuare, aşa cum au fost scrise acolo:**

1) în *Pateric* **(Ed. Apostolul Varnava, pp. 48-49), în fragmentele avvei Visarion, care a trăit la sfârşitul secolului al IV-lea d.H. în regiunea Alexandria din Egipt şi a cărei pomenire se cinsteşte la 20 februarie, ucenicul acestui cuvios spune următoarele, în legătură cu aflarea în peşteră a a unei femei necunoscute, care s-a nevoit ca „monah":**

„(...) în vreme ce umblam, am ajuns în fața unei peşteri; intrând în ea, am văzut un frate care stătea şi nu şi-a ridicat fața către noi, nici nu ne-a salutat, nici n-a vorbit cu noi. Şi mi-a spus părintele: să plecăm de aici, căci poate cuviosul nu poate să ne vorbească acum. Şi am plecat...

Iar când ne-am întors, am intrat din nou în peşteră, unde l-am văzut pe frate. Şi părintele mi-a spus: să mergem la el, nu cumva Dumnezeu i-a îngăduit să ne vorbească. Şi pe când ne apropiam, am văzut că adormise întru Domnul. Şi mi-a spus părintele: vino, frate, să-i îngropăm trupul, căci de aceea ne-a trimis Dumnezeu aici. Şi pe când îl schimbam, de haine pentru a-1 îngropa, am văzut că este femeie. Şi s -a minunat părintele şi a zis: iată că şi femeile îl biruiesc pe satana şi noi cu multe din ele ne purtăm necuvios. Şi, după ce L-am slăvit pe Dumnezeu, care-i ocroteşte pe cei ce-L iubesc, am

plecat de acolo".

2) în *Patericul sinaitic* **(Ed. Mănăstirii Muntelui Sinai, Tesalonic, 1988, pp. 55-56), în fragmentele referitoare la părinții necunoscuți se scriu următoarele:**

„Doi părinți au mers la muntele Sinai şi după s-au întors ne-au povestit următoarele: „Când am plecat de pe Sinai, ne-am rătăcit şi umblam prin pustie. în depărtare am zărit o peşteră mică şi ne-am îndreptat într-acolo.

Apropiindu-ne de peşteră, am auzit pe cineva gemând. Am intrat şi am găsit un părinte deja mort şi, în vreme ce trupul lui era încă cald, sufletul îi plecase la Domnul.

I-am luat trupul, l-am înfăşurat într-o mantie pe care o purta unul din noi, am făcut o groapă în peşteră şi l-am îngropat. în ceasul când îl îngropam, am văzut că era femeie, şi L-am slăvit pe Dumnezeu".

Durerile mucenicilor Credinței noastre (Cuviosul părinte Porfirie)

(...) Mereu m-am întrebat: cum de au putut mucenicii să îndure acele chinuri înfricoşătoare, fără să se zdruncine şi fără să trădeze credința lui Hristos? Când eram întrebat, dădeam, desigur, o explicație logică, dar nu ştiam dacă este cu totul corectă. Când l-am vizitat odată pe părinte, acela mi-a „ghicit" frământarea, înainte ca eu să i-o spun. în vreme ce discutam despre o anumită problemă, deodată m-a

întrebat:

„Mucenicii creştini, când erau chinuiți, simțeau durerea sau nu, ce zici?"

„Nu ştiu exact, părinte", i-am răspuns, „m-am întrebat şi eu asta, dar cred că harul lui Dumnezeu venea şi le micşora durerea, încât să poată răbda până la sfârşit".

„Nu e chiar aşa", mi-a spus. „Mucenicii chinuiți aveau dureri foarte mari, aşa cum are orice om normal, cu deosebirea că aceştia erau încontinuu uniți, prin rugăciune, cu Hristos şi primeau de la Acela putere mai mare decât durerea lor, şi în felul acesta reuşeau să biruiască durerea. însă, dacă-şi încetau rugăciunea, fie şi pentru o clipă, durerile lor deveneau insuportabile şi erau gata să se lepede de Hristos. însă ei se apucau iarăşi, degrabă, de rugăciune, luau putere şi răbdau până la sfârşit durerile muceniciei".

(Din cartea *Lângă părintele Porfirie,* **a lui Constantin Giannitsiotis, Atena, 1995, pp. 228-229).**

EPILOG

încheind această mică lucrare, simt nevoia - împreună cu toți pelerinii care au mers la bisericuța cuvioasei muceniţe şi fecioare Teodora - de a-mi exprima părerea de rău că tradiția n-a izbutit să păstreze elemente mai multe şi mai concrete despre viața şi trăirea smeritei muceniţe Teodora.

însă cu toții mărturisim că, acolo unde există elementul minunii, elementul biografic individual nu se consideră principal. Mai ales dacă ținem seamă şi de faptul că cuvioasa Teodora a primit de la Dreptul Judecător Hristos, datorită iubirii sale pentru El, ca răsplată, împlinirea cererii ei din rugăciunea dinaintea morții, adică minunea aceasta vădită şi unică în creştinism (bisericuța, copacii de pe acoperişul ei şi izvorul cu agheasmă).

Mulți cred că a fost voia lui Dumnezeu ca acest fenomen minunat să se descopere în Răsărit abia în secolul nostru, fiindcă ne aflăm în vremuri viclene şi apocaliptice, căci împotriva Ortodoxiei - pe toată planeta - se fac uneltiri de către atei, necredincioşi, anticrişti şi „oameni-zei". Prin aceasta se trag clopotele pocăinței. De aceea, să cugetăm şi să ne trezim. Să sprijinim şi mai mult credința noastră şi să nu trădăm Ortodoxia. Să nu ne înfricoşăm de suferințele ce vor să vină; să îndurăm chiar şi mucenicia, dacă Stăpânul Credinței noastre ne-o cere.

Este adevărat că la transmiterea acestei minuni neobişnuite a ajutat mult, îndeosebi în afara țării, proiectarea filmului cinematografic în engleză şi în

greacă, făcut de Fundația Misionară Ortodoxă Apostolul Varnava, cu titlul *Cuvioasa Teodora din Arkaăia,* **cât şi viața cuvioasei pe videocasetă.**

E necesar însă să accentuăm şi să subliniem că:

a) Tradiția orală vie, conform căreia cuvioasa Teodora s-a nevoit ca „monah" într-o mănăstire de călugări, a fost calomniată pe nedrept pentru o faptă de natură imorală şi a fost osândită la moarte, este o convingere comună a locuitorilor regiunilor în care a trăit şi a mucenicit şi corespunde realității.

b) Nucleul vieții cuvioasei mucenițe Teodora, aşa cum l-am prezentat, se sprijină şi pe povestirea veşnic-pomenitului părinte Ieremia Pletsi, care vreme de mulți ani s-a nevoit la mănăstirea Maicii Domnului, în care după tradiție a trăit ca „monah" şi cuvioasa.

c) Cuvioasa mucenică şi fecioară Teodora, fiica binecuvântată a „iubirii", n-a fost recunoscută oficial ca sfântă a Bisericii noastre, deşi s-a înălțat în conştiința tuturor credincioşilor, care au fost vestiți despre viața ei şi despre neobişnuita bisericuță, şi de curând este cinstită şi prin slujba specială şi canonul compuse pentru ea.

d) Pomenirea cuvioasei mucenițe Teodora, până în anul 1952, se făcea în Marțea Luminată, ca Sfântă locală. De atunci, probabil din confuzie, a fost „identificată" cu cuvioasa Teodora din Alexandria, care se cinsteşte pe 11 septembrie. Bine ar fi ca

cuvioasa să fie cinstită de două ori pe an, adică: 1) în Marțea Luminată, cum se făcea înainte de anul 1952, încât să se țină seama şi de tradiția orală şi 2) Pe 11 septembrie, fiindcă - prăznuindu-se de 40 şi mai bine de ani această zi - a intrat de-acum în conştiința credincioşilor.

Această carte despre cuvioasa Teodora exprimă dorința arzătoare şi rugămintea fierbinte adresată factorilor bisericeşti competenți să înceapă acțiunile necesare, încât mucenița Teodora, cinstită astăzi pe plan local, să devină o Sfântă cunoscută în întreaga lume ortodoxă.

Este o nedreptate şi un mare gol în spectrul larg al Ortodoxiei faptul că cuvioasa mucenită şi fecioară Teodora din Peloponez, care a oferit şi oferă atât de mult Bisericii Ortodoxe, n-a primit încă locul care cu dreptate i se cuvine, acela de a sta între Sfinți. Credincioşii Bisericii Ortodoxe, care o cunosc, cer recunoaşterea ei ca Sfântă.

Pe de altă parte, prin introducerea ei în rândul Sfinților Bisericii noastre se va limpezi definitiv şi cea mai mică confuzie şi identificare cu cealaltă cuvioasă ce poartă acelaşi nume (Teodora din Alexandria).

Introducerea vieții ei în sinaxarele Bisericii ne va face să cercetăm mai bine şi să înțelegem cuvintele lui Dumnezeu „Eu preamăresc pe cei ce Mă preaslăvesc" (I Regi 2: 30). Fie ca cuvioasa să descopere - în chip minunat - întreaga ei viață, mucenicia sa şi ziua în care a mucenicit, după cum s-a întâmplat şi cu noii mucenici ai Credinței noastre

Rafail, Nicolae şi Irina din Lesbos şi cu mucenicul Efrem din Attiki.

Sinaxarul cuvioasei muceniţe şi fecioare Teodora din Peloponez

Pe 11 ale acestei luni (septembrie) săvârşim pomenirea cuvioasei muceniţe Teodora din Peloponez, din satul Vasta, regiunea Arkadia.

Această fericită se trage din Peloponez. A trăit în secolul al VlII-lea, născută fiind din părinţi săraci, dar evlavioşi şi credincioşi în Hristos, Domnul nostru, care în afară de cuvioasă au avut şi alţi copii. Au crescut-o „în frică de Dumnezeu", învăţând-o să săvârşească fapte bune şi să caute a se cununa cu Mirele Hristos cel nemuritor, lucru ce s-a şi întâmplat mai târziu, când a luat jugul acesta mântuitor şi a umblat pe urmele Mirelui Ceresc. Şi, părăsindu-le pe toate fără părere de rău, a intrat să se nevoiască în- tr-o mănăstire de călugări, îmbrăcată în veşminte bărbăteşti, sub numele de Teodor. Nimănui n-a spus de ce a făcut asta. Doar ea cunoaşte pricina exactă, însă tradiţia ne spune că a făcut asta pentru se putea nevoi nestânjenită.

Mănăstirea în care s-a nevoit fericita se păstrează până astăzi, poartă numele „Maicii Domnului" şi se află în Messinia de Sus, la hotarul dintre Messinia şi Arkadia, lângă satul Monastiraki.

îmbrăcând schima monahală, fericita s-a afierosit cu râvnă nevoinţelor duhovniceşti şi a sporit în asceza întru Hristos şi în adâncă smerenie şi ascultare, omorându-şi voia proprie şi înfrânându-şi

toate poftele. Astfel, cuviosul „Teodor", strălucind de virtute, a fost ales să slujească în afara mănăstirii, în vremea aceea, în regiune s-a făcut foamete mare, mănăstirea fiind lipsită şi ea de pâinea cea de toate zilele. Teodor a fost trimis după hrană şi a înnoptat în casa unor creştini. în casa aceea era o fată tânără, care după câteva luni s-a aflat că este însărcinată şi a spus că Teodor este săvârşitorul acestei fapte.

Atunci cei din casa aceea au fost cuprinşi de mânie şi furie mare, şi s-au dus la mănăstire; şi punând mâna pe Teodor, l-au dus la judecată şi l-au osândit la moarte prin tăierea capului, pentru că s-ar fi desfrânat cu fata aceea.

în deplină linişte şi pace sufletească, Teodora a primit înfricoşătoarea calomnie şi osânda cu moartea, pentru a împlini porunca Domnului său, care spune: „Acela are iubire, care îşi dă sufletul pentru prietenii lui", şi l-a acoperit în felul acesta pe adevăratul făptuitor. Şi, fiind dusă în locul osândei, aproape de satul Vasta, „ca un miel ce nu-şi deschide gura sa", s-a rugat Mirelui Hristos s-o primească în cămara cerească şi s-o învrednicească cu cununa muceniciei.

După ce a fost omorâtă, văzând călăul că este femeie, a fost cuprins de frică mare, la fel şi cei care o osândiseră, şi s-au pocăit într-un glas, cerându-şi iertare, iar împreună-nevoitorii săi, în frunte cu egumenul, aflând această întâmplare nemaiauzită, au început să jelească şi să plângă şi să se uimească, săpând un mormânt ales pentru a-i îngropa cu cinste moaştele.

Se spune că înainte de tăierea capului, cuvioasa

a cerut de la Domnul ca părul ei să se facă copaci iar sângele ei să se facă râu, ceea ce s-a şi întâmplat şi se vede până astăzi. Căci, imediat după tăierea capului său, din locul acela a izvorât apă din belşug, prin care cei care o beau se tămăduiesc de boli, iar pe acoperişul bisericuței zidite în cinstea ei au răsărit copaci, care nu au nicio legătură cu pământul, ci stau de veacuri acolo sus, puternici şi vânjoşi, mărturisind despre viața sfântă şi sfârşitul mucenicesc al cuvioasei mucenițe Teodora. Iar cei care, fiind îndemnați de cugete necuvioase, au vrut să-i taie, au fost pedepsiți pe loc pentru îndrăzneala lor. „Minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi. El îi preamăreşte pe cei ce-L preaslăvesc".

Pentru rugăciunile cuvioasei Teodora, Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi. Amin.

(A fost compus de veşnic-pomenitul monah Gherasim Mikraghiannitul, imnograf al Bisericii lui Hristos, şi a fost introdus în slujba cuvioasei.)

Poezie scrisă în cinstea cuvioasei mucenițe
Teodora din Vasta

Vlăstar al Peloponiei, a lui
Hristos mireasă, preacuvioasă
Teodora, a cerului aleasă.

Cinstit-a fost viața ta şi plină de
durere, ajută-ne cu harul tău şi-a lui
Hristos putere.

Mintea mi se cutremură şi inima-mi
tresaltă când mi te-nchipui ca „bărbat"
l-a'mănăstirii poartă.

Ce hotărâre îndrăzneață, tu, tânără
fecioară, printre călugări să trăieşti, în
munci şi osteneală.

Te-ai îmbrăcat în rasa neagră, fără să
ştii de casă şi ai trăit ca îngerii, a raiului
crăiasă.

Şi cu Hristos tu te-ai hrănit
- cu Sfânta-împărtăşanie -
iar rugăciunea ți-a fost stea în
multa ta strădanie.

Trăind în chip prea-minunat,
ascunsă în chilie, nimeni nu te-a
recunoscut în lumea cea pustie.

Pe cel viclean l-ai amăgit cu-a ta
înfățişare şi toți monahii s-au
mirat de-a ta virtute mare.

*

Vrăjmaşul a invidiat,
întreaga ta viață şi-n
întuneric ți-a urzit a
calomniei plasă.

Şi-a zis că ai fi „siluit" pe-a unui
prieten fată, atunci când te-au
primit la ei să înnoptezi, odată.

însă aceea a ascuns de
părinți a ei faptă, ca nu
cumva să tulbure a lumii
judecată.

Au trecut multe luni de-atunci şi
într-o dimineață, a zis că
pruncuşorul ei
din tine-a prins viață.

Ca fulgerul, ca tunetul, s-a
răspândit de veste.
O, ce iubirea-ai arătat, pe-ale
virtuții creste!

„Neispră vitule! "-ți spuneau şi
„hoț" şi „amăgit", dacă tnnumăr
câte-au zis, ocean nemărginit.

Nenumărate calomnii te-au apăsat
din greu, dar trupul l-ai cinstit,
fiind templul lui Dumnezeu.

Cu linişte-ai mărturisit că nu eşti
tu făptaşul, şi, deşi ei te-au
omorât, în ceruri ți-e sălaşul.

*

Şi aşteptau, neînțelepții, a
judecății cheie, oare cine-şi
închipuia că eşti de fapt femeie!

Judecătorii n-au putut să vadă
adevărul, căci pe al rătăcirii drum
şi-au opintit piciorul.
Nu trebuia o trudă grea,
nici multă-nțelepciune, ca
tu, femeie, să te scapi de-a
lor înşelăciune.

Dar pe nedrept te-au osândit,
minciuna le-a fost cârmă, - şi
capul ți l-au retezat în marțea cea
din urmă.

Tăcerea ta aduce-aminte de-a lui
Hristos osândă, şi-având ca scut
smerenia, ai câştigat izbândă.

Ai preferat osânda grea şi-a
capului tăiere, pentru iubirea lui
Iisus şi-a raiului vedere.

Şi „ca o oaie fără glas", te-au luat
şi te-au adus în valea Vastei,
unde-apoi cu sabia te-au răpus.

Netulburată, răbdătoare, cu ochii-
ți scânteind, în acea jalnică pustie
duhul ți-ai dat murind.

*

Curajul tău ne-a minunat,

**credința ți-a fost vie,
iar rugăciunea-ți ne-a rămas
ca oaza în pustie!**

**în rugăciunea „lebedei", fiind pe-
a' morții valuri, ce lucruri te-ai
gândit să ceri, ce ne-nțelese
daruri!**

**„îți mulțumesc, Hristoase-al meu,
că mi-ai dat să rămân în
mănăstire de călugări, ca un
„monah străin".**

**Tu eşti Mântuitorul meu, lumină
şi dreptate, mi-ai arătat c-al meu
vrăjmaş îmi este ca un frate.**

**Pentru vrăjmaşii mei, acum,
sângele mi-1 voi da, ca prin iubire
să-ți aduc, tăcută, jertfa mea.**

**Te rog să-i ierți pe toți acei ce m-
au vorbit de rău, când vor vedea
că sunt femeie, se vor căi din
greu.**

**„Fă trupul meu biserică, din părul
meu, copaci, din sângele iubirii
mele, izvor preasfânt să faci!"**

O, maica noastră preacinstită, ți-

aducem mulțumire, căci ne-ai
lăsat de-a pururea aleasă
moştenire.

Căci rugăciunea ți-a fost stea,
viața ți-a fost iubire,
Domnul te-a binecuvântat cu
veşnică trăire.

*

Pe la apus te-au dus la râu şi
capul ți-au tăiat.
Apoi, văzând că eşti femeie, cu
toți s-au minunat.

Şi îngerii au fost uimiți de
vrednica-ți jertfire, iar
sufletul ți-au ridicat în
imnuri de mărire.

Călăul s-a înfricoşat, copacii-
ncremeniră, nici păsări nu mai
ciripeau şi florile păliră.

Natura-n jur a împietrit, s-a
îmbrăcat în negru, căci
moartea ta a-nfăşurat-o
într-un decor funebru.

A fost învins uneltitorul, sângele
tău l-apasă, fuge pe dealuri şi pe
munți, nu-şi mai găseşte casă.

**Când au aflat această veste,
monahii şi poporul au alergat cu
toți la râu să vadă adevărul.**

**Cu toții şi-au cerut iertare pentru
cum s-au purtat, căci diavolul i-a
amăgit şi-au căzut în păcat.**

**Pe urmă s-au cutremurat în fața
ta cu jale şi lacrimi au vărsat din
greu, cântându-ți osanale.**

**Când a aflat cea vinovată, nimic
n-a vrut a zice, nu se-aştepta ca o
femeie urzeala să i-o strice.**

**Ura n-a izbutit, nătânga, cinstea
să-ți pângărească, căci fecioria
strălucea ca soarele-n amiază.
Iar schima ta cea îngerească cu
cinste ai slăvit-o, pentru iubire
te-ai jertfit, iubirea preamărind-o.**

*

**O,cuvioasă Teodora, de mir
izvorâtoare,
Hristos ți-a împlinit dorința şi
ruga-ți arzătoare.**

**La rugăciunea ta fierbinte, ți-a
dat răspunsul bun.
Iată biserica, copacii şi sfântul
tău pârâu!**

Minune nemaiauzită, măreață şi ciudată, pârâul izvorât acolo nu seacă niciodată.

Privelişte neînțeleasă
- pe-acoperiş copacii -
bisericuța ta frumoasă
mângâie toți săracii.

Şi se înalță întăriți, prin viscol şi furtuni, aceşti copaci preaminunați, ecoul altei lumi.

Floare frumoasă-a fecioriei,

cunună luminoasă, tu pe eretici i-ai rănit, a lui Hristos mireasă.

*

Iar logica întreabă-aici şi inima tresare:
- Unde sunt rădăcinile copacilor din zare?

„Minunea singură grăieşte, pe Ziditor 'l-arată; o vezi mirat şi te cutremuri de-a cerului răsplată.

Şi oamenii de pe pământ, un lucru să nu-1 uite: atunci când Dumnezeu voieşte legile firii-s mute.

Şi deşi zidurile-s vechi, copacii nu le sfarmă, povara lor pare uşoară ca vălul de năframă.

Stăpâne, mult îți mulțumesc pentru a ta minune, care de veacuri stă aici şi-a' Tale lucruri spune.

Voi, preacucernici ortodocşi, din lumea necuprinsă, au v-ați gândit de ce-am rămas atâtea veacuri

„stinsă"?

Dar Dumnezeu a vrut acum să
vedeți al Său dar, ce stă de față
şi grăieşte despre-al virtuții har.

Acum, când cei mai mulți trăiți de
noapte-ntunecați, din dragoste
Domnul vă cheamă cu Dânsul să-
nviați.

Căci e Părinte şi îl doare
să-şi piardă-ai Lui copii,
şi le trimite semne mari
să-i aibă pururi vii.

Nicicând să nu mai judecați
şi să nu clevetiți; dacă nu
osândiți pe nimeni, nu veți fi
osândiți.

Căci dreptul de a judeca,
doar Domnul-nostru-1 are,
iar omul bine e să tacă, să
facă ascultare.

Iar vorbitorilor de rău, să le-
arătați iertare şi sângele să
vi-1 vărsați

pe-a' dragostei altare.

Să vă rugați neîncetat, în
pace să trăiți, iubirea să
v-arate calea şi
credincioşi să fiți.

Aceste vremuri grele sunt,
aproape e sfârşitul, în zarea
cea începețoşată, se vede
asfințitul.

Căci orizontul s-a-nnegrit,
duşmanii vă-nconjoară, iar
„prietenii" vă dau să beți
otrava lor amară.

Te-au pus pe tine sub obroc,
ortodoxie dragă, necredincioşii
se-adunară să te aşeze-n raclă.

Şi oamenii de astăzi, zei ai unei
lumi ciudate, îi sunt vrăjmaşi lui
Dumnezeu şi diavolului frate.

Voi, ortodocşi, treziți-vă, urmați-
L pe Hristos, virtutea să vă
lumineze şi veți avea folos.
Apocalipsa a sosit şi urlă a
pustiu, nevoie e de pocăință,
până nu-i prea târziu.

Căci mucenicii nu există fără Ortodoxie, prin jertfa lor cea sângeroasă Biserica învie.

Monofiziții şi papiştii şi protestanți şi alții s-au depărtat de Dumnezeu şi îşi slăvesc prelații.

Nu mai au taine de-mplinit, nici sfinte sărbători, cu Hristos nu se-mpărtăşesc, sunt nişte trădători.

Stăpâne-Atotputemice, prin veacuri să rămână minunea asta, ca un far, în vremuri de furtună.

*

Preacuvioasă, iartă-mă pentru aceste rânduri pe care, ca pe nişte flori, le-am adunat din gânduri.

Arată-ne mormântul tău, explică-ne minunea, pentru ca diavolul să piară şi să-nțeleagă lumea.

*

A' Tale daruri, Preaslăvite, ne-mpodobesc ținutul Lumină-n inimi să ne dea, să ne-naripe avântul.

în vremea Schismei celei mari ai
săvârşit minunea, ortodoxia peste
veacuri îşi va-mplini menirea.

Necunoscută şi ascunsă
rămas-a pân-acum, iar
astăzi ne arată clar al
mărturiei drum.

Bogată este mila Ta, de care
am uitat; dă-ne trezvie să
putem afla ce-am căutat.

Părinte, stinge-ne din inimi
cumplita vrăjmăşie, care-i
pedeapsă şi blestem, şi dă-ne
armonie.

Hristos ne este Dumnezeu, patria
ne e mamă,
familia ne este suflet şi
dragostea năframă.

Ortodoxia şi Credința,
noi nu le vom lăsa şi
dacă vremurile-o cer, şi
sângele vom vărsa.

Noi vrem să dobândim dreptate,
pe nimeni nu urâm, credința şi
cu libertatea cu sânge le plătim.

Preacuvioasă,
mijloceşte în pace să
trăim, şi-având iubirea
călăuză în rai să ne-
ntâlnim.

„Istoria este o etapă de luptă neîntreruptă
între credință şi necredință"
(Goethe)

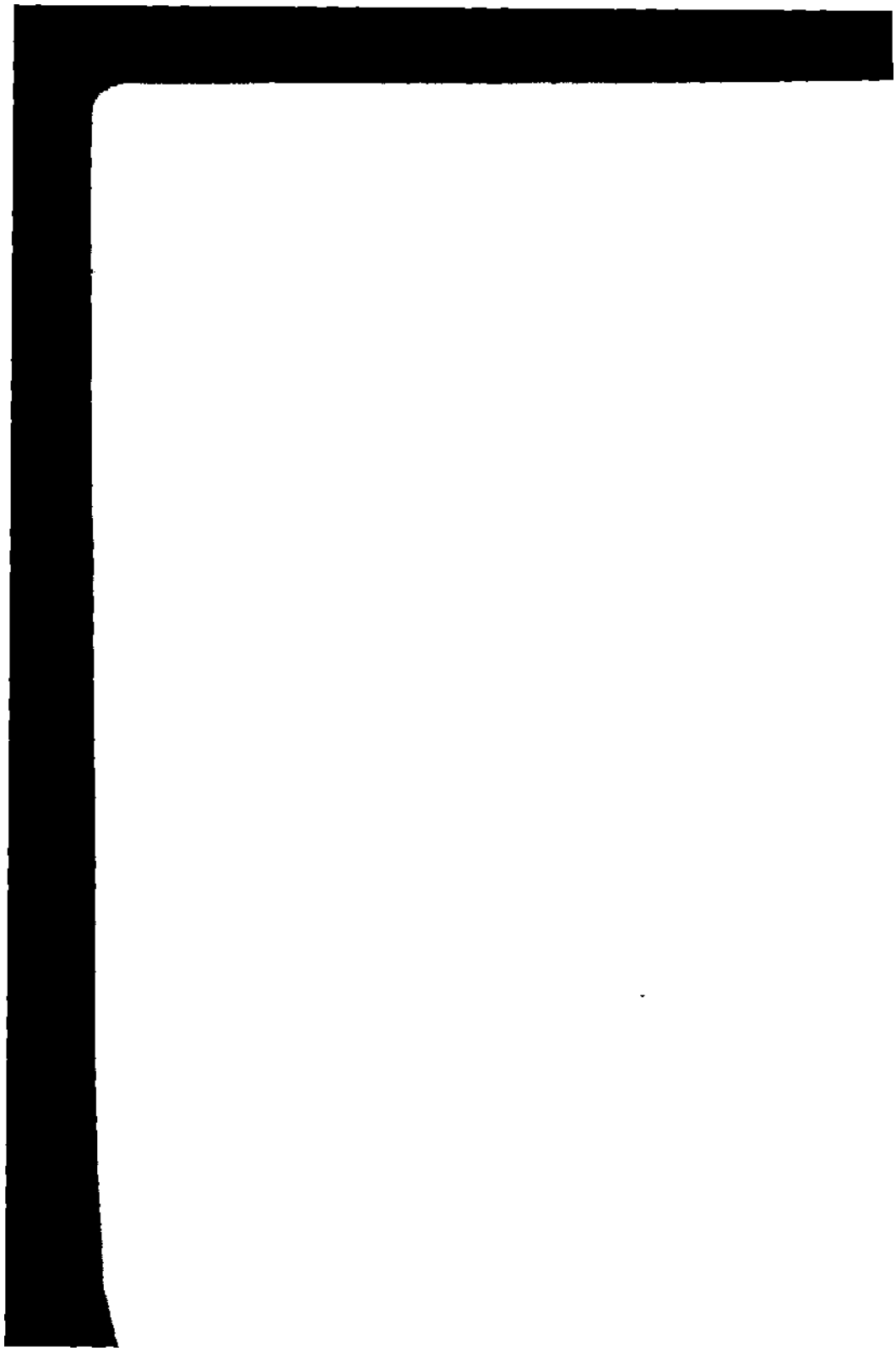

Troparul, condacul şi megalinarul cuvioasei muceniţe şi fecioare Teodora

Troparul, Glasul 4 **Ca un dar neprețuit şi jertfă cuvântătoare te-ai adus pe tine**
lui Hristos, Dumnezeul tuturor, vărsându-ți sângele tău preacuvios. Cuvioasă mucenică
Teodora, roagă-te la Domnul pentru iertarea păcatelor
şi mântuirea sufletelor noastre, căci mare putere ai căpătat
prin dumnezeieştile tale nevoințe.

Condacul, Glasul 2 **Pârâu de sânge ai vărsat, în veşmânt strălucitor te-ai îmbrăcat**
şi cununa vieții ai primit-o de la Hristos, cuvioasă preaslăvită, Teodora; ne rugăm acum către tine:
Nu trece cu vederea cererile noastre,
Şi dăruieşte-ne pace şi izbăvire şi milă.

Megalinarul **Bucură-te, Teodora, mireasa lui Hristos, cuvioasă şi mucenică,**
Ceea ce ai primit în taină darurile

dumnezeieşti,

Şi credința ai statornicit-o,

Şi ai făcut din bisericuța ta casă a lui Dumnezeu.

(Din slujba cuvioasei Teodora, a imnografului Gherasim Mikraghiannitul)

Rugăciune către slăvită de Dumnezeu, cuvioasa mucenică şi fecioară Teodora, din Vasta Arkadiei, ocrotitoarea celor bolnavi de rinichi

Preacuvioasă mireasă a Mântuitorului Hristos, pildă de cuvioşenie, dar neprețuit şi jertfă cuvântătoare adusă iubitului tău Mire în plinătatea tinereții tale, vărsând în râuri cinstitul tău sânge, ceea ce ai biruit firea femeiască şi te-ai îndeletnicit în nevoințe bărbăteşti, care ne-ai făcut pe noi să venim şi să ne închinăm la minunatul tău lăcaş ce poartă pe acoperişul lui optsprezece copaci uriaşi ale căror rădăcini intră în zidurile lui ajungând până la temeliile de sub care izvorăşte necontenit apa, cea care L-ai urmat

în nerăutate pe Răstignitul tău Mire şi i-ai iertat pe cei care te-au prigonit pe nedrept, vindecătoare grabnică a bolnavilor de rinichi care se roagă ție, purtătoare de cununi Teodora, primeşte rugăciunea noastră şi ocroteşte-i din cer pe cei care suferă de rinichi. Revarsă peste ei harul tău şi dă-le lor să bea din agheasma rugăciunilor tale către Domnul, Preacuratul tău Mire ceresc, pentru curățirea sângelui acestora, după ce vei îndepărta de la ei bolile rinichilor. Tămă- duitoarea celor care-ți cer ajutor şi ocrotire şi cea care-i ridici din patul suferinței pe bolnavii de rinichi, mijloceşte neîncetat către doctorul fără de arginți al bolilor noastre, Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia I se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte şi cu preasfântul şi bunul şi de viață dătătorul Său Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

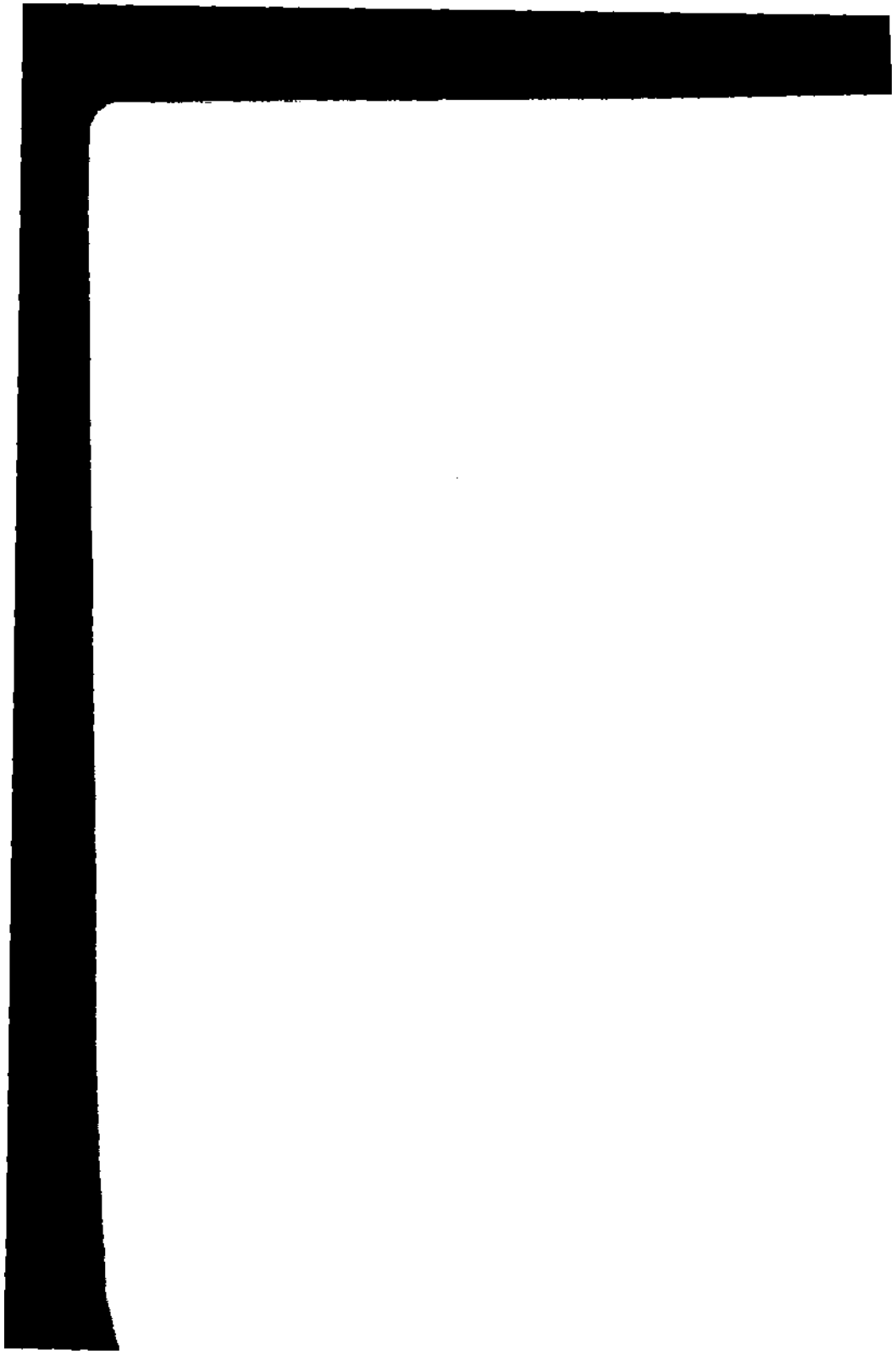

BIBLIOGRAFIE

Cărți

1. Vasiliadis P. Nikolaou, *Creştinism şi umanism,* **Atena, 1981.**

2. Viktoros Matheou (Monah), *Marele Sinaxar al Bisericii Ortodoxe,* **Voi. I, Luna Ianuarie, Atena, 1973.**

3. Viktoros Matheou, *Idem,* **Voi. IX, Luna Septembrie, Atena, 1972.**

4. Galanos Mihail, *Viața Sfinților din Mineele Bisericii Ortodoxe Greceşti,* **Voi. IX (Luna Septembrie), Atena, 1951.**

5. *Pateric,* **Ed. Fundației Ortodoxe Apostolul Varnava.**

6. *Patericul sinaitic,* **Ed. Mănăstirii Muntelui Sinai, Tesalonic, 1988.**

7. Gouvalis Daniil (Arhimandrit), *Minunea credinței,* **Atena, 1985.**

8. Diamandis Vasiliou, *Vrei să afli când prăznuieşti?,* **Atena, 1991.**

9. *Problemele Bisericii Greceşti,* **Ed. Apostoliki Diakonia, 1994.**

10. Doukakis Constantinou, *Sinaxarul Mare,* **Lunile Ianuarie şi Iulie, Atena, 1956.**

11. *Dicționarul Enciclopedic „îlios",* **Voi. VI, Vasta.**

12. *Farul bisericesc,* **Voi. 68, Alexandria, 1991.**

13. Evstratiadou Sofronie, *Sinaxarul Bisericii Greceşti,* **Ed. Apostoliki Diakonia.**

14. Ziobola Nectarie (arhimandrit), *Cuvioasa Teodora,* **Atena, 1985.**

15. Ioannidis Vas., *Noua poruncă a iubirii şi imnul acesteia rostit de Apostolul Pavel la I Corinteni 13,* **Atena, 1985.**

16. Kalamara Meletiou (mitropolit), *Aşa-mi place,* **Preveza, 1995.**

17. Kanavos Teofil (episcop), *Cuvioasa Teodora din Vasta,* **Kalamata, 1982.**

18. Kapernega Dim., *Povestire scurtă a vieții muceniței Teodora şi biserica ei minunată,* **Atena, 1980.**

19. Kondoglou Fotis - Kavarnos Constantin, *Flori înmiresmate,* **Ed. Presa ortodoxă, Atena, 1993.**

20. Koulouris Gheorghe, *Istoricul Vastei,* **Atena, 1962.**

21. Langis Matheos (episcop), *Sinaxarul Mare al Bisericii Ortodoxe,* **Voi. 2, Februarie, Atena, 1989.**

22. Langis Matheos, *Idem,* **Voi. 3, Martie, Atena, 1989.**

23. Langis Matheos, *Idem,* **Voi. 10, Octombrie, Atena, 1990.**

24. Langis Matheos, *Idem,* **Voi. 12, Decembrie, Atena, 1991.**

25. Mihalopoulos Andrei, *Cercetări,* **Atena, 1997.**

26. Baka Atanasie, *Biserica - monumentul - din* j *Vasta Arkadiei,* **Ed. Dilos, Atena.**

27. Bilalis Spiridon (arhimandrit), *Mucenicii Ortodoxiei,* **Voi. I, Ed. Presa Ortodoxă, Atena, 1973.** ,

28. Botsi Petros, *Thebaida Nordului,* **Atena, 1993.**

29. Bratsiotos Pan., *Sensul dragostei creştine,* **, Atena, 1956.**

30. Nicodim monahul, *Povețe duhovniceşti,* **Voios, 1961.**

31. Dafi Spir., *Silvicultura,* **Tesalonic, 1980.**

32. Panagiotopoulos Andrei, *Satul Vasta din regiunea Megalopol.*

33. Panagiotis Atanasie (monah), *Maica Domnului înjunghiata de la Sfântul Munte,* **Ed. Orizonturi, Atena, 1984.**

34. Papadopoulos Stilianos, *Constatarea şi oficializarea sfinţeniei părinţilor,* **Ed. Tertios, Katerini.**

35. Papaconstantinos M., *Bisericuţa cuvioasei Teodora,* **Atena, 1987.**

36. Papamihos Nic., *Solul pădurilor,* **Tesalonic, 1972.**

37. Popovici Iustin (arhimandrit), *Omul şi Dumnezeul-om,* **Ed. Astir, Atena, 1986.**

38. Scott Russel, *Plant system in rain,* **Londra, 1965.**

39. Spanoudakis Iacov, *Sfântul Panagiotis,* **Atena, 1986.**

40. *Ghidul turistic al Greciei,* **Atena, 1965.**

41. Trebela Pan., *Noul Testament* **(însoţit de o scurtă tâlcuire), Ed. Sotir, Atena, 1989.**

42. Troianos N. Spiros, *Comunicarea în Bizanţ,* **Ed. Centrului de Studii Bizantine, Atena, 1993.**

43. Fokilidos Ioannis, *Sfânta mănăstire a muntelui Sarandar,* **Ierusalim, 1992.**

44. Hagifotis Ioannis, *Sfântul Munte - Antologie de texte literare,* **Atena, 1977.**

45. *Smerenia în învăţătura Sfintelor Scripturi şi a Părinţilor Bisericii,* **Atena, 1982.**

46. *Rânduiala şi slujba marii schime îngereşti monahale,* **Sfântul Munte, 1978.**

Reviste

1. „Supraveghetorul", Nr. 50, p. 11, Atena, 1974, „Un fenomen minunat".

2. Ioan Gură de Aur, „Sfânta Teodora", Fila 57, Septembrie, 1975, Atena, pp. 12-13.

3. Cronici polițieneşti, „Cuvioasa Teodora din Vasta", Nr. 514-515, Atena, 1979, pp. 244-245.

4. „Viața" (revistă religioasă), Fila 3402, Atena, 1986, p. 165.'

5. „Lidia" (revistă religioasă), Nr. 162, Tesalonic, 1986, pp. 198-199.

6. „Sfântul Acoperământ" (revistă religioasă), „Minunat este Domnul întru Sfinții Săi", Voi. 121/1989, Keratea - Attiki.

7. „Mărturia ortodoxă", „Preotul împiedică, fără să ştie, distrugerea Ortodoxiei", Nr. 38-39, Tesalonic, 1990, p. 134.

8. „Al treilea ochi", „Se mai întâmplă şi imposibilul", Voi. 29, Atena, 1993, p. 50.

9. „Făclia Nicopolului" (revistă religioasă), „Reptilă sau om", Preveza, Martie, 1993.

10. „Mărturia Ordodoxă", „Sfânta Teodora din România", Voi. 48-50, Tesalonic, 1993, pp. 211-216.

11. „Radioteleviziunea", „Imagini din Grecia", Fila 324.

12. „Sotir" (revistă religioasă), „Legătura nestricăcioasă", Fila 1605, Atena, 1995, pp. 373, 374.

13. „Mărturia Ortodoxă", „Despre smerenie", Nr. 61-62, Tesalonic, 1995, pp. 127-129.

14. „Mărturia Ortodoxă", „Cuvioasa Teodora

din Alexandria", Nr. 62-63, Tesalonic, 1995, pp. 114-116.

15. „Viața ortodoxă", Nr. 80, pp. 16-18.

Ziare

1. „Kathimerini" (Atena) din 3.07.1959, „Bisericuța cuvioasei Teodora".

2. „Akropolis" (Atena) din 4.04.1960, „Biserica cuvioasei Teodora".

3. „Apogevmatini" (Atena) din 10.06.1972, „O biserică istorică la mila lui Dumnezeu".

4. „Nea Megalopoleos" din 24.08.1976, „Bisericuța cuvioasei Teodora de lângă satul Vasta.

5. „Vima" (Atena) din 22.06.1979, „O biserică cu 17 copaci pe acoperiş".

6. „Vradini" (Atena) din 25.06.1979, „Pe acoperişul ei au crescut copaci".

7. „Mahi Messinias" din 17.09.1979, „Cuvioasa Teodora".

8. „Mahi Messinias" din 15.10.1979, „Bisericile aparțin tuturor oamenilor".

9. „Mahi Messinias" din 29.10.1979, „Cuvioasa Teodora din Megalopol".

10. „Mahi Messinias" din 17.10.1979, „Bisericuța cuvioasei Teodora".

11. „Orthodoxos Typos" din 13.01.1984, „Monahism şi asociații misionare".

12. „Orthodoxos Typos" din 1.01.1993, 8.01.1993 şi 15.01.1993, „Sfânta mucenică".

13. „Orthodoxos Typos" din 7.05.1993, „Viața

ortodoxă (Cum să-i vedem pe ceilalți), Fila 1002 din 1993.

14. „Elefteros Typos" din 21.10.1993, „Minunea cuvioasei Teodora".

15. „Elevteri ora tis kyriakis" din 25.08.1996. „Cuvioasa Teodora din Vasta".

16. „Hristianika Spitha", „Ispita răspunsului", Atena, August-Septembrie, 1996, Fila 533.

17. „Orthodoxos Typos" din 29.11.1996, „Viața ortodoxă (Despre îndrăzneală)", Fila 1200 din 1996.

Anexă

Cu harul dumnezeiesc şi cu binecuvântarea cuvioasei muceniţe Teodora, după ediţiile I şi a Il-a ale cărţii noastre, am continuat căutarea prin Sinaxare[4] şi am aflat şi alte cuvioase femei care au trăit ca „monahi", dar şi sfinte care au umblat, îmbrăcate în veşminte bărbăteşti, pe calea muce- nicească a iubirii lui Hristos, spre mântuirea lor şi a altor oameni. De asemenea, am găsit studii - cercetări ale specialiştilor - care s-au făcut cu succes la biserica muceniței, cu ajutorul aparaturii moderne.

Elementele acestea ale cercetării noastre sunt menționate pe scurt în anexa de față, spre informarea celor interesați.

---

[4] *Noul Sinaxar al Bisericii Ortodoxe,* **Lunile septembrie şi noiembrie, Olimpia, 2001 şi** *Sinaxarul pe scurt* **al monahului Alipie, Sfântul Munte, 1999.**

1.
Cuvioase care au trăit ca „monahi" şi au fost recunoscute după adormirea lor

a. Cuvioasa Atanasia („Atanasie")

Cuvioasa Atanasia se trăgea din Antiohia Siriei şi a trăit în secolul al Vl-lea d.H. S-a căsătorit cu evlaviosul argintar Andronic şi au dobândit trei copii, care au murit la scurt timp unul de altul, la o vârstă fragedă. Datorită morții copiilor, părinții au fost cuprinşi de mâhnire. Atanasia, plângând într-o zi la mormântul lor, a fost vestită de Sfântul Iulian că deja ei gustă din bunătățile cereşti.

Vestea cea mângâietoare i-a bucurat pe virtuoşii părinți şi, după ce şi-au împărțit averea la săraci, au mers la Locurile Sfinte şi în Egipt. Aici l-au găsit pe faimosul părinte Daniel, care, văzând râvna lor, l-a oprit pe Andronic şi l-a făcut monah, iar pe Atanasia a trimis-o la mănăstirea de maici din Tavennisiot.

Andronic, după 12 ani, mergând - cu binecuvântarea părintelui său - la Locurile Sfinte, s-a întâlnit, prin iconomie dumnezeiască, cu cea care odinioară îi fusese soție, care purta veşminte bărbăteşti şi se numea Atanasie şi era cu totul necunoscută acestuia. Atanasia l-a recunoscut imediat pe soțul ei, dar nu i-a dezvăluit asta. După salutul monahal, amândoi tăcuți, au continuat drumul spre Ierusalim.

Reîntorcându-se la schit, cu binecuvântarea părintelui Daniel, au rămas în aceeaşi chilie, trăind ascetic şi „în tăcere".

într-o zi, Atanasie s-a îmbolnăvit şi, într-o vizită

pe care i-a făcut-o awa Daniel, i-a descoperit faptul că este femeie şi a scris taina lui pe o cărămidă. După ce a murit, Andronic a rămas uimit văzând că este femeie şi citind pe cărămidă cine este.

Peste puțin timp, monahii de la schit au înmormântat-o pe cuvioasă, minunându-se de această întâmplare. După şapte zile, a adormit şi Andronic. Sunt cinstiți amândoi pe 9 octombrie.

b. Cuvioasa Eufrosina cea Nouă („Ioan")

Cuvioasa ascetă s-a născut în jurul anului 850 d.H. în Peloponez. După biograful ei, Nichifor Kalist Xantopol (sec. al XlV-lea), cuvioasa a crescut în regiunea Calabria din Italia, de unde a fost trimisă la un unchi de-al ei din Constantinopol. Dorind să devină mireasă a lui Hristos şi să nu se căsătorească, s-a ascuns într-o moară veche. îmbrăcată în haine bărbăteşti şi luând numele Ioan, s-a îmbarcat pe un vapor şi a mers la o mănăstire de monahi. Acolo a rămas mai bine de 15 ani, nevoindu-se sever. Datorită virtuții ei, a fost aleasă egumen, dar, temându-se de slava deşartă, a plecat de la acea mănăstire şi a ucenicit vreme de 10 ani la un bătrân ascet.

Prin anul 903, din motive necunoscute, a lepădat hainele bărbăteşti şi s-a întors ca femeie la Constantinopol. Acolo, în apropiere de biserica Izvorul Tămăduirii, a întemeiat o mănăstire de fecioare într-o chilie subterană, unde s-a zăvorât şi ea. A trăit ascetic şi faima harismelor sale a ajuns până la împăratul Leon al Vl-lea cel înțelept (895-911), care, cu rugăciunile ei, a dobândit un fiu.

Nesuportând lumea care venea s-o vadă, s-a mutat pe ascuns în paraclisul Sfintei Treimi împreună cu 12 maici, nevoindu-se într-o peşteră aflată sub el.

însă şi împăratul următor. Roman I Lekapinul, o cinstea mult, purtând mereu în lupte, pe sub platoşă, vesta ei de păr.

în cele din urmă, pentru a afla linişte, s-a închinoviat la mănăstirea Sfântului Acoperământ. La vârsta de 69 de ani, pe 8 noiembrie, încununată de virtuți, a plecat la Domnul.

c. Cuvioasa Dositeea („Dositei") cea zăvorâtă în peşterile din Kiev

Minunata Dositeea - în lume Daria Tiapkin - s-a născut în anul 1721 la Riazan, din părinți bogați. De la 2 la 9 ani a trăit lângă bunica ei ascetă, Porfiria, la mănăstirea Voznesensk din Moscova. Când bunica sa a primit schima mare, s-a întors la părinții ei, continuând să trăiască şi aici ca o monahie.

Pentru a evita căsătoria, la vârsta de 15 ani, s-a îmbrăcat pe ascuns în haine bărbăteşti şi, sub numele de Dositei, a mers la mănăstirea Sfântului Serghie, unde a fost primită. După trei ani a fost căutată de rudele ei şi, ca urmare, a plecat spre Lavra Kievului. Datorită faptului că nu avea paşaport, n-a fost primită aici şi a fost nevoită să trăiască ca pustnic pe lângă schitul Kitaev.

Asceza ei severă a atras harul lui Dumnezeu şi a devenit faimoasă.

A fost vizitată chiar şi de împărăteasa Elisabeta Petrovna, la îndemnul căreia a primit schima la vârsta

de 23 de ani, păstrându-şi numele Dositei. Faima ei s-a întins pretutindeni şi de aceea mulți veneau să primească povețe de la „stareţul" zăvorât, care vorbea din spatele unui ochi de fereastră, fără să-şi arate chipul.

Printre aceştia se afla şi sora ei, căreia i-a spus să n-o mai caute pe cea dispărută, pentru că se ascunde cu harul lui Dumnezeu.

în anul 1776 a fost vizitată şi de Prohor Mosnin, în vârstă de 17 ani, care mai târziu avea să devină Sfântul Serafim de Sarov, şi cu binecuvântarea ei s-a închinoviat la mănăstirea cu acelaşi nume. Atunci când trăirea pustnicească a fost interzisă, Dositeea a pătruns mai adânc în peşterile Kievului, dar, după patru ani - nesuferind multa lume -, s-a întors la Kitaev. Aici este slujită de monahul Teofan care, după adormirea ei, ca pustnic (în apropiere de mănăstirea Solovski), transmite tradiția paisiană în Rusia.

Cuvioasa, îndată ce şi-a simțit sfârşitul, s-a dus la mănăstire pentru a-şi lua rămas bun de la frați. Revenind în chilia sa, îngenuncheată şi aflată în rugăciune, a adormit „întru Domnul" la 25 septembrie 1776, la vârsta de 55 de ani. în mână i s-a găsit o însemnare care spunea ca nimeni să nu atingă trupul său, ci să-l îngroape aşa cum este. Peste puțin timp, la Kiev a venit pentru a doua oară sora ei, care, văzându-i chipul, a recunoscut-o şi le-a povestit viața ei. Pomenirea sa se face la 25 septembrie.

2.
Sfinți care au purtat haine lumeşti şi Sfinte care au purtat haine bărbăteşti

a. Cuvioasa Xenia (24 ianuarie)

Se trăgea dintr-un neam nobil din Roma. înainte de căsătorie şi-a dat bijuteriile săracilor, s-a îmbrăcat în haine bărbăteşti şi împreună cu două slujnice ale ei a plecat în Alexandria. Da acolo a mers la Ko şi la Milasa, în Asia Mică, unde a zidit o biserică a Sfântului Mucenic Ştefan şi o mănăstire. Trăind în frică de Dumnezeu, şi-a cunoscut dinainte ziua morții şi a adormit în pace.

b. Mucenicul Didimos (şi mucenica Teodora)

Didimos a trăit în secolul al III-lea d.H. A mucenicit în vremea lui Diocleţian - Maximian (284-305) la Alexandria. în perioada aceasta, creştina Teodora a fost arestată, întemnițată şi închisă într-un bordel. Evlaviosul ofițer Didimos a intrat în bordel, a îmbrăcat-o în uniforma lui şi aceea a fugit. Când a fost găsit în bordel, Didimos şi-a mărturisit fapta şi a fost decapitat, iar Teodora a fost arsă pe rug. Sunt cinstiți împreună în ziua de 5 aprilie.

c. Sfânta Glafira (26 aprilie)

Era slujnica Constandei, soția împăratului Liciniu al Romei (307-323), frumoasă, fecioară şi afierosită lui Hristos. Liciniu s-a îndrăgostit foarte

tare de ea, însă împărăteasa, vrând s-o ajute, a răspândit vestea că a murit şi, îmbrăcând-o în haine bărbăteşti, i-a dat bani şi a trimis-o din Nicomidia spre Răsărit. La Amasia l-a întâlnit pe cuviosul episcop Vasile şi l-a ajutat să zidească o biserică. Liciniu a fost înştiințat că Glafira trăieşte şi a poruncit să fie prinsă, însă ea deja adormise în pace. Este pomenită împreună cu episcopul mucenic Vasile.

d. Sfântul Alexandru (şi Sfânta Antonina)

Se trăgeau din localitatea Kardamou sau Kardamon. Evlavioasa Antonina a mers la căpetenia Fisto şi, mărturisind credința ei în Hristos, a fost închisă într-un bordel. Prin pronie dumnezeiască, la bordel a venit tânărul Alexandru, care, din milă, acoperindu-i capul cu mantia lui, a eliberat-o. Au fost pârâți căpeteniei, au fost prinşi şi omorâți. Pomenirea lor se face la 10 iunie.

e. Cuviosul Teofan (şi Cuvioasa Pansemna)

Cuviosul se trăgea din Antiohia. S-a născut din părinți necredincioşi, s-a căsătorit şi, după moartea soției lui, s-a botezat creştin şi trăia ascetic într-o mică chilie. Aflând că desfrânata Pansemna conduce multe suflete la pierzanie, şi-a scos hainele de păr, s-a îmbrăcat în haine scumpe, a vizitat-o şi a convins-o să se căsătorească cu el. După ce a fost botezată creştină, prin iluminare dumnezeiască, şi-a împărțit averea la săraci şi s-a nevoit într-o chilie din apropierea lui Teofan. Au adormit în pace şi sunt

cinstiți pe 10 iunie.

Cuviosul Pafnutie (25 septembrie)

Taisia era desfrânată, însă anahoretul şi monahul Pafnutie din Egipt, în vremea lui Dioclețian, vrând s-o salveze, s-a îmbrăcat în veşminte lumeşti şi a intrat în bordel. Discutând cu ea ca un părinte, aceea s-a pocăit şi, după ce a ars în public tot ce dobândise prin păcat, a fost dusă la o mănăstire de maici. Acolo, închisă într-o mică chilie şi nevoindu-se aspru, a adormit în pace. Cuvioasa este cinstită pe 8 octombrie.

g. Sfinții Serghie şi Vait (7 octombrie)

Serghie era căpetenia şcolii militare a lui Maximian (286-305), iar Vah era inferiorul lui. întrucât erau creştini credincioşi şi nu aduceau jertfe idolilor, au fost îmbrăcați în batjocură cu haine femeieşti, iar de gât li s-au atârnat fiare şi au fost duşi în oraşul Varvaliso din Siria. I-au întemnițat, i-au bătut şi la urmă i-au omorât.

h. Cuviosul mucenic Damaschin (13 octombrie)

Se trăgea din localitatea Galata din Constantinopol şi a rămas orfan de mic. Fiind târât în tovărăşii rele, s-a lepădat de Hristos, însă după aceea a regretat această faptă şi s-a tuns monah. După 12 ani s-a întors la Constantinopol, a îmbrăcat haine de marinar (pentru ca monahii de acolo să nu fie prigoniți de turci) şi a mers la Sfânta Sofia, unde s-a împărtăşit cu Preacuratele Taine. Vrând să mucenicească, a intrat

într-o geamie şi L-a mărturisit pe Hristos în faţa turcilor, după care a fost torturat şi i-a fost tăiat capul în anul 1681.

i. Cuviosul Avramie (şi Cuvioasa Maria)

Cuviosul se trăgea din Edesa, Mesopotamia. A trăit în zăvorâre vreme de 50 de ani într-o mică chilie. La vârstă înaintată a fost hirotonit preot şi episcop. După ce a murit fratele lui, nepoata sa Maria, în vârstă de 7 ani, voia să stea împreună cu el. După vârsta de 12 ani un monah iubitor de patimi a pângărit-o şi apoi dus-o cu forţa într-o casă de desfrâu. Părintele Avramie, văzând asta prin vedere dumnezeiască, s-a îmbrăcat în veşminte soldăţeşti, s-a dus în oraş şi a găsit-o pe nepoata lui. Aceasta s-a pocăit, l-a urmat şi a trăit în nevoinţe aspre. Au adormit în pace, iar moaştele Măriei străluceau ca soarele. Amândoi sunt pomeniţi la 29 octombrie.

j. Pomenirea unui mărturisitor anonim (31 octombrie)

Acesta era fiul unui preot idolatru. A cunoscut o diaconiţă credincioasă, care l-a adus la Hristos. într-o zi, pe când tatăl lui îl însoţea pe Iulian Apostatul (361 d.H.) la Dafni, în Antiohia, pentru aducere de jertfă, a vizitat-o pe diaconiţă şi pe evlaviosul Meletie. Când l-a văzut tatăl său, l-a pedepsit şi l-a închis în casă. însă, întrucât s-a înfuriat, a spart idolii şi atunci când, prin rugăciunea lui, uşa s-a deschis, a alergat la diaconiţă. S-a îmbrăcat în haine femeieşti şi a mers la Ierusalim. Când s-a întors în Antiohia, i-a călăuzit pe tatăl său şi

pe alții la Hristos. (Din *Istoria Bisericeasca* **a lui Theodorit).**

k. Cuviosul Pinufrie* (*27 noiembrie)

Mare ascet în pustia Egiptului, preot şi egumen al unei obşti de lângă oraşul Pinefo. Din râvnă de smerenie, s-a îmbrăcat în veşminte lumeşti şi a mers pe ascuns în oraşul Tavennisiot. A lucrat vreme de trei ani ca grădinar, însă, când a fost recunoscut, a revenit la metania lui. A fugit din nou pe ascuns de la mănăstirea din Palestina, însă a fost dus din nou la mănăstirea lui, unde, după ce a trăit în virtute, a adormit întru Domnul.

I. Cuvioasa Melania Romana* (*31 decembrie)

S-a născut la Roma în anul 383 d.H. din părinți bogați. S-a căsătorit cu Apellian şi, după moartea pruncilor lor, s-au hotărât să se facă monahi. Deşi erau bogați, au trăit cu înțelepciune, făcând milostenii. Melania a zidit mănăstiri şi, într-una din ele, de maici, s-a nevoit şapte ani. A mers împreună cu soțul ei în pelerinaj la Locurile Sfinte, dar şi în Alexandria, unde, îmbrăcată în haine bărbăteşti, a slujit 100 de monahi şi 12 arhierei exilați, pe cheltuiala sa, şi din această pricină a fost întemnițată. Mai târziu s-a dus într-o vizită la un unchi de-al ei din Constantinopol, dar în cele din urmă s-a întors la Ierusalim, unde, nevoindu-se într-o chilie întunecoasă, a adormit întru Domnul la 31 decembrie 439 d.H.

3.
Studiu făcut în bisericuța cuvioasei Teodora cu ajutorul tomografului electronic şi al georadarului

(Minune! O bisericuță „acoperită cu copaci" i-a tulburat pe cercetători şi pe credincioşi)

a. Minune a credinței sau a naturii?

Poate că omul n-a izbutit s-o explice, însă faima minunii s-a răspândit şi vizitatorii s-au înmulțit. După cum afirmă vizitatorii, aceasta este o minune unică în lume, încredințând tradiția care spune că cuvioasa s-a rugat pentru săvârşirea ei înainte de moartea sa mucenicească...

în luna aprilie 1995, Direcția de Restaurare a Monumentelor Bizantine din cadrul Ministerului Culturii a început o mare cercetare. Rezultatele ei simt expuse de Nikos Harkiolakis, responsabilul programului:

„Studiul a arătat că bisericuța a fost zidită în secolul al Xll-lea, dar a trebuit să fie reparată de multe ori de atunci. Este ciudat cum de nu s-a prăbuşit până astăzi, în ciuda materialelor fragile din care este construită. Am început să facem un studiu silvic". După cum arată acesta, cel mai vechi copac are vârsta de 150 de ani, însă vlăstarele de pe acoperiş au apărut mult mai devreme. Se crede că, odată cu trecerea vremii, numeroşi copaci au făcut vlăstari şi au căzut de pe acoperiş. Cercetările geofizice au arătat că

rădăcinile se ramifică în pereți şi ajung în sol, făurind o împletitură care se menține datorită însuşirilor sale. Dacă vor cădea copacii, se va prăbuşi şi bisericuța.

b. Ce se va întâmpla?

Cercetătorii aşteaptă de-acum aprobarea Consiliului Central de Arheologie pentru a începe lucrările. „Nu avem de gând să intervenim mult, pentru a nu se schimba înfățişarea actuală", explică Nikos Harkiolakis. „în principal vom uşura puțin acoperişul bisericii şi o vom lega cu un inel de fier, necesar pentru a nu cădea".

c. Cercetare avangardistă

în timpul cercetărilor care au avut loc la biserica Sfintei Teodora au fost folosite - pentru prima oară cu succes în țara noastră - două metode avangardiste de către Stavros Papamarinopoulos şi laboratorul de geofizică al Facultății din Patra.

„Prin metoda tomografiei electrice aşezăm electrozi în punctele principale ale unui monument sau în subsol şi căutăm eventuale modificări, precum erodări, pătrunderea apei, igrasie, goluri şi crăpături, explică profesorul. Transmitem curent şi măsurăm stări. Sistemul este controlat de un computer care transformă semnele în imagini. închipuiți-vă ceva ca o radiografie.

Georadarul este o metodă paralelă. Prin intermediul unei antene de o anumită frecvență transmitem un semnal electromagnetic care se reflectă şi se întoarce la unitatea centrală, unde se face

prelucrarea, analiza şi interpretarea corpului care se înfăţişează direct pe ecran.

Lucrarea aceasta este folositoare pentru arhitect, inginer şi arheolog, care pot vedea ce se întâmplă în zid sau în spaţiul în care doresc să intervină şi să-l protejeze în timpul lucrării lor".

(„Biserica Sfânta Teodora cu copaci pe acoperiş", Matei Tsimidakis, Revista *Tempo,* **nr. 15 din 16.08.1997)**

Nota editorului român

(Scriu textul de față la rugămintea părintelui Longhin Gherotianou)

în prefața cărții *Minunile vremurilor din urmă* **citim: „Manuscrisul acestei cărți era deja pregătit pentru tipar. în ajunul predării lui la tipografie mi-a apărut în vis Cuviosul Serafim de Sarov. Eram la Diveevo, stăteam în biserica Sfintei Treimi a mănăstirii, iar batiuşka Serafim stătea nu departe de racla sa cu fața spre mine. în mâna dreaptă ținea manuscrisul cărții mele.**

— Trebuie încă o treime - a spus Cuviosul, adresându-se către mine.

Această blagoslovenie a sfântului am împlinit-o. Se poate spune că starețul Serafim a binecuvântat această carte. în carte, după anumite povestiri, nu există semnătură - sunt povestirile mele"[5].

Din această relatare înțelegem că Dumnezeu poartă de grijă în chip minunat ca scrierile de folos duhovnicesc să ajungă la oameni.

Şi în ce priveşte tipărirea în limba română a cărții de față s-a văzut lucrarea lui Dumnezeu. Nu la fel de izbitor precum arătarea Sfântului Serafim, e adevărat. Numai că sfinții îşi arată ajutorul şi prin lucrări mai smerite.

Am primit cartea cu viața Sfintei Teodora din

[5] *Minunile vremurilor din urmă*, **Editura Egumenița, Galați, 2005, p. 7.**

Peloponez de la un părinte român, viețuitor în Sfântul Munte Athos, care, impresionat de biserica Sfintei Teodora, s-a gândit că ar fi foarte bine ca şi românii să ştie de viața acestei mucenice.

Am dat repede cartea la tradus, dorindu-mi să aflu cât mai multe despre sfântă. Traducerea nu a durat mult timp. înainte să plec din nou în Grecia, mi-aş fi dorit să trimit cartea la tipar. Dar, neavând drepturile de traducere, nu am făcut aceasta. M-am rugat la Dumnezeu să rânduiască precum ştie să pot tipări cartea.

Am plecat în Grecia, ştiind că nu voi ajunge în Peloponez. Mă duceam în Salonic la moaştele Sfintei Cuvioase Teodora, mama Sfintei Teopisti, şi acolo mă rugam şi Cuvioasei Teodora din Peloponez, deşi nu aveam icoana ei.

în drum spre biserica Sfântului Ioan Rusul din Evvia am oprit la Mănăstirea Sfântului Da vid. Acolo m-am închinat la moaştele Cuviosului. Când am ieşit pentru ultima dată din biserică, părintele de la pangar a intrat în vorbă cu mine - deşi până atunci nu făcuse asta, cu toate că avusese timp. La un moment dat, auzind că sunt editor, mi-a propus să tipăresc o carte scrisă de el despre o sfântă foarte puțin cunoscută. Când mi-a adus cartea cu Sfânta Teodora din Peloponez, am rămas pur şi simplu uimit. Mă tot închinam, nu îmi venea să cred că roaba lui Hristos, Cuvioasa Muceniță Teodora, rânduise să mă întâlnesc cu autorul cărții despre viața ei în Evvia şi nu în Peloponez, unde se află biserica ei.

Părintele Longhin s-a bucurat mult auzind că deja se tradusese cartea cu viața sfintei. M-a rugat să scriu la sfârşitul cărții cum ne-am întâlnit, considerând că asta a fost o mică minune a Cuvioasei Teodora.

Habotnicii văd semne minunate peste tot, şi acolo unde nu sunt. Necredincioşii nu le văd nici acolo unde sunt. Cei credincioşi văd minunile şi înțeleg că Dumnezeu îi călăuzeşte în fiecare pas important al vieții lor.

Fie ca cei care au citit viața Cuvioasei Teodora să înțeleagă că biserica ridicată pe locul muceniciei acesteia e un simbol al faptului că Dumnezeu primeşte rugăciunile robilor Săi. Şi că noi suntem chemați să devenim biserici vii, să devenim teofori, purtători de Dumnezeu...

Editorul

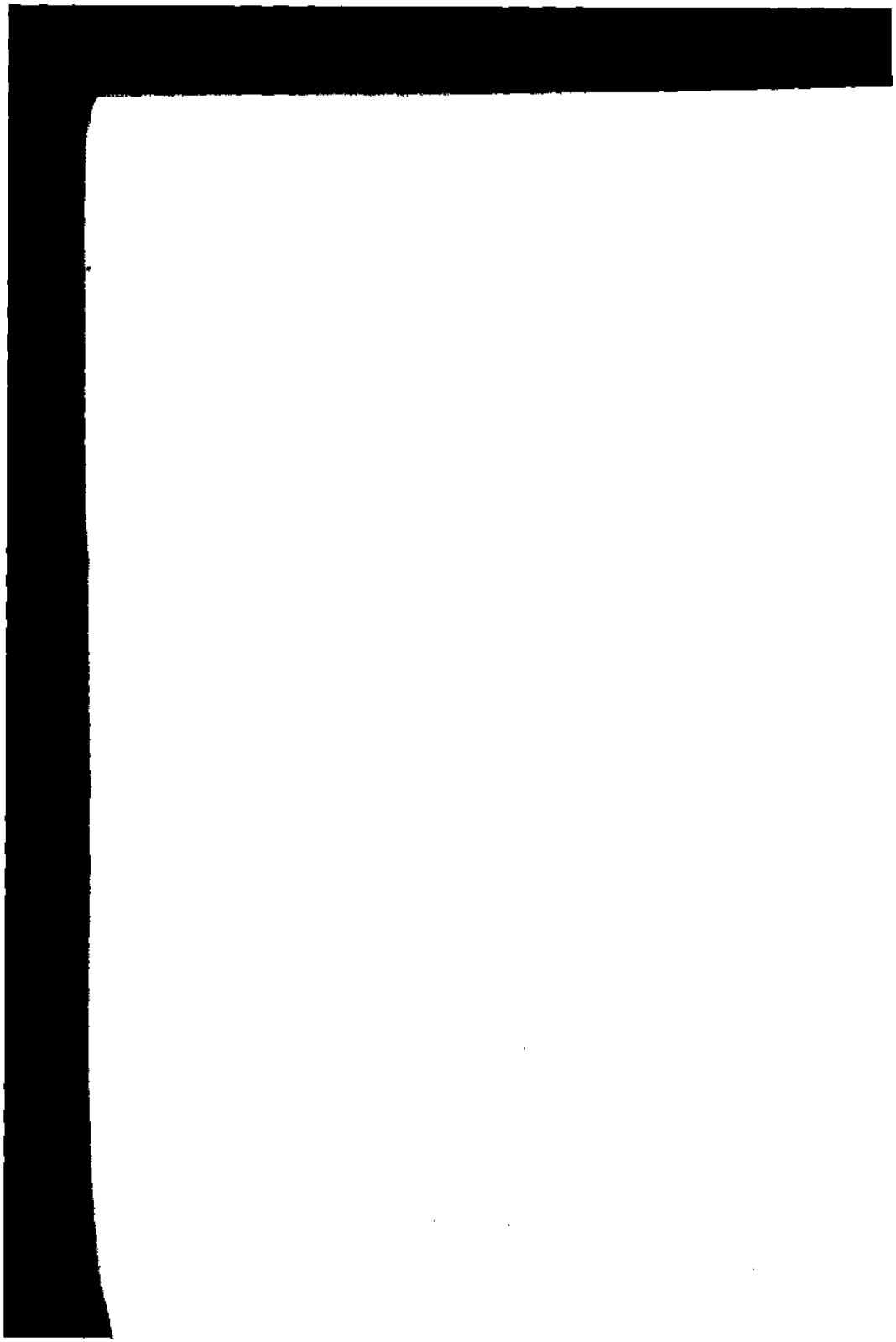

CUPRINS

Prologul ediției a doua şi totodată protest 7
în loc de prolog 8
Introducere 11

CAPITOLUL 1 19
Datele biografice ale cuvioasei Teodora din Peloponez 19
1. Origine - Educație 19
2. Marea hotărâre 20
3. Drumul spre viața monahală 24
4. Aşezarea în mănăstirea de călugări 26

CAPITOLUL II 32
Calomnia împotriva monahului „Teodor". Mucenicescul său sfârşit 32
1. Vinovat din pricina calomniei 32
2. Judecata şi osândirea la moarte 35
3. Rugăciunea dinainte de tăierea capului 39
4. Sfârşitul său mucenicesc, descoperirea că este femeie şi vădirea nevinovăției sale 41
5. Apariția neaşteptată a izvorului 43
6. Zidirea bisericuței şi răsărirea de copaci pe acoperişul ei 44
7. Locul îngropării muceniței 48
8. Părerea unui om de ştiință în legătură cu hotărârea tribunalului 50

CAPITOLUL III 53
Cererile neobişnuite din timpul rugăciunii muceniței. Legende despre viața ei 53
1. Din ce motiv l-a calomniat fata însărcinată pe monahul „Teodor" 53
2. Binecuvântata tăcere a muceniței Teodora 57

3. Cuvioasa, prin cererile sale, a alungat slava lumească 60
4. Mănăstirea de metanie a cuvioasei 70
5. Pomenirea cuvioasei fecioare şi muceniţe Teodora 74
6. O legendă: „Teodor", căpitan al unei oşti locale.... 79
7. **A** doua legendă: „Teodor", egumen al mănăstirii.. 85

CAPITOLUL IV 91
Calomnierea, îndrăzneala cuvioasei şi jertfirea sa de bunăvoie 91
1. Calomnierea, calomniatorii şi Teodora 91
2. Mucenicia Teodorei, chemare cerească 95
3. Respectul cuvioasei Teodora faţă de trupul ei... 99
4. Iubirea Teodorei faţă de Dumnezeu şi faţă de vrăjmaşii ei 106
5. Criteriul lucrărilor Teodorei: iubirea şi ascultarea ei de voia lui Dumnezeu 111
6. îndrăzneala „exagerată" la Dumnezeu, mare harismă şi însuşire a sfinţeniei sale 115

CAPITOLUL V 121
Locul de jertfire al cuvioasei mucenice şi fecioare Teodora, spaţiu sfânt şi minunat 121
1. Bisericuţa muceniţei - minune ascunsă vreme de veacuri 121
2. Copaci înalţi şi veşnic tineri pe acoperiş..... 124
3. O minune vădită 133
4. Cine a vrut să taie copacii de pe acoperiş? 136
5. Cum au văzut şi ce explicaţii au dat în legătură cu neobişnuitul fenomen - bisericuţa - cercetătorii din diferite domenii..... 143
CAPITOLUL VI..... 151
Minunile cuvioasei muceniţe Teodora 151
1. Neaşteptata oprire a creşterii apelor din vadul ridicat de oameni în apropierea bisericii 151

2. Cuvioasa ocroteşte copacii ei şi nu lasă să fie tăiați 153
3. Cuvioasa doreşte săvârşirea de praznice în cinstea ei 154
4. Apariție revelatoare a cuvioasei Teodora, în urmă cu 40 de ani, în visul unui copil 156
5. Vindecarea unui om care suferea de o boală a cefei 159
6. Vindecarea unei femei care suferea de o boală gravă 160
7. Vindecarea unui bolnav de rinichi 162
8. Apariția cuvioasei Teodora în somnul unei credincioase creştine..... 163

CAPITOLUL VII 167
Cuvioase cunoscute şi femei virtuoase necunoscute care s-au nevoit ca „monahi" în mănăstiri şi sihăstrii 167
1. Cuvioase care s-au nevoit ca „monahi" şi au fost recunoscute după adormirea lor 167
2. Cuvioase cunoscute care, trăind ca „monahi", au fost calomniate şi n-au dezvăluit că sunt femei..... 169
3. Cuvioase care, nevoindu-se ca „monahi", au fost calomniate şi s-au făcut cunoscute 172
4. Cuvioasa Teodora din Peloponez, singura cuvioasă care a mucenicit „ca monah" după calomniere 177
5. Cuvioase cunoscute care au trăit ca „monahi" în sihăstrii şi au fost recunoscute după adormirea lor... 179
6. O femeie virtuoasă necunoscută care trăia ca „monah" într-o obşte de călugări a fost calomniată... 181
7. Femei virtuoase necunoscute care au trăit ca 183

„monahi" în sihăstrii .....
EPILOG..... 186
Sinaxarul cuvioasei muceniţe şi fecioare Teodora
din Peloponez 189
Troparul, condacul şi megalinarul cuvioasei
muceniţe şi fecioare Teodora..... 207
Bibliografie 211
Anexă 217
Nota editorului român..... 231

„Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăşte, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească"

(I Ioan 4:20).

Cel care, pentru a crede şi a-L iubi pe Dumnezeu, cere minuni nu va avea răsplată. Pentru Dumnezeu doar un lucru are valoare şi se „măsoară": ca omul să-L iubească pe Dumnezeu numai şi numai pentru că este bun.

Sfârşit şi lui Dumnezeu slavă

Distribuție:
S.C. Egumenița S.R.L.
O.P. 3 C.P.301 800730 Galați
tel./fax: 0236-326.730 e-mail:
editura@egumenita.ro www.
egumenită. r o

Tipărit la
s.c.EURIKA EURODIPS s.R.l.
Galați, Str. Unirii nr. 183 Tel./Fax: 0236.462799 e-mail:
evrika@galati.astral.ro

[3] **Cercetătorii admit în general că, „indiferent de cauzele care limitează pătrunderea rădăcinilor în sol, adâncimea mică a terenului influențează vegetația, deoarece:**

a) Limitează hrănirea satisfăcătoare a plantelor cu apă şi substanțe nutritive.

b) Micşorează rezistența solului la eroziune şi, în consecință, menținerea fertilității solului.

c) Micşorează rezistența copacilor la dezrădăcinarea provocată de vânturi şi zăpezi".

După cum s-a spus deja, reacția solului influențează putința de asimilare a diferitelor substanțe. Asimilarea substanțelor nutritive de către plante este influențată de trei factori:

1) Existența substanțelor nutritive în sol.

2) Puterea de absorbție a acestor substanțe de către plante.